

Linnaeus University Dissertations
Nr 283/2017

CATHARINA CARLSSON

HÄSTUNDERSTÖTT SOCIALT ARBETE

*– ett samtalsrum med potentiella möjligheter för ungdomar med
självskadebeteenden och deras personal*

LINNAEUS UNIVERSITY PRESS

Hästunderstött socialt arbete

*– ett samtalsrum med potentiella möjligheter för ungdomar
med självskadebeteenden och deras personal*

Linnaeus University Dissertations

No 283/2017

HÄSTUNDERSTÖTT SOCIALT ARBETE

– ett samtalsrum med potentiella möjligheter

för ungdomar med självskadebeteenden

och deras personal

CATHARINA CARLSSON

LINNAEUS UNIVERSITY PRESS

**Hästunderstött socialt arbete – ett samtalsrum med potentiella möjligheter
för ungdomar med självskadebeteenden och deras personal**

Akademisk avhandling för filosofie doktorexamen i socialt arbete vid
Institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet, Kalmar, Sverige, 2017

Omslagsfoto: Gun Hjortryd

ISBN: 978-91-88357-70-0

Utgiven av: Linnaeus University Press, 351 95 Växjö

Tryck: DanagårdLiTHO AB, 2017

Abstract

Carlsson, Catharina (2017). *Hästunderstött socialt arbete – ett samtalsrum med potentiella möjligheter för ungdomar med självskadebeteenden och deras personal (Equine-assisted social work: a therapy room with potential opportunities for self-harming adolescents and their staff)* Linnaeus University Dissertations No 283/2017 ISBN: 978-91-88357-70-0. The summary chapters are written in Swedish and the collection of articles in English.

The thesis examines, through qualitative methods, the role of the horse in equine-assisted social work (EASW) as well as what facilitates or constrains the role of the horse. Specifically, should interaction be understood in the same manner regardless of which individuals that participate? The thesis is based on empirical data collected through interviews with eight staff members and nine female self-harming clients, aged 15–21 years, in a residential treatment facility. In addition, video recordings of the human-horse interaction of three staff members and four clients were analyzed, resulting in the additional issues addressed in a second interview. Critical dialogues between patterns and fragmentations in the narratives and video-recordings, as well as a dialogue with participants, while they were viewing videos of their own EASW sessions, led to the conclusion that adding a horse could qualitatively change therapeutic relationships.

The results are presented in four articles that provide an image of the complexity of EASW. The summary chapters focus on a synthesized analysis, based on Goffman's dramaturgical perspective and Hochschild's emotional rules in which the concepts were applied: backstage, front stage, impression management, stigma, emotional management, deep acting and surface acting. The analysis demonstrated that defense mechanisms are reduced when the horse is perceived as non-judgmental and therefore less intimidating. Furthermore, the analysis suggests that it is crucial that the horse is regarded as a subject, a transitional object, which can silence the inner critic and create a 'moment of silence' that contradicts stigmas and enables adolescents to regulate their emotions. This leads to possibilities to be more authentic and the relationship between staff and adolescents to be perceived as more authentic.

In summary, the work presented in this thesis contributes to increased knowledge about the role of the horse in opposing impression management and surface acting, depending on the high demands on staff to reach outcomes regarding communication, self-confidence, self-esteem, and self-image. The different triads consist of different liaisons, giving rise to unique combinations and the potential to avoid emotional dissonance. The quality of the relationships seems to depend on staff and clients' attachment orientations.

Keywords: Authentic, Emotional work, Equine-assisted social work, Impression management, Moment of silence, Self-harming adolescents, Stigmatization

Förord

I mer än fem år har frågor om hästarnas roll i socialt arbete för ungdomar med behov av särskilt stöd varit en del av min livsresa. Resan kan liknas vid en berg- och dalbana, speciellt då jag personligen känner skräckblandad förtjusning över att åka den gamla Lisebergsbanan för att nämna ett exempel. Om jag hade vetat vad jag skulle gå igenom under dessa år hade jag då klivit på "tåget"? Kanske är det precis som med Lisebergsbanan att när man väl står där i kön så är förväntningarna höga och nyfikenheten starkt. När man sen väl är antagen till doktorand eller sitter där i sin tågvagn så finns det liksom ingen möjlighet att kliva av. Kanske lite som livet självt att när man väl är född så får man snällt hänga med. För flickorna i min studie har det dock inte varit en självklarhet att de skulle följa med hela vägen. För någon av dem fick resan sitt slut i början av min resa som doktorand. Jag vill ägna henne en extra tanke nu när denna avhandling snart står klar. Vi hann träffas endast ett fåtal tillfällen och ändå så minns jag hennes ansikte så väl. Jag minns hur hon satt mitt emot mig insvept i en filt när jag berättade om projektet. Hon hade ett underbart vackert leende och hon lyssnade nyfiket på min beskrivning. Om jag då hade vetat att hon strax därefter skulle välja att kliva av sin resa hade jag velat stanna tåget helt. Nu var det inte en möjlighet för vi kan inte se in i framtiden lika lite som vi kan påverka någon annans val i livet. Det är med ödmjukhet inför att kunna förändra någon eller något som jag nu skriver detta förord. Det har under resans gång i mitt avhandlingsarbete blivit än mer tydligt hur svårt det är att förändra någon och jag har idag svårt att använda begrepp som socialt förändringsarbete. Kanske det snarare handlar om att lyfta fram var och en persons autentiska jag som är det verkliga syftet i mötet med andra människor. Att vi alla får utrymme och möjlighet att vara den vi verkligen vill vara utan att behöva förhålla oss så mycket till sociala normer. Kanske har det här även varit en personlig resa som började långt innan min avhandling. Många skulle beskriva mig som Pippi Långstrump då jag ofta i livet gått min egen väg. Jag har inte alltid förhållit mig till de normer som ställts upp och varit lite av en "pojkflicka" som älskat att göra många av de saker som traditionellt pojkar brukar göra. Allt ifrån att jag lekte med bilar i sandlådan med min brors kompisar till att köra långtradare på Börjes Transport i Nybro. Min uppväxt delade jag mellan mitt hem hos mina föräldrar och Nybro

Ridklubb som jag vill kalla mitt andra hem. På ridskolan fick jag möjligheter att spika staket och skörda hö precis lika mycket som vilken ”bondpojke” som helst. Där fanns inte så många killar så vi flickor fick helt enkelt göra allt praktiskt som måste tas om hand för att verksamheten med hästarna skulle fungera. Tänker tillbaka på den tiden idag med förundran då jag trots min unga ålder fick självständigt ansvar för alla ridskolehästar samt privathästar i stallet under helgpassen. Det förtroende som ridskolechef och ridlärare gav oss förstår jag nu har haft en stor betydelse för mig. Jag vill passa på att tacka framförallt Pia Skanhed som varit som en extramamma för mig under min uppväxt. Det har varit en ynnest att ha två hem att växa upp i vilket jag tror många ungdomar skulle må bra av att ha. Kan dock inte säga att mina två hem har gett mig helt olika förutsättningar men de har definitivt kompletterat varandra. Det som har varit gemensamt är att jag lärt mig att ta ansvar och att bli självständig, två egenskaper som jag är mycket tacksam för i mitt arbete med denna avhandlingstext. Vill rikta ett stort tack till mina föräldrar, syskon och alla ni härliga medlemmar på Nybro Ridklubb som jag känt stöd från både då som nu. Utan er skulle denna avhandling inte sett dagens ljus. Andra personer som bidragit till att denna avhandling nu ligger framför dig som läsare är så klart mina handledare. Först ut var Ulla Melin Emilsson som i egenskap av huvudhandledare initialt stöttade mig i att välja ett avhandlingsämne, vilket jag även sökte och fick finansiella medel för från Allmänna Barnhuset. När det stod klart att mitt behov av handledare rörde sig om någon som hade specifik erfarenhet av mitt studieobjekt tog Bente Traeen över stafettpinnen som huvudhandledare. Jag har verkligen uppskattat Bentes handfasta råd i skrivarbetet och den härliga energi som hon förde med sig in i arbetet. Du gav mig självförtroendet att låta hästen ha sin roll i den här avhandlingen. Enorm tacksamhet känner jag inför det stöd som du Bente Traeen och bihandledare Daniel Nilsson Ranta har gett mig under processens gång. Tack för att ni alltid har haft tillit till att jag ska kunna avsluta det här arbetet. Ni har varit generösa med råd under arbetets gång och ni har verkligen kompletterat varandra. Daniel Nilsson Ranta har haft en ängels tålmod när jag tänkt högt och då skrivkrampen infunnit sig har han fått mig att tänka på vad som är viktigt i livet. Jag vill även passa på att rikta ett stort tack till Magdalena Elmersjö, Charlotte Lebeda och Lottie Giertz för att ni så noggrant läste mina första utkast vid seminarium som hölls på forskarutbildningen. Under arbetets gång har jag haft privilegiet att ha gemenskapen från alla tidigare och nuvarande doktorander som har gjort denna resa som jag liknat vid en berg- och dalbana mer fylld av skratt än skräck. Tack till er alla och särskilt Erika Lundby, Magdalena Elmersjö, Max Hansson, Annelie Vainik, Lottie Gertz, Charlotte Lebeda, Helene Jacobsson Pettersson, Ulrika Järkestig-Berggren, Sofia Enell, Mikael Skillmark, Kettil Nordensjö och Ann Ottengrim. Jag vill även passa på att tacka Kerstin Arnesson som i sin roll som examinator har visat sig ha en fantastisk förmåga att ge konstruktiv kritik

något jag är enormt tacksam för. Ytterligare en person som visat sig vara en mästare på konstruktiv kritik som lyft avhandlingen en nivå är Jesper Andreasson som ska ha ett stort tack för opponentskapet under slutseminariet. Under forskarutbildningen har jag även fått ett enormt stöd av forskarsekreterarna Åse Magnusson, Ulla Kerren och sist men inte minst Annica Olsson som alltid tagit sig tid att besvara alla eventuella frågor som dykt upp under forskarutbildningen. Stort tack till Jan Petersson, dels för att du och Kjell Franzen valde att anställa mig till att börja med, men även för dina inspirerande kommentarer på framförallt mellan-seminariet. På tal om inspiration vill jag även tacka Ulf Drugge som en gång sa att det var personer som mig som hörde hemma på en forskarutbildning. Det har betytt mycket för mig under denna resa att jag fick höra dem orden inledningsvis. Ytterligare en person som har varit av stor vikt i mitt arbete med avhandlingen har varit sociologen Sussi Rendler som har följt mig ända sedan vi gick Ridterapiutbildningen 45 hp i Östersund. Vi har varit kurskamrater och numera vänner genom våra otaliga dialoger om hästunderstött socialt och terapeutiskt arbete. Vi har kompletterat varandra då hon praktiskt arbetar med ungdomar med självskadebeteende och har haft möjlighet att vara min referens till fältet genom hela arbetet. Det skulle visa sig att hästens roll var komplex och några enkla entydiga svar inte alltid kunde erhållas. Det har dock varit av större vikt att låta ungdomarnas röster ta plats i studien än att vara upptagen med att förbryllas av att det inte alltid fanns gemensamma mönster i deras utsagor. Snarare att den kreativa metod jag till slut tog hjälp av för att analysera materialet gjorde att komplexiteten lyftes fram som ett viktigt resultat i sig. Jag vill rikta ett stort tack till de ungdomar och den personal som ställt upp på att bli intervjuade och observerade. Utan er hade den här studien inte gått att genomföra. Jag är väl medveten om att ni kunde ha tvekat inför att ge ert samtycke till att bli videofilmade och är mycket ödmjuk inför att ni har visat mig så stort förtroende. Min förhoppning nu som då är att resultaten av denna studie ska komma andra ungdomar till gagn, vilket motiverade både ungdomar och personal att delta. Det är framförallt flickorna som motiverat mig när skrivkrampen har gett sig till känna. Det är även flickorna med självskadebeteende som jag ytterst vill tacka för att ni i egenskap av att vara just som ni är bidrog så enormt mycket till mitt analysarbete. När jag fick frågan om jag valt klientgrupp av någon specifik anledning var svaret nej inledningsvis. Idag har jag dock kommit till insikt om att ni genom era specifika berättelser och genom att ni låtit mig vara med, trots att jag vet att ni så gärna vill ha en publik, har gett denna avhandling dess resultat.

Kalmar, 2017

Catharina Carlsson

Artiklar

Avhandlingen innehåller totalt fyra artiklar som presenteras i den ordning som studien genomförts. Genomgående i avhandlingen så refereras till artiklarna utifrån den numrering de har här.

- Artikel 1 Carlsson, C., Nilsson Ranta, D., & Traeen, B. (2014) Equine Assisted Social Work as a mean for authentic relations between clients and staff. *Human-Animal Interaction Bulletin*, 2 (1), 19-38 published march 2014
- Artikel 2 Carlsson, C., Nilsson Ranta, D., & Traeen, B. (2015) Mentalizing and Emotional Labor Facilitate Equine-Assisted Social Work with Self-harming Adolescents *Child Adolescent Social Work Journal* 32, 329-339 published 20 januari 2015 doi: 10.1007/10560-015-0376-6
- Artikel 3 Carlsson, C. (2017) Equine-Assisted Social Work counteracts Self-stigmatization in Self-harming Adolescents and facilitates a moment of silence *Journal of Social Work Practice*, published 1 januari 2017 doi:10.1080/02650533.2016.1274883
- Artikel 4 Carlsson, C. (2016) Triads in Equine-Assisted Social Work Enhance Therapeutic Relationships with Self-harming Adolescents *Clinical Social Work Journal*, published november 2016 doi: 10.1007/s10615-016-0613-2

Tillstånd att publicera ovanstående artiklar i avhandlingen har inhämtats från repletive tidskrift.

Förkortningar i avhandlingen

ANT	Actor Network Theory
DBT	Dialektisk beteendeterapi
EAL	Equine-assisted learning
EAP	Equine-assisted psychotherapy
EASW	Equine-assisted social work
EBP	Evidens-baserad praktik
EFP	Equine-assisted learning
KBT	Kognitiv beteende terapi
MBT	Mentaliseringbaserad terapi
RCT	Relational Cultural Theory
SOU	Statens offentliga utredningar

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION.....	9
1.1 Inledning.....	9
1.2 Problemområde.....	10
1.3 Avhandlingen i relation till socialt arbete.....	13
1.4 Avhandlingens syfte och frågeställningar.....	16
1.5 Centralt begrepp i avhandlingen.....	17
1.5.1 Hästunderstött socialt arbete.....	17
2. TIDIGARE FORSKNING.....	21
2.1 Hästar i vård, terapi och socialt arbete.....	21
2.2 Stallet som arena - hästens olika karaktärer.....	26
2.3 Relationer - terapeutiska allianser.....	30
2.4 Ungdomar med självskadebeteenden.....	32
2.5 Behandling för ungdomar med självskadebeteenden.....	35
3. TEORETISKA PERSPEKTIV.....	38
3.1 Goffmans dramaturgi med fokus på stigma.....	39
3.2 Hoschchild´s emotionella regler.....	42
4. METOD.....	46
4.1 Vetenskapsfilosofiska förhållningsätt.....	47
4.2 Förförståelse.....	50
4.3 Avgränsningar, urval och källmaterial,.....	53
4.3.1 Avgränsning.....	53
4.3.2 Urval.....	54
4.3.3 Källmaterial.....	56
4.4 Tillvägagångssätt och analys.....	58
4.4.1 Intervjuer.....	58
4.4.2 Observationer.....	59
4.4.3 Uppföljande intervjuer och reflektion över observationer.....	61
4.4.4 Analys.....	63
4.5 Etiska överväganden.....	64
4.5.1 Etiska överväganden i relation till ungdomar och personal.....	65
4.5.2 Etiska överväganden i relation till hästens medverkan.....	66
4.6 Tillförlitlighet och överförbarhet.....	67
5. RESULTAT.....	71
5.1 Artikel 1 Equine Assisted Social Work as a mean for authentic relations between clients and staff.....	71
5.2 Artikel 2 Mentalizing and emotional labor facilitates Equine-assisted social work for adolescents with self-injury behavior.....	75
5.3 Artikel 3 Equine-assisted social work counteracts self-stigmatisation in self-harming adolescents and facilitating a moment of silence.....	78
5.4 Artikel 4 Triads in Equine-Assisted Social Work Enhance Therapeutic Relationships with Self-harming Adolescents.....	82
6. DISKUSSION.....	86

7. AVSLUTANDE REFLEKTIONER	93
7.1 Implikationer för socialt behandlingsarbete med självskadebeteenden ..	93
7.1.1 Relationsbyggande en balansgång med autenticitet i sikte	94
7.1.2 Hästen ger möjligheter till aktörskap hos ungdomarna	95
7.1.3 Reflektioner över hästens aktörskap	97
7.2 Förslag på fortsatt forskning	99
REFERENSER.....	102

1. INTRODUKTION

1.1 Inledning

Denna avhandling handlar om vilken roll hästen får i insatsen, här definierad som hästunderstött socialt arbete, utifrån de upplevelser ungdomar med självskadebeteende som placerats på ett HVB-hem¹ (hem för vård och boende) och deras personal har. Avsikten med denna form av insats där hästen medverkar är att den ska komplettera och understödja det redan befintliga sociala behandlingsarbetet. Det övergripande syftet i avhandlingen är att med kvalitativa metoder studera hästens roll för främst ungdomarna som har behov av särskilt stöd men även dess roll för personalen. I detta sammanhang betraktas hästen som en av flera aktörer, som i sin tur kan påverka vad som sker i interventionen. Främst har ungdomarnas perspektiv varit i blickfånget då dagens forskning betonar vikten av att barn och ungdomars röster ska göras hörda i dessa sammanhang, då tidigare studier inom området i högre grad inriktat på personalens erfarenheter (SOU 2009:68; Smith-Osborne & Selby, 2010). Vidare indikerar tidigare forskning att ungdomar med självskadebeteenden har bättre förutsättningar att ge information om hur de känner inför och upplever sin situation än vad föräldrar eller personal har (Gallant, Snyder, & Von der Embse, 2014). Ser vi till de 52 avhandlingar som relaterar till barn och ungdomar inom socialt arbete 1980-2006, så har endast en dryg tredjedel inhämtat empirin direkt från barn eller ungdomar (Brunnberg & Larsson Sjöberg, 2006). Dessutom har samhällsvetenskapen osynliggjort barnen som sociala aktörer då de betraktats som annorlunda än vuxna (Bühler-Niederberger 2010; Dahlbäck 2010), något som har undvikits i möjligaste mån i avhandlingen. I en översikt över svensk barnvårdsforskning konstateras att det i huvudsak är barnvårdens organisation som studerats snarare än vårdens innehåll och vad dess insatser leder till (Andersson & Sallnäs, 2007). Institutionsvård i form av dygnsvård för ungdomar med sociala problem är ett omfattande inslag i den svenska sociala barnvården (Sallnäs, 2000). I avhandlingen avgränsas denna institutionsvård till samtalsrummet som flyttats ut i stallet, där framförallt relationen mellan personal

---

¹ En samlingsbeteckning för olika typer av dygnsinstitutioner (Sallnäs, 2000).

och klient står i centrum. För att avgränsa det ytterligare så ligger fokus på vilken roll hästen har för det som brukar kallas kärnan av socialt arbete nämligen det som sker i mötet mellan klient och professionell.

1.2 Problemområde

Utbudet i svensk barn- och ungdomsvård visar på stora variationer och valet av behandlingsform kan te sig slumpartat för de enskilda ungdomarna. En forskningsöversikt visar att variationer i behandlingsresultat i hög grad beror på faktorer som är möjliga att påverka, exempelvis val av behandlingsmetoder men också hur personalen väljer att hantera svåra situationer (Andreassen, 2003; Topor & Ljungberg, 2016). Det råder brist på forskning om behandlingsmetoder i socialt arbete och institutionerna kan dessutom ha utvecklat egna metoder som inte entydigt kan beskrivas med existerande teorier eller modeller (Andreassen, 2003; Sallnäs, 2000). En variant som vuxit fram under slutet av 90-talet är hästunderstött socialt arbete (SOU 2000:109). I kartläggningen av verksamheter som använder hästar i vård och behandling i Sverige framgår att det finns närmare ett tjugotal enheter där socialt arbete bedrivs med häst, mestadels HVB-hem i enskild regi (Håkansson et.al., 2008). En genomgång av tidigare forskning ger indikationer om vad som ligger till grund för införandet av häst i socialt behandlingsarbete och terapeutiska insatser (Carlsson, 2016). Internationell forskning visar att interaktionen med hästar, vilken bidrar till mindfulness, kan underlätta för ungdomar som lider av depression (Frederick, Hatz & Lanning, 2015), ångest (Alfonso, Alfonso, Llabre & Fernandez, 2015), posttraumatisk stress (Earles, Vernon & Yetz, 2015; Yorke, Adams & Coady, 2008). Ytterligare skäl till hästunderstött socialt arbete grundar sig i att det finns indikationer på att hästar motiverar ungdomarna att delta i behandling (Waite & Bourke, 2013). Dessutom finns det indikationer på att hästunderstödd psykoterapi verkar underlätta skapandet av tillitsfulla relationer mellan personal och klienter (Foley, 2008; Frederick, 2012; Frewin & Gardiner, 2005). Klienter kan uppleva relationen till personalen² i hästunderstödda insatser på ett annat sätt än i mer traditionella insatser. Hästarna i sin tur beskrivs som icke-värderande och relationen till hästen som autentisk och äkta likt en nära vänskapsrelation (Foley, 2008; Forsling, 2001).

Ser vi till forskning om hästar som deltar i vårdarbetet i allmänhet finns det indikationer på att denna typ av behandling är förknippad med att förbättra klientens självförtroende, självkänsla och självbild. Det finns även

---

² Begreppet personal används genomgående i texten och kan avse olika yrkesgrupper med skilda utbildningsbakgrunder så som exempelvis socionom, beteendevetare, psykolog, psykoterapeut för att nämna några. När begreppet professionell nämns så är det för att den enskilda författaren som refereras har valt det begreppet.

stöd för att hästen i vård och socialt arbete underlättar kommunikation, emotionell medvetenhet och reglering samt minskar ångestnivåer (Beck & Katcher, 2003; Bizub, Joy & Davidson, 2003; Dell, Chalmers, Dell, Sauve & MacKinnon, 2008; Gress, 2003; Holmes, Goodwin, Redhead & Goymour, 2011; Kaiser, Spence, Lavergne & Vanden Bosch, 2004; Macauley & Guitierrez, 2004; Walsh, 2009; William, 2005; Yorke, Adams & Coady, 2008). Dessutom visar en studie som jämfört kognitiv beteendeterapi med hästunderstödd terapeutisk intervention, med barn och ungdomar utsatta för sexuella övergrepp, att de som fick insatsen med hästen visade något lägre nivåer av depression (Signal, Taylor, Botros, Prentice & Lazarus, 2013). Dessa resultat tyder på att hästunderstött socialt arbete kan vara givande för den särskilda klientgruppen som finns med i studien som ligger till grund för avhandlingen, nämligen ungdomar med självskaðebeteende.

Det har dock visat sig vara svårt att påvisa vilka faktorer som ligger till grund för ovan nämnda resultat (Anestis, Anestis, Zawlinski, Hopkins & Lilienfeld, 2014). Är det specifikt hästens medverkan som har betydelse i de olika insatserna? Vilken roll spelar hästen respektive personalen? Huruvida insatsen i socialt behandlingsarbete inverkar på hästen är ett stort sett helt utforskat område (Gehrke, Baldwin & Schiltz, 2011). Enstaka försök har gjorts genom att exempelvis mäta nivåer av cortisol i hästens blod men där det inte gick att komma fram till några samband (Andersson, Friend, Evans & Bushong, 1999). I andra studier (Drinkhouse, Birmingham, Fillman & Jedlicka, 2012) har man studerat hästens hjärtfrekvens för att dels se vilken inverkan människan har på hästen, men även för att se vilken inverkan hästen har på människan. Här finns mer omfattande studier beträffande hundar och människor, där resultaten indikerar att om människan och hunden önskar interagera med varandra så frigörs hormonet oxitycin hos båda parter i lika stor omfattning (Uvnäs-Moberg, 2009). Drinkhouse et al. (2012) kom fram till att hjärtfrekvensen korrelerar mellan människa och häst i assisterade insatser för ungdomar med häst. Dessa resultat ger dock inte någon tydligt bild av vem som påverkar vem och vilken roll hästen specifikt har för resultaten i insatserna. Dessutom råder det delade meningar om hur hästen skall definieras i dessa sammanhang.

I denna avhandling blir utgångspunkten att hästen medverkar i egenskap av ett flockdjur med dess specifika artsegenskaper. Huruvida den ges agentskap i insatser och därmed kan interagera socialt med människan på mer lika villkor är dock något som inte kunnat fastställas genom tidigare forskning (Carlsson, 2016). Hästen kan tjäna varierande syften för olika människor och ges skiftande betydelse i olika sammanhang. I en studie benämns hästen som en dörröppnare och en möjlig väg att bygga upp förtroende och utveckla empati (Nebbe, 2003). I andra studier definieras hästen som en terapeutisk agent, psykoterapeutisk partner/medhjälpare, pedagog, bästa vän, katalysator, metod, verktyg, metafor, motiverande kraft,

spegel och aktiviteten med häst beskrivs både som egen metod och som ett hjälpmedel till befintliga metoder (Bates, 2002; Ewing, MacDonald, Taylor & Bowers, 2007; Klontz, Bivens, Leinart & Klontz, 2007). Hästens miljö anges ibland vara en scen och kan liknas vid ett samtalsrum där den professionella kan välja teoretisk utgångspunkt (Karol, 2007).

Forskningen har brister och kan möjligen betraktas som hypotesgenererande (Johansen, 2008; Kaiser et al., 2004; Wilson & Barker, 2003). Det är inte alltid klart vilka faktorer som skall mätas då arbetet varierar i längd och innehåll (Smith-Osborne & Selby, 2010). Några forskare går så långt som att helt avråda från den här typen av interventioner med häst då det inte finns belägg för att det skulle kunna ge några effekter (Anestis et al., 2014). Tidigare studier visar dock att det finns en diskrepans mellan kvalitativa och kvantitativa studier där de kvalitativa generellt tenderar att påvisa större effekter än de kvantitativa. Här kan en lösning vara att skilja på statistiskt signifikanta effekter och kliniskt meningsfulla effekter (Pauw, 2000). Här ges kliniskt meningsfulla effekter betydelsen av vilka företeelser som har betydelse för informanterna i själva processen i insatsen snarare än att det handlar om att mäta utfall av en viss insats. Det leder fram till vikten av att försöka belysa vilka komponenter som är centrala (Pendry & Roeter, 2013). För att förstå det eventuella terapeutiska värdet av hästen måste de faktorer som skulle kunna vara de verksamma fastställas (Kendall, Maujean, Pepping, & Wright, 2014). För att nämna några exempel, är det skötseln av hästen, ridning eller är bara att vara i hästens närvaro som är det centrala?

Bristen på överrensstämmelse i tidigare studier väcker frågor om vilka faktorer som är relevanta och vilken roll hästen har i det hästunderstödda sociala arbetet för klienter och personal (Anestis et al., 2014; Cantini & Marshall-Lucette, 2011; Lentini & Knox, 2015; Smith-Osborne & Selby, 2010). Utgångspunkten för att besvara dessa frågor i avhandlingen är att personalen och klienterna är medarbetare i detta kunskapsprojekt, för att använda Bengt Börjessons (2001) ord. Inte bara människorna är medarbetare utan hästen ges av mig som forskare ett aktörskap. Genom en posthumanistisk utgångspunkt, vilken ifrågasätter antropocentrism, ges andra former av agens och subjektivitet utrymme än det normativt mänskliga (Åsberg, Hultman & Lee, 2012). Sen kan agens och mänsklig subjektivitet inte förstås på exakt samma sätt men premissen är att djur inte kan förstås som motsats till människa. Studien som ligger till grund för avhandlingen har inte avgränsat sig till enbart mänsklig socialitet. Utgångspunkten är att människan samexisterar med andra arter och inte kan isoleras från inflytande av miljön och djuren (Åsberg, Hultman & Lee, 2012). Utifrån ett posthumanistiskt förhållningssätt har forskningsfrågornas fokus förflyttats från betydelsen av hästen till frågor som mer fokuserar på vad hästen har för roll i socialt behandlingsarbete.

1.3 Avhandlingen i relation till socialt arbete

Tidigare studier inom forskningsfältet inriktar sig på effekterna av människa och häst i interaktion (Anestis et al., 2015; Carlsson, 2016; Smith-Osborne & Selby, 2010). Olika discipliner som exempelvis psykologi, pedagogik eller socialt arbete försöker visa vad hästen har för inverkan på människan. Precis som i debatten om evidensbaserad praktik i socialt arbete (Bergmark & Lundström, 2011; Socialstyrelsen, 2011; SOU 2008:18; Svanevie, 2011,2013) tangerar forskningsöversikterna ovan frågor om vikten av att vara metodtrogen samt vikten av hur erfarenheter definieras och kommuniceras. Det i sin tur leder fram till frågor om hästunderstött socialt arbete skall ses som en egen metod eller som ett komplement till redan befintligt socialt behandlingsarbete.

Socialt arbete kan definieras på olika sätt beroende på allt från metodologiska och teoretiska traditioner till kulturella skillnader (Brydon, 2012; Wharton, 2011). En kulturell skillnad som blir relevant för avhandlingen är att i ett västerländskt samhälle förväntas den professionella socialarbetaren ha en viss distans till sin klient (Brydon, 2012). Denna distans skapas i relationer, men Johnsson & Svensson (2005) betonar vikten av att inte bara titta på relationer på en nivå i socialt arbete. Relationer existerar på många nivåer och relationen mellan klient och professionell påverkas även av de relationer som finns inom organisationen (Brante, 2001). Den ”sorgliga sanningen”, som Bengt Börjesson (2003) uttrycker det, är dock att klienter i socialt arbete många gånger saknar tilltro till den organisation som har vuxit fram för att möta deras behov. Dessutom är det troligt att de professionella relaterar till klienten som ett objekt i en mer byråkratisk organisation där organisationens regler blir förhärskande och arbetet kan innehålla inslag av incitament, hot och övertalning. Här kan maktobalansen mellan klient och professionella bli synlig där professionella har kontrollen över det klienten behöver (Hasenfeld, 2010).

Motsatsen innehåller mer emotionellt arbete och bygger på att etablera tillit och där professionella relaterar till sina klienter som subjekt där klienten har möjlighet att ge feedback och därigenom motiverar klienten att anta önskat beteende (Hasenfeld, 2010; Moesby-Jensen & Nielsen, 2015; Sakamoto & Pitner, 2005). Tillit har visat sig vara en viktig faktor i hjälpfulla relationer, vilka i sin tur behöver tid och tillgänglighet samt regelbundenhet (Ljungberg et al., 2016). Klienter behöver även känna att de kan vara autentiska och att de inte behöver dölja känsliga upplevelser. Att personalen är flexibla och lyssar till klienternas verkliga behov och syn på situationen (Ljungberg et al., 2016; Topor & Ljungberg, 2016). För att uppnå en autentisk dialog krävs att parterna får utrymme att uppträda som subjekt, att de blir behandlade som individer och inte utifrån sin diagnos (Ljungberg et al., 2016; Sundgren & Topor 2011). I de fall ungdomarna betraktas som

mer än sin diagnos nås kunskap om vem just den ungdomen är eller vilka möjligheter och handlingskapaciteter hon har (Sundgren et al., 2011).

På ett likartat sätt menar Brydon (2012) att det är viktigare vad klienten och personalen lär av varandra och inte hur de positionerar sig i relation till varandra. Här kan kopplingar göras till normkritiskt arbete där dikotomin praktiker/brukare och frisk/sjuk ifrågasätts och parterna snarare betraktas som aktiva lärande subjekt (Sundgren & Topor, 2011). Även Soydan (2012) skriver om socialt arbete som en tvåvägskommunikation mellan socialarbetare och klient, där klienten ses mer som en individ/ett subjekt än som sin diagnos/ett objekt. Det som visat sig vara av betydelse i socialt behandlingsarbete är relationen mellan brukaren och professionell är ömsesidig och jämlik samt att den kan gå utanför ramarna för en professionell relation (Ljungberg et al., 2016; Sundgren et al., 2011). Det kan betyda en mer personlig relation där genuina känslor kan ha betydelse för att terapeutiska mål nås (Ljungberg et al., 2016; Guy, et al., 2010). När relationerna kliver utanför ramarna för vad som anses vara professionellt och maktbalansen jämnas ut så tenderar det att bidra till relationsbyggandet som i sin tur kan påverka resultaten (Ljungberg et al., 2016; Sundgren et al., 2011; Topor et al., 2016).

Att inte någon specifik metod eller insats spelar den avgörande rollen i socialt arbete har inverkat på valet att snarare studera relationerna än själva insatsen hästunderstött socialt arbete i sig (Ljungberg et al., 2016; Wampold, 2010). Fokus i de här sammanhangen läggs annars på klienten och alltför sällan på personalen (Sundgren & Topor, 2011). Då tidigare studier visat att den professionella som person är en ignorerad men kritisk faktor kan personalens syn på klienterna eller ungdomarnas upplevelse av personalens syn på dem vara av betydelse (Norcross, 2002; Wampold & Brown, 2005). I avhandlingen har dessa aspekter tagits hänsyn till då inte ungdomarna först och främst studeras utan även personalen och hästens roll i förhållande till dem båda. Då fokus ligger på relationen behöver vi här presentera vad det innebär att ha en relation som bidrar i socialt arbete. Målet bör vara en hjälpande relation som går utöver de traditionella gränserna mellan professionell och brukare där brukaren känner sig socialt accepterad (Ware, Tugenberg & Dickey, 2004). Att den professionella beskrivs som en vän verkar vara en kvalitetsmarkör för hur hjälpande en relation kan vara (Sundgren & Topor, 2011). Det kan vara viktigt för återhämtningen att ungdomarna ges möjligheter att bli litade på, att bli sedda och hörda trots sina tillkortakommanden (Topor, 2011). *Att ges en speciell ställning av en speciell person bidrar till en förändring av självbilden hos individen till att kunna uppfatta sig som en speciell person värd andras intresse* (Sundgren & Topor, 2011 sid 11).

Om vi återgår till organiseringen av socialt arbete, så har förutsättningarna för människobehandlande organisationer dock förändrats

och blivit mer komplexa (Hasenfeld, 1992, 2010). Trots öka komplexitet har intresset förflyttats till frågor om kostnad kontra utfall vilket resulterat i ett ökat intresse för evidensbaserad praktik (EBP).³ Diskussionen inom EBP har i stort handlat om kunskap om effekter av en viss intervention trots att det bygger på kausala samband som är bland det svåraste att finna vetenskapligt (Littell, 2010). Dessutom problematiserar Bergmark och Lundström (2011) att det finns indikationer på att det saknas skillnader i behandlingseffekter för väletablerade interventioner utan att samtliga har positiv effekt. Vidare är mycket svårt att konstruera nyckeltal för människobehandlande organisationer då de är beroende av individuella bedömningar och handlingsutrymme (Brodkin, 2010). Det är lättare att mäta kvantitet än kvalitet speciellt när man inte är enig om kriterierna för kvalitet (Brodkin, 2010).

Svårigheterna att standardisera och göra förutsägelser kan förklaras av att råmaterialet i det här fallet klienterna är olika och har olika motivation vilket kräver ett visst handlingsutrymme (Sandfort, 2010). Vidare kan de metoder som används sällan uppfylla kraven för evidensbaserade metoder (Sandfort, 2010). Sen kan metodvalet styras av vad omgivningen anser vara lämpligt metod samt att klienterna kan ha ett motstånd mot respektive att de föredrar en viss metod (Sandfort, 2010). Likt tankar om ismorfism är det inte ovanligt att behandlingshem, liksom det i studien som ligger till grund för avhandlingen, väljer behandlingsmetoder som är vanligt förekommande och som har viss evidens (Di Maggio & Powells, 1983). Ökad dokumentation för att minska risken att bli personligt ansvarig är andra strategier (Smith, 2010). Dessa strategier kan i sin tur få oavsedda konsekvenser som överbelastning och att det lämnar kreativt, innovativt arbete obekräftat och mindre uppskattat (Smith, 2010).⁴ Det blir en balansgång mellan förväntningarna i organisationen och behoven hos klienterna genom de professionellas handlingsutrymme (Hasenfeld, 2010).

Med tanke på handlingsutrymmet kan värdet för att inrikta sig på frågorna om processen lyftas fram istället för att ha fokus på effekter (Sosin, 2010). Handlingsutrymmet måste utvärderas från fall till fall då det kan innebära olika mått av frihet (Evans & Harris, 2004). Här blir relationen mellan klient och professionell i centrum och de professionella inriktar sig generellt på

---

³ Evidensbaserad praktik innebär en praktik som är baserad på en sammanvägning av brukarens erfarenheter, den professionelles expertis samt bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap enligt (Sacket, Rosenberg, Gray, Haynes & Richardson, 1996; SOU 2008:18).

⁴ Det finns önskemål om att människobehandlande organisationer ska vara mer kundrelaterade och innovativa vilket kan innebära särskilda utmaningar menar Kristina Jaskyte (2010). Utmaningar som att det rör sig om ett arbete där moraliska frågor får stor plats, svårigheter att mäta effekter, rädsla för mediaexponering, problem med att innovationer initierade av personal kan hota ledningen samt att det finns ett beroende av externa medel.

klientprocesser och inte som chefer och organisationen på effekter (Lipsky, 2010). Sociala problem hanteras genom att bygga terapeutiska relationer och identifiera behov, mål och resurser som utvecklas med tiden samt representerar unika kombinationer för varje klient (Adams, LeCroy & Matto, 2000). Sammantaget bör processen vara i blickfånget istället för att det ligger på metoder eller dokumentation för dokumenterandets skull (Lambert, 2010; Wampold, 2010). Dessutom är kritisk reflektion en förutsättning för att utvecklas som professionell i socialt arbete, vilket betyder att erfarenheterna behöver kommuniceras och inte bara dokumenteras (SOU, 2008:18). De professionellas position och identitet behöver inte heller vara stabila utan kan baseras på tillfälliga förhandlingar (Juhila & Abrahams, 2011). Det viktigaste verkar i slutänden vara att personalen tror på sin insats och att behandlingen är accepterad av klienten samt att personalen lyckas nå en allians med klienten (Wampold, 2010). Klienter och socialarbetare bör dessutom inte vara oeniga om orsaken till ett problem samt valet av behandling, vilket annars tillför ytterligare komplexitet till det sociala arbetet (Nevonen & Broberg, 2000).

Sammanfattningsvis finns en mängd dikotomier i socialt arbete som närhet kontra distans, objekt- eller subjektroll, kontroll respektive frihet att vara kreativ, organisationens behov kontra klientens behov och slutligen om studierna ska inrikta sig på effekter eller processen. Med ovan skrivna text kan det vara passande att fråga sig om hästen kan påverka hur berörda parter förhåller sig till dessa dikotomier? Det väcker frågor om hur hästen inverkar på de villkor och förutsättningar som föreligger i mötet i samtalsrummet i stallet. Att införa en häst som en del av behandlingen kan tyckas göra socialt arbete än mer komplicerat. Att då enkom fokusera på effekter istället för att fördjupa sig i processen kan ifrågasättas. Kan hästen snarare ändra förutsättningarna för mötet än att de nödvändigtvis skapar effekter för berörda klienter?

1.4 Avhandlingens syfte och frågeställningar

Syftet är att studera hästens roll i hästunderstött socialt arbete för ungdomar med självskaðebeteende och deras personal. Studiens syfte har inspirerats av institutionell etnografi (Smith, 2006), vars syfte är att synliggöra vardagslivets organisering och de institutionella ordningarnas roll häri. Det innebär i praktiken att interaktionen ska förstås både utifrån det som sker mellan aktörerna men även utifrån hur olika normer och regler inverkar på det som sker mellan aktörerna. Utgångspunkten är att synliggöra vad som sker och nå insikt om vilka institutionella ordningar som skapar förutsättningar för informanternas upplevelser (Smith, 2006). Institutionell etnografi har även inspirerat till en mer explorativ ansats i och med att det som blir centralt att studera är hur hästunderstött socialt arbete görs i

praktiken. Fokus riktas specifikt mot den roll som ungdomar och personalen ger hästen i socialt behandlingsarbete. Genom att ställa frågan om hästars roll i socialt arbete indikeras att hästen kan vara en aktör med subjektivitet. Ett delsyfte har därmed varit att utforska vilken syn ungdomar och personal har på hästen i hästunderstött socialt arbete. Studiens syfte konkretiseras i följande fyra frågeställningar:

1. Vilken roll har hästen i det hästunderstödda sociala arbetet för ungdomar med självskadebeteende och deras personal? Vad är det som faktiskt sker i hästunderstött socialt arbete, hur går det till, vad är hästens specifika roll?
2. Om hästens roll är att svara på mänskliga emotioner som i sin tur öppnar upp för emotionell medvetenhet och reglering vilket skapar utrymme för autentiska relationer; vad underlättar respektive motverkar hästens roll?
3. Om hästens roll är att blottlägga illusionsstrukturen i den sociala interaktionen utan förskönanden, väcks frågan om det i sin tur påverkar självstigmatisering hos ungdomarna med självskadebeteenden.
4. Kan interaktionen mellan hästen, ungdomarna med självskadebeteende och personalen förstås på samma sätt oavsett vilka parter som kliver in i respektive roll? Vem får en mer aktiv roll respektive passiv roll samt hur förhåller de sig till varandra och varierar det mellan de olika triaderna?

1.5 Centralt begrepp i avhandlingen

Inom forskningsfältet där människa och djur i interaktion studeras eller där interaktionen mellan människa häst mer specifikt studeras finns det en mängd definitioner för den interaktion som sker. Dessutom finns det en otydlighet om insatsen där hästen medverkar är att betrakta som en metod i sig eller ett komplement till redan befintliga metoder. I avhandlingen har därför valet gjorts att inledningsvis ge uttryck för vald definition samt att ge en förklaring till hur jag som forskare förhåller mig till denna otydlighet om insatsen kan betraktas som en metod i sig. De definitioner som valts innebär en avgränsning samt ett ställningstagande som ansetts nödvändigt för att kunna förhålla sig till både forskningsfältet men även till socialt arbete.

1.5.1 Hästunderstött socialt arbete

Avsikten med hästunderstött socialt arbete är att stödja och komplettera socialt arbete. Syftet är inte att lära sig rida. Hästen används för att underlätta det professionella sociala arbetet med klienten. Beroende på personalens grundutbildning betonas psykosociala, motoriska, neurologiska, pedagogiska

eller psykologiska mål i arbetet. Den här formen av behandlingsarbete definieras i vissa sammanhang som ridterapi. Det begreppet har valts bort då ridterapi ger vid handen att det handlar om ridning vilket kan vara en del av interventionen men absolut inget obligatoriskt inslag. Begreppet ridterapi associeras med verksamhet som innebär att klienten sitter på hästen där syftet är att lära sig rida eller att förbättra klientens fysiologiska förutsättningar. Verksamheten kan innebära skötsel av hästen, träning med hästen, ridning, körning och voltige (gymnastik på häst). Valet att i denna avhandling genomgående använda hästunderstött socialt arbete syftar till att tydliggöra att det är det sociala arbetet som är i blickfånget där de psykosociala aspekterna hos klienten är i centrum för interventionen.

I regel är det en professionell som har kompetens att både ta hand om hästen och den specifika klientgruppen som de arbetar med i hästunderstött socialt arbete. En skillnad mellan hästunderstött socialt arbete och definitioner internationellt som equine assisted psychotherapy (EAP), equine facilitated psychotherapy (EFP) och equine assisted learning (EAL) är att det inte krävs att det ska finnas både en personal som är specialiserad på hästar och en personal som är kompetent vad beträffar klientgruppen och klientarbetet som arbetar ihop utan att det kan vara en och samma person. I regel är det en professionell som har kompetens att både ta hand om hästen och den specifika klientgruppen som de arbetar med i hästunderstött socialt arbete. Då personalen arbetar ensam ihop med hästen och klienten läggs ansvaret för hästen och klienten på endast en personal istället för att dela upp ansvaret på respektive personal. Det kan tänkas att det förutsätter att klienten inte behöver omfattande stöd för att interagera med hästen alternativt att det ställs andra krav på hästarna i form av tillvänjning för uppgiften.

Självreflektion som är en del av den professionellas arbete så väl som klientens kan tänkas påverkas av att båda parter måste förhålla sig till det som sker med hästen och runt omkring hästen (Yorke, Grant & Csiernik, 2016). Det betyder att aktörerna behöver agera samt respondera på och reflektera över det som sker samtidigt som de behöver reflektera över sitt agerande och sin respons, vilket kräver förmåga att granska sina handlingar och strategiskt ändra sitt agerande eller responsen om så behövs i den aktuella situationen. Det krävs en förmåga att känna igen när och hur ens eget beteende, intentioner och emotioner bidrar till det som sker med hästen. Precis som tankar kan även våra emotioner ligga till grund för de handlingar vi utför. Emotioner utlöser ofta handlingar medan kognitioner har en tendens att uppstå i efterhand i form av reflektioner och rationaliseringar (Dahlgren, 2011; Greenberg, 2011). Det kan hävdas att emotioner och tankar är oberoende av varandra men att de båda kan påverka den andre i vad vi skulle kunna kalla en växelverkan (Leahy, Tirch & Napolitano, 2012; Wettergren, Starrin & Lindgren, 2008). Klienters emotioner kan agera som en kompass som vägleder den professionella till vad som är viktigt för klienten och vilka

behov som har mötts respektive inte tillgodosetts (Forsberg & Vagil, 2006; Greenberg, 2011). Då hästen kan svara på både personal och klient utmanar det personalen att bli medvetna om sig själva så väl som klienten.

Valet att använda begreppet essensen grundar sig i att syftet med avhandlingen har varit att utforska hästens roll som kan hävdas vara kärnan av hästunderstött socialt arbete. Det finns angränsande verksamheter som kan liknas vid miljöterapeutiskt arbete men där hästen inte alltid är den nödvändiga ingrediensen. Dessutom finns liknande terapier som trädgårdsterapi och dansterapi men avsikten här har varit att snarare se olikheterna än likheter med dessa terapier. Med andra ord har motivet till studien som ligger till grund för avhandlingen varit att utforska hästens roll för att på så vis ge en bild av vad som inte kan avskiljas från hästunderstött socialt arbete utan att det upphör att vara hästunderstött socialt arbete.

En fråga som redan tidigare tagits upp i texten är om hästunderstött socialt arbete är en metod i socialt arbete? Utan att föregå resultaten i studien som ligger till grund för avhandlingen presenteras här metodbegreppet i förhållande till hästunderstött socialt arbete. Metodbegreppet kan innebära strategiskt utformade och systematiska aktiviteter som används i klientarbete eller för att reglera klientarbete (Meeuwisse, Sunesson & Swärd, 2006). Det innebär att det praktiska arbetet är strukturerat så det går att reproducera samt att arbetet är verkningsfullt i förhållande till de mål som är uppställda. Flertalet insatser med hästar skiljer sig åt i form av varaktighet och intensitet samt att det sällan finns några specifika instruktioner hur personalen ska arbeta (Carlsson, 2016). Det finns dock undantag i främst USA och Canada där programmen är strukturerade med en fixerad manual med detaljerade instruktioner om hur man ska gå tillväga steg för steg (Miller, 2008). Insatserna kan i vissa fall bygga på teoretiska utgångspunkter med tydliga mål men där skillnader i personalens förhållningssätt motverkar det som är tänkt att vara reproducerbart (Carlsson, 2016). För att återgå till socialt arbete så kan en placering på ett behandlingshem inte likställas vid en metod (Meeuwisse et al., 2006). Däremot kan personal vid ett behandlingshem utgå från olika metoder såsom dialektisk beteendeterapi⁵ som däremot kan betraktas som en metod där man systematiskt arbetar utifrån teoretiska utgångspunkter med tydliga mål utifrån en behandlingsplan. Ser vi till behandlingshem i stort visar det sig att det inte går att dra några slutsatser om hur det ser ut med metoder på barn- och ungdomshem (Sallnäs, 2000). Kanske beror det på att det finns en skepsis mot en allt för långt driven Instrumentalitet i socialt arbete där erfarenhetsbaserad kunskap får ge vika för en behandlingsteknologi (Meeuwisse et al., 2006). Systematiserade metoder skulle kunna stå i vägen för relationsbyggandet mellan personal och klient där fokus ligger på empati, flexibilitet och närhet. Dessutom kan det

---

⁵ Rekommenderad metod för gruppen ungdomar med självskadebeteenden av Socialstyrelsen.

finnas en risk att socialt arbete blir allt för inriktat på individen och inte på samhälleliga processer.

Valet i avhandlingen är att se hästunderstött socialt arbete mer som ett komplement till övriga insatser och metoder på behandlingshemmet än som en egen metod. Möjligen att det skulle kunna gå att se arbetet med hästen som en form av reglering av klientarbetet. Genom att samtalsrummet flyttas ut i en annan kontext föreligger andra förutsättningar. Om personalen utgår från den unika individen och det råder stor flexibilitet kring innehållet under dessa träffar talar det för att det inte är en metod. För om erfarenheterna inte alltid är delade mellan personalen och det inte finns några instruktioner för hur arbetet skall läggas upp kan det inte röra sig om en specifik metod. Sammanfattningsvis är hästunderstött socialt arbete inte att betrakta som en egen metod utan snarare en reglering av arbetet med klienten. Baserat på tidigare forskning verkar det handla om att göra något ”på riktigt” likt miljöterapeutiskt arbete där andra ramar för mötet mellan klient och personal föreligger (Esbjorn, 2006).

Dock har det i avhandlingen gjorts en avgränsning till miljöterapeutiskt arbete då metaforen för samtalsrummet har fått stå i centrum. Det betyder att det terapeutiska samtalet som har flyttats ut i stallet hamnar i centrum för studien. Det omvårdnadsarbete som sker på en enhet på behandlingshemmet har inte hamnat i blickfånget för studien även om det finns med i observationerna. Det terapeutiska samtalet som sker tillsammans med professionell, klient där hästen medverkar avgränsat i tid har studerats i första hand. I avhandlingen har i första hand begreppet insats valt för att beskriva detta terapeutiska samtal istället för ett möjligt alternativt som behandling. Med insats menas i avhandlingen en åtgärd eller en intervention som personalen ansvarar för i syfte att förändra eller förbättra de enskilda ungdomarnas situation. Insatsen behöver inte följa en viss struktur eller strategi till skillnad från en metod utan kan anpassas till berörd ungdom.

2. TIDIGARE FORSKNING

Målet med avhandlingen har varit att utforska hästunderstött socialt arbete med inriktning på hästens roll. Även om en mer explorativ ansats har valts behövs en genomgång av tidigare forskning som har fokus på hästars roll i vård, terapi och socialt arbete samt den specifika arenan stallet. Med utgångspunkt att en viss klientgrupp presenteras i avhandlingen redogörs även för tidigare forskning om klientgruppen och dess problematik samt möjliga behandlingsformer. Avsnittet tidigare forskning är på intet sätt uttömmande utan ett urval av studier och artiklar presenteras som har varit av vikt för studien

2.1 Hästar i vård, terapi och socialt arbete

Veterinär Leo Bustad var en av de första att lyfta fram djurens betydelse för människan och rapporter inom socialt arbete finns sedan 1975. Men ser vi till hästar specifikt är det inte väldokumenterat (Smith-Osborne & Selby, 2010; Hines, 2003). Flera skulle hävda att det startade med den danska ryttaren Liz Hartel's olympiska seger i 1952 års dressyr tävling. Liz Hartel drabbades av polio och var förlamad nedanför knäna och hon anges ha grundat Europas första terapeutiska ridcenter för patienter med fysiska funktionsnedsättningar (Arkow, 1987; Notgrass & Pettinelli, 2014). Inom det området förekommer flest studier och gruppen med cerebral palsy (hjärnskada som ger förståndsmässiga funktionshinder) är mest frekvent studerad (Smith-Osborne & Selby 2010, Vidrine, Owen-Smith & Faulkner, 2002). Den internationella organisationen The International Association of Human-Animal Interaction Organization (IAHAIO), grundades först 1990 och tillhör nu World Health Organization (WHO), som stödjer dem som organisation då de menar att bandet mellan djur och människa är av vikt för människans hälsa och välmående. När det gäller specifikt hästen så är det dess storlek och styrka samt dess egenskap som flyktdjur som lyfts fram som viktiga egenskaper (Vidrine et al., 2002). Hästen anses ge möjlighet till att utforska känslor, attityder, intuition, beteenden, relationer och kommunikation. Forskare anger

att det finns en möjlighet att identifiera sig själv med hästen och projicera sina behov, beteenden och viljor genom hästen (Rothe, Vega, Torres, Soler & Pazos, 2005). Klienter som exempelvis inte förstår integritetsgränser och som därigenom går för fort fram i sitt relationsskapande med hästen kommer inse att hästen försvarar sitt integritetsområde (Smith-Osborne & Selby, 2010).

Hästen är den av våra vanligaste sällskapsdjur som sist blev domesticerad och är minst påverkad av människan (Ekesbo, 2011; Ewing et al., 2007; Grandin, 1998; Minero & Canali, 2009; Walsh, 2009; Jones, 2002; Serpell, 2000). Genom hästen och människans gemensamma historia har hästen haft en hög status och ett starkt band utvecklades mellan häst och människa (Ekesbo, 2011). Forskare har gått från Descartes slutsatser att djurens beteenden endast är en reaktion på fysiska, kemiska eller mekaniska händelser till att djur som hästar har kognitiv, emotionell och social intelligens likt människors (Bekhoff, 2007; Grandin, 1998). Relevant för avhandlingen är att hästen har egenskaper som stark hörsel, god förmåga att känna lukter och är känslig för taktil beröring (Saslow, 2002). Dessutom kommunicerar hästen genom kroppsspråk och ljud (Grandin, 1998). Hästen kan registrera feromoner från andra hästar såväl som andra arter inkluderat människan. Hästen får främst förlita sig på att läsa av människans känslöstämning, vilken de kan läsa av genom rösten, kroppsställning, uttryck och feromoner (Grandin, 1998).

Senare studier visar att hästar även kan läsa av positiva (glada) och negativa (arga) ansiktsuttryck ifrån fotografier (Smith, Proops, Grounds, Wathan & McComb, 2016). Ett argt ansikte kunde höja hjärtfrekvensen hos hästen, något som tidigare endast dokumenterats beträffande hundar (Smith et al., 2016). I det vilda beror hästens överlevnad på hästens förmåga att känna rädsla och att tolka andra djurs intentioner som uttrycks i feromoner och kroppsspråk. Följaktligen bygger hästens överlevnad på att kunna ta in andra hästars såväl som andra arters intentioner och känslor inklusive människan (Ekesbo, 2011). En studie visar att när människan har negativa känslor mot hästen så leder det till att hästens puls ökar (Hausberger, Roche, Henry & Visser, 2008). Neutrala eller positiva personer har inte samma inflytande över hästen och människans attityd mot hästen korrelerar med beteendet hos hästen (Chamove, Crawley-Hatrick & Stafford, 2002; Hama, Yogo & Matsuyama, 1996). Däremot påverkar inte människans könstillhörighet beteendet hos hästen visar en studie (Hausberger et al., 2005). Hästar är kongruenta i vad de känner och vad de gör och låtsas därmed inte vara något de inte är. De är äkta och relaterar till varandra och till människor på ett sätt som vi skulle kalla autentiskt med andra ord att de ger uttryck för vad de känner såsom exempelvis rädsla när de är rädda (Rector, 2005).

Det är dock först på senare tid som hästen medverkar med avsikt att påverka det psykiska välmåendet hos människan (Rothe et al., 2005). Den här typen av interventioner med häst har mestadels bedrivits med utgångspunkt i hästnäringen snarare än av akademiskt utbildade socialarbetare eller terapeuter (Cody, Hollerein-Steiker & Szymandera, 2011). Dessutom har tidigare forskning visat att de som bedriver den här typen av interventioner med häst arbetar utifrån skilda teorier och arbetssätt (Esbjorn, 2006). Ser vi till de internationella definitionerna Equine Assisted Psychotherapy (EAP), Equine Facilitated Psychotherapy (EFP) och Equine Assisted Learning (EAL) så kan de beskrivas som en interaktiv process där professionella inom terapi och socialt arbete arbetar tillsammans med professionella inom hästnäringen för att uppnå behandlingsmålen med klienter genom stöd från hästen (Ewing et al., 2007; Ford, 2013; Notgrass & Pettinelli, 2014, Pendry & Roeter, 2013). Teamet som arbetar tillsammans med hästen förväntas låta klienterna bilda sig en egen uppfattning om det som sker tillsammans med hästen utan att tolka och ge instruktioner (Notgrass & Pettinelli, 2014; Russell-Martin, 2006). Om en aktivitet kan genomföras lika bra utan häst och ifall personalen interagerar mer med hästen än med klienten så rör det sig inte om hästunderstödd terapi eller socialt arbete (Notgrass & Pettinelli, 2014). Det är inte tänkt att målet ska vara att klienten ska klara av uppgiften tillsammans med hästen lika lite som det är tänkt att den professionella ska hjälpa klienten att lyckas med uppgiften (Notgrass & Pettinelli, 2014).

Ser vi till aktiviteter med häst till skillnad från terapi och socialt arbete kan det däremot utövas av såväl utbildade terapeuter eller socionomer som ridinstruktörer eller hippologer (Cody et al., 2011; Hauge, Kvalem, Pedersen & Braastad, 2013). Oavsett är personalen ansvarig för interventionen och det behövs en viss flexibilitet för varje enskild klients behov som kan skifta under sessionen och mellan sessionerna (Cumella, Lutter, Smith Osborne & Kally, 2014; Symington, 2012). Andra forskare hävdar att programmen ska vara strukturerade och följa en manual (Maujean, Kendall & Rouget, 2013). Det finns några få program som är strukturerade via en fixerad manual med instruktioner om hur man ska gå tillväga steg för steg (Miller, 2008). Det finns även program där personalen får träning inför och möjlighet till utbildning i den teoretiska grunden för interventionen (Pendry & Roeter, 2013). Resultaten i tidigare forskning påvisar att det finns skillnader i hur man ser på standardisering och struktur. Några argumenterar för att en viss träningsfilosofi inom hästnäringen kan vara basen för den här typen av interventioner medan andra menar att strukturen ska bygga på teoretiska perspektiv som psykodynamisk teori eller kognitiv beteendeterapi för att nämna några.

Här visar sammanställningen av tidigare forskning att interventionerna likaväl kan vara en möjlighet för att arbeta utifrån skilda teoretiska

utgångspunkter och angreppssätt (Bachi, 2012; Esbjorn, 2006; Karol, 2007). All forskning anger inte teoretisk utgångspunkt men i de fall de nämns är de följande; anknytningsteori, buddistisk terapi, empowerment, gestalt terapi, mindfulness, objektrelationsteori, psykodynamisk teori, lösningsfokuserad terapi, kognitiv beteende terapi (Bachi, 2012, 2014; Burgon, 2011; Burgon, 2013; Esbjorn, 2006; Karol, 2007; McCullough, 2011; Pendry & Roeter, 2013; Russell-Martin, 2006; Smith-Osborne & Selby 2009). Om vi tar gestalt terapin som exempel så handlar den om att arbeta med det som sker i nuet utan att den professionella tolkar det som sker, vilket ska kunna öppna upp för att de som medverkar blir mer autentiska (Lac, Marble & Boie, 2013; Notgrass & Pettinelli, 2014). Här ser vi likheter med Chardonnens (2009) som hävdar att essensen är att få vara autentisk och att hästen upplevs som icke-värderande vilket hon tänker ligger i linje med Carl Rogers humanistiska tankar.

För att återgå till definitioner så visar översikter att det finns en inkonsekvens i vad man gör i interventionen men även hur man definierar själva interventionen med häst (Lentini & Knox, 2009). Insatsen med häst kan innebära ridning med eller utan sadel, avslappnings-, kroppskännedom- och balansövningar där man sitter eller ligger på hästryggen vid stillstående eller i rörelse (Fine, 2000; Pelletier-Milet, 2012). Andra insatser kan innebära att klienterna observerar hästarna i hagen, får leda in en häst från hagen eller bara vara med hästarna lösa i hagen alternativt lära hästen upptäcka nya saker som att få den att gå över en presenning (Knapp, 2013; Kohanov, 2007). Längden och frekvensen på interventionerna varierar. Vanligast är 60-minuters sessioner en gång i veckan i ca 3 månader även om det finns insatser som kan pågå i upp till 2 år (Lentini & Knox, 2015). Det finns fler forskare som problematiserar att det finns en inkonsekvens i hur man definierar interventionen med häst (Bachi, 2012). Dessutom kan det hävdas att studierna som genomförts inte håller tillräckligt hög kvalitet i form av exempelvis metod, urvalsstorlek och kontrollgrupper (Bachi, 2012).

Klienterna som medverkar kan ha flera diagnoser och medverka i olika interventioner vilket har inverkan på resultaten (Cumella et al., 2014). Andra faktorer som kan inverka på resultaten av interventionen med häst är; åldern på klienterna, motvilja att vara med hästar, rädsla för hästar, motivation, graden av problem klienterna har, längden på interventionen med häst och i vilken utsträckning nätverk som familj eller professionella inverkar på interventionen (Hauge et al., 2013; Schultz, Remick-Barlow & Robbins, 2007; Yorke, Nugent, Strand, Bolen, New & Davis, 2012). För att nämna ett exempel visade en studie att yngre barns självkänsla påverkades i större utsträckning än äldre barn (Sole, 2005). Barn med en historia av våld inom familjen och missbruk tenderade att påverkas mest (Schultz et al., 2007). Andra forskare menar att orsaken till varför klienternas självkänsla inte påverkades i jämförelser med andra studier kunde bero på att klienterna hade

svårare diagnoser, familjenätverket förändrats, placeringen var i ett fosterhem eller närstående hade gått bort och slutligen att deltagandet i interventionen snarare bekräftade deras låga självkänsla genom stigmatisering (Ewing et al., 2007). Utöver dessa faktorer kunde dessa klienter medicinerats vilket i sin tur kunde inverka på interventionen med hästen och möjligheterna att nå positiva effekter (Ewing et al., 2007).

De studier som är vanligast förekommande är utvärderingsstudier baserade på specifika klientgrupper som exempelvis; ADHD (Bachi, Terkel, & Teichman, 2012), borderline (Bizub et al., 2003, Ewing et al., 2007), demens (Dabelko-Schoeny, Phillips, Darrough, DeAnna, Jarden, Johnson & Lorch, 2014), ätstörning (Christian, 2005; Cumella & Marx, 2003; Cumella et al., 2014; Helm, 2009; Lac et al., 2013), missbruksproblem (Cody et al., 2011; Dell et al., 2008), sexuella övergrepp (Kemp et al., 2013), misshandlade kvinnor (Froeschle, 2009; Meinersmann, Bradberry & Bright-Roberts, 2008) och krigsveteraner (Smith-Osborne & Selby, 2009). Problem som lyfts fram hos klientgrupper i tidigare studier kan vara anti-sociala beteenden, ångest, depression, sorg, kommunikationssvårigheter, post-traumatisk stress, maktlöshet, relationsproblem och självskadebeteenden (Bachi et al., 2012; Bizub et al., 2003; Cumella et al., 2014; Dabelko-Schoeny et al., 2014; Ewing et al., 2007; Kemp et al., 2013; Lac, 2016; Lac et al., 2013; Pendry & Roeter, 2013; Rothe et al., 2005; Symington, 2012). Det framträder även en bild av att man bör vara försiktig med att behandla klienter tillsammans med en häst om de har en historia av djurmisshandel, är medicinskt instabila, psykotiska, självmordsbenägna eller använder olika substanser som exempelvis narkotiska preparat (Cody et al., 2011; Cohen, 2011; DeZutti, 2013; Rothe et al., 2005). Dessutom måste säkerheten stå i centrum för både klienter och personal. Till exempel behöver allergier, försämrad balansförmåga, skelettskador och rädsla för hästar tas hänsyn till (Kirby, 2010; Masini, 2010). Andra faktorer som är av vikt kan vara om klienten har orealistiska förväntningar på relationen till hästen som gör att de riskerar att de upplever sig avvisade om hästen, vilket i sin tur kan sänka deras självkänsla (Rothe et al., 2005).

Hästen i socialt arbete och terapi har i tidigare studier visat sig ha betydelse för klientens självbild, självkänsla och självtillit, vilket påverkat sociala förmågor (Lentini & Knox, 2015). Ser vi till gruppen ungdomar som får behandling på en institution likt de som kommer presenteras i avhandlingen så visar tidigare forskning indikationer på förbättrad självkänsla och social kompetens, samt förmåga att hantera stress (Lentini & Knox, 2015; Pendry, Carr, Smith & Roeter, 2014; Toukonen, 2011). Motivationen att delta i behandlingen har ökat och förmågan att koncentrera sig samt att nivåer av ångest, ilska och depression minskat, vilket dock inte är entydigt i alla studier (Forsling, 2001; Greenwald, 2001; Gress, 2003; Kaiser et al., 2004; Karol, 2007; Macauley & Guitierrez, 2004; Rothe, et al.,

2005; Vidrin et al., 2002; Walsh, 2009). Faktorer som att hästen uppfattas som stark och icke värderande samt att den är ickeverbal tenderar att inverka på motivationen att delta i olika interventioner (Burgon, 2011; Frewin & Gardiner, 2005; Schultz et al., 2007; Waite & Bourke, 2013). En tidigare studie om djur i vården visar att om personen har en positiv inställning till terapin så kan det höja effekten mellan 35-70 % (Nordling, 2000). Andra påverkansfaktorer kan vara att det finns förutsättningar som klienten måste uppfylla för att överhuvudtaget få delta i verksamheten med hästar och om personalen är konsekventa med att upprätthålla dessa regler (Beck & Katcher, 2003; Foley, 2008). Dessutom lyfts vikten av att studier behöver vara longitudinella, hänsyn till separationen från hästen måste beaktas, personalens specialistkunskap om hästar behöver dokumenteras samt att omgivningarna där studierna genomförs måste vara tydligt beskrivna (Ewing et al., 2007).

2.2 Stallet som arena - hästens olika karaktärer

Stallet kan beskrivas som en arena som inte traditionellt används i socialt arbete vilket kan upplevas som mindre hotfullt och mer engagerande då stigma som annars kopplas samman med att delta i behandling eller terapi försvinner (Brandt, 2013; Rusell-Martin, 2006). Klienter kan ha rädslor och stereotypa föreställningar om traditionellt socialt arbete eller terapi, speciellt de klienter som har spenderat stor del av sitt liv i de här sammanhangen och blivit vana vid att bli granskade och utvärderade (Donaghy, 2006; Ewing et al., 2007). I stallet handlar det mer om att hantera det som sker här och nu utan att man behöver förhålla sig till sociala normer fullt ut (Porter-Wenzlaff, 2007). Dessutom hävdar en del forskare att den icke-verbala kommunikation och den fysiskt mer krävande miljön som stallet erbjuder kan föredras av manliga klienter (Yorke et al., 2008).

Arbetet tillsammans med hästen kan även uppfattas som en möjlighet att få prova sig fram som i en lek. Så även om man samtalar om svåra frågor så är det inte säkert att klienterna uppfattar situationen som renodlad terapi. Här ges de professionella en möjlighet att observera och utvärdera klienternas reaktioner i en annan kontext vilket öppnar upp för nya tolkningar (Chardonnes, 2009). Stallet behöver dock inte uppfattas som en intim trygg plats utan kan även väcka rädsla, stress och ångest (Bachi, et al., 2012; Yorke et al., 2008). Bara det faktum att man är ute i naturen kan vara avslappnande och erbjuda en paus från den dagliga stressen (Bachi, et al., 2012; Dabelko-Schoeny et al., 2014). När klienten exempelvis borstar hästen så erbjuder det en möjlighet att ha hästen mellan klienten och den professionella. Det kan leda till att de inte måste ha ögonkontakt i samma utsträckning som vid övrig behandling vilket kan underlätta kommunikationen (Bachi et al., 2012). Andra aspekter av vikt kan vara omhändertagandet av hästen. Det faktum att

hästen kan bli sjuk och att samtalen kan handla om både död och födsel vilket lyfter in andra aspekter i samtalet än i det traditionella samtalsrummet. Att bry sig om både hästen och sig själv vilket ingår i den här miljön kan ge möjligheter att lära sig att ta bättre hand om sig själv även när hästen inte är med (Karol, 2007). Interventionen i stallet kan underlätta för de professionellas arbete då klienters utåtagerande beteende tenderar att minska i den här miljön (Dabelko-Schoeny et al., 2014; Trotter, Chandler, Goodwin-Bond & Casey, 2008). Sen är det dock oklart om det är miljön ensamt som bidrar till dessa förändringar eller om det även beror på den terapeutiska alliansen (Trotter et al., 2008).

Flera forskare anser att hästen är en brygga till den terapeutiska alliansen, en katalysator för att få en framförallt lugnare klient (Bachi, 2012; Brandt, 2013; Esbjorn, 2006; Ford, 2013; Kemp et al., 2013; McConnell, 2010; Pendry & Roeter, 2013; Porter-Wenzlaff, 2007). Hästen benämns som en co-terapeut, en inlyssnande vän som väcker uppmärksamhet och öppnar upp för upplevelser i nuet, koppling mellan kropp, tanke och känsla, en medvetenhet om känslor, tankar och beteenden, möjlighet till projektion, ett fönster till klientens inre värld, omedelbar icke-värderande återkoppling, utveckling av empati, möjlighet att känna tillit, paus från klientrollen, utrymme för fysisk beröring, motivation och möjligheter till metaforer för förändring (Bachi, 2012; Brandt, 2013; Esbjorn, 2006; Ford, 2013; Kemp et al., 2013; McConnell, 2010; Pendry & Roeter, 2013; Porter-Wenzlaff, 2007).

Om vi exempelvis jämför med dansterapi så kan man hävda att hästen som partner är betydligt tydligare i sin respons då den är större, inte uppfattas som att den låtsas, inte betraktas som förmögen att ha någon "hidden agenda", beskrivs som att den utgår från nuet vilket verkar underlätta för en känsla av tillit och skapa en icke-värderande miljö där det är lättare att vara autentiskt (Ford, 2013, Frewin & Gardiner, 2005). Autentisk i den meningen att personen inte försöker ge en annan bild av sig själv utan ger uttryck för sina sanna känslor och tankar. Värt att nämna i sammanhanget är att åter hästen direkt från marken, de bajsar eller kissar när de behöver samt sover utan att ta hänsyn till om de har publik eller inte (Vidrine et al., 2002). Människan däremot använder toaletten när de har schemalagd rast, äter på bestämda tider, arbetar sent på natten även om kroppen indikerar att den är trött (Porter-Wenzlaff, 2007). Slutsatsen vi kan dra av det resonemanget är att människan är socialiserad till att inte vara helt autentisk. Det i sin tur separerar oss från våra känslor som i sin tur kan leda till mental ohälsa (Porter-Wenzlaff, 2007).

Hästen responderar på våra känslor och beteende vilket kan betyda att den kan bli villrådig när vi inte agerar i enlighet med våra intentioner och känslor (Vidrine et al., 2002). Till exempel så kan en nervös klient mötas av en häst som tar avstånd (Porter-Wenzlaff, 2007). Öppenhet och sårbarhet kommer däremot sannolikt att framkalla ett beteende från hästen som upplevs

bekräftande precis som att aggressivitet leder till att hästen skärmar av sig från människan i möjligaste mån (Brandt, 2013; Cody et al., 2011). Människan måste komma i kontakt med sitt autentiska jag, identifiera sina känslor och i vissa fall reglera dem för annars kommer hästen flytta sig från klienten eller helt enkelt inte göra det som klienten ber den om (Brandt, 2013; Cody et al., 2011; Porter-Wenzlaff, 2007). Personerna runt hästen blir påminda om dolda tankar och känslor vilket kan ge utrymme för att bearbeta olösta dilemman (Karol, 2007). En häst som har goda erfarenheter av umgänget med människor söker oftast kontakt med den person som klappar och sköter om hästen då det underlättar ett känslomässigt band eller relation dem emellan (Bachi, et al., 2012). Hästen är känslig för människans energi och intentioner oavsett i vilken omfattning personen än försöker dölja sina energinivåer eller avsikter (Roberts, Bradberry & Williams, 2004). Om människan flyttar sig för snabbt i riktning mot hästen så kan det leda till att hästen går undan från människan om den kan komma undan den intensitet och den energin kan uppfattas som hotfull (Pendry & Roeter, 2013). Samtidigt är hästen väldigt nyfiken och tar vanligtvis kontakt med människan så länge den är lugn och inte visar någon aggressivitet (Porter-Wenzlaff, 2007).

Men behöver hästen någon träning för att klara av uppgiften som medhjälpare i socialt arbete eller terapi? Det finns de som hävdar att hästen behöver tränas på det som den förväntas klara av tillsammans med klienterna innan den kan delta (Froeschle, 2009). Samtidigt kan det bli problematiskt om hästen socialiseras och tränas för omfattande då det har visat sig att hästarna då ignorerar signalerna från människorna den möter och möjligen lyssnar till personalen istället (Bowers & MacDonald, 2001). Djurens rätt hävdar exempelvis att det kan vara problematiskt i sig att hästar som är fogliga och passiva väljs ut i dessa sammanhang. En passiv häst kan ha blivit stressad av att ha blivit utsatt för obehag den inte kan påverka och därmed valt en strategi att vara passiv något som ibland definieras som inlärd hjälplöshet (Hall, Goodwin, Heleski, Randle & Waran, 2008). Sedan spelar det en stor roll vad personalen har för uppfattningar om vilken träning som är den mest relevanta.

När det kommer till ledarskap för att ta ett exempel så menar man inom *natural horsemanship*⁶ att träningen ska ske i en round pen (en inhägnad på 17-20 meter med högt staket eller väggar) där hästen ska "jagas" runt ringen tills den vänder upp mot människan. Det går då att hävda att hästen ger upp när den inser att det inte finns någon annan utväg än att ta kontakt med människan (Bowers & MacDonald, 2001). I den här formen av intervention

---

⁶ Natural horsemanship bygger här på Monty Roberts tolkning där hästar tränas i en rund padock och hästen drivs framåt till dess att den indikerar att den vill samarbeta med människan. Om hästen inte visar sig samarbetsvillig driver människan på hästen framåt igen och processen upprepas till dess att hästen väljer att vända sig mot människan och accepterar den som sin ledare.

med häst är det dock tänkt att klienten ska komma i kontakt med sina känslor och reaktioner såväl som hästens känslor och ageranden. Men om klienten har en historia där klienten har blivit tvingad, eller har en känsla av att hon eller han har varit tvungen, att gå in i en viss behandling så kan de uppfatta denna situation som att hästen också måste ge upp för att det inte finns någon annan utväg. Vilka konsekvenser får detta för behandlingen med klienten?

Det finns till och med studier som visar att klienten måste lyckas med att få hästen att möta upp dem för att förtjäna rätten att få rida på hästen senare (Bowers & MacDonald, 2001). I samma studie fick man inga signifikanta resultat beträffande självkänsla, empati, depression eller minskade känslor av ensamhet vilket gick helt emot deras uppställda hypotes (Bowers & MacDonald, 2001). Uteblivna positiva effekter ansågs bero på att hästen inte var utvärderad i termer av beteende och förmågor samt att hästen borde vara mer förutsägbar och pålitlig (Bowers & MacDonald, 2001). Det här uttalandet ligger inte i linje med andra studier där man kommit fram till att det är just hästens oförutsägbarhet som är en av de verksamma variablerna i den här typen av intervention (Vidrine et al., 2002). Dessutom kan upplevelsen av att få hästen att vända upp mot en ge erfarenheter som indikerar brister eller fel hos en själv snarare än att det ger en upplevelse av inflytande och makt över någon annan. Övningen kan snarare öppna upp för en kritisk reflektion och kan då upplevas som en obehaglig påminnelse om ens egen sårbarhet. Allt beroende på hur de inblandade tolkade relationerna, agerandet och följderna av övningen (Kelly, 2014).

Slutligen så behövs överväganden om den mentala och emotionella statusen hos klienten när det gäller förberedelser för hästen så väl som att välja rätt häst när det kan få betydelse för interventionen (Hauge et al., 2013). Om det rör sig om klienter med demens eller Alzheimers så behövs det hästar som är lugna och som tål en hel del stimuli utan att för den skull hoppa till av rädsla eller förflytta sig snabbt på grund av obehag (Dabelko-Schoeny et al., 2014). Här behöver dock hästens välfärd vara i fokus så det är personalens ansvar att se till att hästen får en positiv upplevelse av interventionen likväl som klienten (Hauge, Kvalem, Berget, Enders-Slegers & Braastad, 2014). Även tiden som hästen inte deltar i interventionen är viktigt och hästen behöver få möjlighet att röra sig fritt och interagera med andra hästar då det har betydelse för hästens hälsa. Det i sin tur påverkar interaktionen mellan häst och människa har det visat sig då hästar som lever i flock reagerar lugnare på den mänskliga kontakten (Hartmann, Sondergaard & Keeling, 2012; Lesimple, Fureix, LeScolan, Richard-Yris & Hausberger, 2011; Sondergaard & Ladewig, 2004). Ytterligare aspekter som kan behöva beaktas vid den här typen av interventioner är att människan inte verkar tolka hästens temperament eller emotioner annorlunda oavsett om de har känt hästen en längre eller kortare tid (Momozawa, Ono, Fumio, Kikusui & Mori, 2003; Rusell, 2003). Slutligen finns det inga belägg för att hästens karaktär

ensamt påverkar klienten i någon riktning. Personalen behöver hjälpa klienten att upptäcka analogier mellan interaktionen mellan häst och människa och interaktionen mellan människor i olika sociala kontexter samt engagera klienterna att reflektera över dessa skillnader (Bachi, 2014; Kelly, 2014; Pendry & Roeter, 2013).

2.3 Relationer - terapeutiska allianser

Den terapeutiska alliansen eller relationen mellan klient och personal lyfts generellt fram som den viktigaste komponenten oavsett om det rör sig om informella eller formella relationer (Bickman, Andrade, Lambert, Doucette, Sapyta, Bouyd et al. 2004; Kopta, Lueger, Saunders & Howard, 1999; Manso, Rauktis & Boyd, 2008; Martin, Garske & Davis, 2000; Walter & Petr, 2008). Relationen kan ha flera syften varav ett kan vara att klienterna söker trygghet hos personalen för att i första hand klara den institutionella miljön och ett annat att ha den som modell för framtida relationer (Zegers, Schuengel, van Ijzendoorn & Janssens, 2006). Ungdomar som har en positiv relation med personalen uppvisar mindre problem, bättre skolresultat och vänskapsrelationer än de som inte har en bra relation till personalen. Personal i socialt arbete precis som i hästunderstött socialt arbete behandlar problem genom att bygga terapeutiska relationer och identifiera behov, mål och resurser som utvecklas över tiden, vilket resulterar i unika kombinationer för varje klient (Blom & Morén, 2007; Carlsson, 2016; Trevithick, 2008).

Empati, ärlighet, respekt, lyhördhet, vänlighet, hjälpsamhet, kreativitet, engagemang, ansvar, pålitlighet och tålamod är några ingredienser som lyfts fram som viktiga i en relation i tidigare studie vid ungdomsvård specifikt med hästar (Forsling, 2000). Dessa ingredienser kan vara viktiga i en relation men i verkligheten ter sig relationsbyggande mer komplext än att bara få med dessa ingredienser. Det kan ibland vara så enkelt att den professionella skall ge utrymme för klienten att prata utan att svara an eller respondera (Schamess, 2013). Samtidigt kan det finnas skäl att låta klienter reflektera över och kommentera det som den professionella säger. Det ger utrymme för överföring och motöverföring att hamna i centrum (Schamess, 2013). Det kan i sin tur leda till att tilliten stärks och möjligheterna till trygg anknytning ökar och den terapeutiska alliansen stärks. Att be om tillstånd innan återkoppling ges och att vara ödmjuk samt förhålla sig ickevetande kan vara andra ingredienser som underlätta relationsbygget (Schamess, 2013). Vad som upplevs positivt och negativt kan skilja sig mellan enskild klient och personal (Manso et al., 2008; Richmond & Padgett, 2002). Intuition, professionell relation, behandlingsrelation och organisationsstruktur avgjorde vilka beslut som togs av enskild personal i relationsfrågor beträffande klienter i en mindre studie (Richmond & Padgett, 2002).

Dessutom visar tidigare forskning att inte bara relationen är av vikt utan personalen i socialt arbete måste kunna hantera både egna och klienters emotioner på ett effektivt sätt (Morrison, 2007). Personalen behöver vara öppen för nya perspektiv och de kan inte upptäcka något hos klienter som de inte är öppna för att upptäcka hos dem själva (Erikson, 1964). För att uppnå en terapeutisk allians krävs ömsesidig respekt, gemensamma band, genuint lyssnande, tillit samt öppenhet (Hasenfeld, 1992; Manso et al., 2008; Richmond & Padgett, 2002), något som inte alltid blir genomförbart då konflikter kan uppstå. Konflikter med personalen kan upplevas mer negativt än konflikter med klienter på samma institution varför relationen till personalen främst lyfts i det här sammanhanget (Andreassen 2003). Ser vi till hästunderstött socialt arbete tillförs ju ytterligare en part i relationsbyggandet. Här hävdas dock att personalen snarare får en möjlighet att betrakta hur klienten interagerar med hästen (Dyer, 2000). Hästen ger dessutom möjlighet till fysisk beröring vilket skulle betraktas som oetiskt om personalen erbjöd klienten det.

Personalen runt hästarna beskrivs i studier som mer engagerade och på samma nivå som klienten i jämförelse med personalen där hästen inte ingår i sammanhanget (Foley, 2008). Det finns även studier som visar på paralleller mellan goda relationer mellan klient och häst samt klient och personal när det gäller relationen dem emellan (Yorke et al., 2008). Klienter tenderar att vara mer verbala tillsammans med hästen än med personalen eller andra klienter och benämner sällan eller aldrig hästen i negativa ordalag (William, 2005; Vidrine et al., 2002). Hästen anges även tillhandahålla ett ovillkorat stöd för personer med psykiska problem (Johansen et al., 2014). Skillnaden mellan personal och häst anges vara att hästen är mer jämställd i sin relation med klienten (Nebbe, 2003). Tiden klienterna tillbringade med hästen och dess miljö påverkade resultatet när det gäller positiva relationer med de professionella, vilket uppgavs av både klienter och personal (Foley, 2008). I en studie där volontärer deltog uppgavs att de i det hästunderstödda arbetet upplevde hög nivå av tillfredsställelse, utökad kunskap, förbättrat självförtroende och självkänsla vilket indikerar att inte bara klienter påverkas (Buswell & Leriou, 2007). Dessutom kan personlig förändring som inte är beroende av personalen skapa en känsla av empowerment (Christensen & Jacobsen, 1994).

Om vi går över till de professionellas roll hävdas att det är rimligt att förhålla sig till anknytningsteori i dessa sammanhang där hästen medverkar (Bachi, 2012, 2014). Vilket anknytningsmönster personalen har kan inverka på hur relationen med klienterna byggs upp. Personalen kan även ha olika roller allt ifrån instruktör till mentor eller förebild för klienterna (Ewing et al., 2007). Det krävs dock en viss försiktighet hos personalen så att de inte lägger för mycket fokus på utvecklingen av klientens kunskaper om hästar då det inte är syftet (Ewing et al., 2007; Karol, 2007). Det har visat sig att den

terapeutiska alliansen är av störst vikt för att nå framgång snarare än vilken metod som valts ut (Hougaard, 1994). Tidigare studier har visat att det finns paralleller mellan bra relationer mellan häst och klient och bra relationer mellan professionell och klient, både när det gäller de band som knyts dem emellan men även utifrån resultaten av relationen (Yorke et al. 2008). Här delas dock den terapeutiska relationen in i två varianter varav den ena bygger på en personlig relation som är socio-emotionell och en som mer bygger på samarbete vilken är mer uppgiftsorienterad (Yorke et al. 2008).

Om en klient visar ilska och frustration genom att sparka på hästen så måste personalen förhindra att hästen kommer till skada. Samtidigt måste personalen hantera sin egen reaktion och sina egna känslor för att inte motverka terapin (Karol, 2007). I den här situationen kanske en personal tar tillfället i akt och väcker tankar om hur en människa som har en relation till klienten skulle kunna reagera på klientens beteende och vilka alternativ till beteendet det skulle kunna finnas (Porter-Wenzlaff, 2007). I andra fall kanske personalen skulle inrikta sig på klientens behov av att utveckla empati och medlidande (Karol, 2007). Eller rent av som kan ifrågasättas (Symington, 2012): Är personalens säkerhet något som klienten ens bekymrar sig om? Andra forskare argumenterar för att det är en förutsättning att ha tillit till den egna intuitionen och hästens respons i den här typen av arbete med hästar. Dessutom kan inte de professionella ge klienten god självbild utan det måste klienten själv arbeta med (DeZutti, 2013).

2.4 Ungdomar med självskadebeteenden

Ungdomars psykiska ohälsa har ökat under 1990- och början av 2000-talet i Sverige och betraktas som ett växande folkhälsoproblem (Socialstyrelsen, 2013). Psykisk ohälsa kan innefatta allt från självrapporterade besvär av oro och nedstämdhet till psykiska sjukdomar som depression. En studie som jämfört mönster beträffande psykisk hälsa hos unga visar att framförallt flickorna rapporterar psykisk ohälsa (Hagqvist, 2010). Flickorna i avhandlingen går i behandling för självskadebeteenden. De är placerad på HVB-hemmet enligt socialtjänstlagen och Lagen om vård av unga (LVU).⁷ Det finns en ökad medvetenhet om självskadebeteende genom forskning, internationella och svenska forskningsnätverk samt forskningsprogram.⁸ Dessa problem utvecklas i regel under tonåren och kända faktorer som inverkar är en hög grad av perfektionism i kombination med höga krav på sig själv och låg självbild och självkänsla (Nilsson, Abrahamsson, Torbjörnsson

---

⁷ Lagen om vård av unga innebär en tvångsplacering och används här för att skydda unga som utsätter sig själva för en påtaglig risk genom självskadebeteende.

⁸ Exempelvis: International society for the study of self-injury (ISSS; <http://www.issweb.org/>), Cornell research program on self-injurious behavior (CRIPSIB; <http://www.crpsib.com/>) och Self injury foundation (<http://www.selfinjuryfoundation.org/>).

& Hägglöf, 2007; Hagqvist, 2010; Holmqvist, Carlberg & Hellgren, 2007; Jablonska, Lindberg, Lindblad & Hjern, 2009; Kåver & Nilsone, 2003; Lundh & Bjärehed, 2008; Lundh, Karim & Quilisch, 2007; Lunner et al., 2000). Självskadebeteenden kan bestå av att personen drar av sig håret, river, skär, slår, biter eller bränner sig själv (Yates, 2004). Avsikten är att släppa på spänningar eller slippa känna sig isolerad eller utanför.

Det finns samband mellan trauman i barndomen eller anknytningsproblem och de trauman det kan röra sig om kan handla om allt ifrån att ha erfarenheter av att förlora en förälder, kronisk sjukdom eller större operation, sexuella eller fysiska övergrepp till emotionell omsorgssvikt (Briere & Gil, 1998; Favazza & Conterio, 1988). Enligt objektrelationsteorin ses självskadebeteende som en mal adaptiv strategi för att kompensera för brister i anknytning – eller omvårdnadsrelationen (Yates, 2004). När föräldern inte klarar av att ge en tillräckligt god omvårdnad kan inte barnet utveckla en god självbild utan bygger upp ett ”falskt själv” för att skydda det ”sanna självet” (Winnicott, 1965, 1971). Om en person genom uppväxten har upplevt att relationen till anknytningspersonerna inte är tillförlitliga kan det leda till tolkningen att de inte är värda att få omvårdnad, support eller skydd i framtida relationer (Bowlby, 1968/1982). Denna otrygga anknytning kan sedan göra dessa ungdomar mer sårbara för att utveckla självskadebeteenden eftersom ungdomen har negativa förväntningar på sig själv, andra och sig själv i relation till andra (Yates, 2004).

Vanligaste skälen till att skada sig själv är att lindra överväldigande känslor och uppnå en känsla av lugn (Klonsky & Muehlenkamp, 2007). Att vara fri från ångest kan vara det som avses med att få en känsla av lugn. Ångest är en känsla som dessa ungdomar vill slippa eftersom den får dem att känna sig osäkra och därmed får de svårt att hårbärgera situationer på egen hand (Greenberg, 2011). Det finns även inslag av ett behov av att rikta ilska mot sig själv och på så vis straffa sig själv genom att skada sig själv (Mitten, Preyde, Lewis, Vanderkooy & Heintzman, 2016). Individer som skadar sig själva upplever högre nivåer av negativa emotioner men får även uppleva dem mer frekvent enligt tidigare studier (Klonsky & Muehlenkamp, 2007). För dem är det mer troligt att dessa negativa emotioner ska upplevas som överväldigande och okontrollerbara (Horne & Csipke, 2009). Genom att skada sig själv upplever ungdomarna att de får tillbaka kontakten med sina kroppar och att de kan bryta det känslomässiga kaoset (Horne & Csipke, 2009). Hur individer reglerar sina emotioner i samband med stressiga situationer och livshändelser samt om de kan omvärdera situationen kognitivt eller snarare grubblar över sin del i det som sker är avgörande för att förstå självskadebeteenden (Voon, Haskin & Martin, 2013). Här kan det vara av vikt att ungdomarna istället för att fundera över vad som gick fel får möjligheter att fundera över hur det skulle kunna vara (Voon et al., 2013). Vidare hävdar de att större fokus borde ligga på kontextuella faktorer snarare

än på individens kognitiva förmåga (Voon et al., 2013). Här kan den kontextuella förändring som det innebär att vara i stallet med hästen ge indikationer på om det verkligen rör sig om individuell oförmåga eller om det är kontexten som kan behöva förändras.

Genomgående i denna studie har begreppet självskadebeteende huvudsakligen baserats på den europeiska traditionen där ingen skillnad görs mellan suicidala och icke suicidala former av självskadebeteenden. Det grundar sig på att det i studier har visat sig att individer som skär sig löper stor risk att begå självmord (Klonsky, Victor & Saffer, 2014; Lundh, 2013; Yates, 2004). Valet att använda denna definition baserar sig på en önskan om att låta alla varianter av självskador inkluderas samt att avstå från att göra antagande om uppsåt eller värdet av själva beteendet för den enskilde. Avhandlingens definition innefattar dock inte självsvält, missbruk, vägran att ta emot medicinsk behandling, överdrivet risktagande eller andra former av indirekt tillfogade skador. Den vanligaste formen av självskadebeteende är att skära sig även om merparten använder sig av flera olika sätt att skada sig själva (Holley & Germain, 2013; Favazza & Contreiro, 1988).

Det är inte ovanligt att ungdomar med självskadebeteenden försöker undvika konflikter eller mentala påfrestningar genom dissociation (Low, MacLeod, Power & Duggan, 2000). Det kan röra sig om dagdrömmar eller uppmärksamhetsproblem vilket kan ses som en mental flykt. Men det kan även leda till fobier för sådant som påminner om trauman från barndomen (Low et al., 2000). Ungdomar som har en vän med självskadebeteende och samtidigt lider av ångest löper större risk att själva utveckla självskadebeteende men det påverkar inte svårighetsgraden av självskadebeteendet (Hasking, Andrews & Martin, 2013). Ungdomar kan generellt behöva förbättra sin självkänsla och självbild men gruppen ungdomar med självskadebeteende kan behöva det i än större utsträckning (Myers, Willse & Villalba, 2011). Självkänslan handlar om individens emotionella värdering av sig själv. Självkänslan kan påverkas av frånvaro av frustration eller för mycket frustration under uppväxten och kopplas ofta ihop med begrepp som narcissism (Cullberg-Weston, 2005). För att ha en god självkänsla behövs en balans mellan känslor av skam och stolthet. Det handlar ofta om att göra upp med den inre kritikern och att kunna sätta ord på de känslor som den inre kritikern kopplas samman med (Cullberg-Weston, 2005). Självbild handlar om hur individen ser på sig själv.

Akkumulerad kritik under uppväxten kan skapa dålig självbild. För att komma tillrätta med sin självbild behövs en balans mellan hur individen ser på sig själv och hur andra ser på individen (Cullberg-Weston, 2005). Även här handlar det om att göra upp med den inre kritikern och bli medveten om egna styrkor. Ledtrådar om vad individen behöver arbeta med för att förbättra sin självbild är att se vad individen stör sig på hos andra (Cullberg-Weston, 2005). Searcy (2007) lyfter fram att självkänslan influerar

beslutsfattande vilket i sin tur kan påverka ungdomarna genom hela livet. Det kan handla om allt ifrån skolgång, kriminell aktivitet, droganvändning, självmordsbenägenhet eller utsatthet för våld (Searcy, 2007). Tidigare forskning indikerar samband mellan självkänsla och generella hälsofaktorer, där framförallt förmågan att hantera sig själv hade störst samband med självkänslan (Myers et al., 2011). Den här gruppen ungdomar rapporterar ofta att de känner sig isolerade från andra människor eftersom de tror att de ska uppfattas negativt av andra (Broussard, 2005). Det kan i sin tur leda till att gruppen som skadar sig själva kan identifiera sig med varandra och på så vis bryta isolering och finna en gemenskap med varandra (Young, Sproeber, Groschwitz, Preiss & Plener, 2014). På så vis mildrar de effekterna av utanförskapet och stigmatiseringen som kommer med självskadebeteendet (Young et al., 2014). Det är inte ovanligt att den här gruppen ungdomar ägnar sig åt självkritik (Hooley & Germain, 2013). Samtidigt har dessa ungdomar i regel låg självkänsla och då kan gemenskapen i gruppen av ungdomar som själva skadar sig öka självkänslan (Young et al., 2014). Gruppen erbjuder empati och en upplevelse av att kunna be om hjälp vilket kan minska psykisk ohälsa men dessvärre även riskera att förstärka självskadebeteendet (Young et al., 2014). Självskadebeteende är dock inget specifikt fenomen för unga flickor utan även pojkar finns representerade (Klonsky & Muehlenkamp, 2007).

2.5 Behandling för ungdomar med självskadebeteenden

Institutionsbehandling tenderar enligt flera studier att vara den ”sista utvägen” när andra lösningar har misslyckats (Andreassen, 2003; Lundh, 2013). Oavsett så finns det svårigheter att välja behandlingsmetod för ungdomar då studier inte entydigt visar vilken metod som ger störst effekter (Armeliuss & Andreassen, 2007). Röster lyfts att verksamheters metoder i högre grad bör anpassas till ungdomarnas behov istället för att välja de som ligger ”i tiden” eller som är ”populära” bland de professionella (Ahlgren, 2007). För ungdomarna kan det vara andra aspekter som är viktigare än de som vanligtvis lyfts fram (exempelvis etnicitet, hög-/låginkomst), såsom språk, sociala interaktioner, musikstil för att nämna några. De professionella bör reflektera över kulturförändringar både vad gäller organisationen men även beträffande ungdomarna och se ungdomarna som experter på sina egna livserfarenheter (Holleran-Steiker, 2008). Det finns dessutom sällan någon universell förklaring på de problem ungdomarna har.

Ser vi till självskadebeteende så beskrivs det som ett av de mest dramatiska beteenden som utförs av människan men det finns varken en universell förklaring eller en behandling som specifikt inriktar sig till denna grupp (Klonsky et al., 2014; Sandman, Kemp, Mabini, Pincus & Magnusson,

2012). De flesta behandlingarna utgår från Dialektisk beteendeterapi (DBT) eller Mentaliseringsbaserad terapi (MBT) samt att några även tar intryck från Kognitiv Beteendeterapi (KBT) eller Psykodymanisk terapi (Cambell & Schmidt, 2011; Linehan & Chen, 2005; Lundh, 2013). DBT har utvecklats specifikt för borderline-diagnos där självskadebeteende förekommer. Linehan som utvecklat DBT hävdar att problemen för denna klientgrupp baseras på tanken att emotionell dysreglering har utvecklats som ett resultat av en interaktion mellan en invaliderande hemmiljö och delvis betingad emotionell sårbarhet. Då självskadebeteendet ofta handlar om att reducera starka känslor som ångest och därigenom uppleva lättnad och lugn inriktar sig DBT på att hjälpa klienten att utveckla nya strategier att hantera smärtsamma känslor. Genom mindfulnessövningar och färdighetsträning i emotionell reglering och interpersonella relationer med fokus på acceptans kan man tolka DBT som utvecklats från KBT som mer influerat från österländsk filosofi (Hill & Updegraff, 2012; Lundh, 2013).

MBT har sin grund i psykodynamisk teori men har även kopplingar till anknytnings teori och kognitiv teori (Bateman & Fonagy, 2012). Syftet är att förbättra klientens mentaliseringsförmåga här och nu där klienten knutit an till någon, vilket betyder; 1. Att förstå andras beteenden utifrån deras tankar och känslor 2. Att förstå sina egna tankar och känslor 3. Att kunna göra en skillnad mellan egna och andras mentala processer (Bateman & Fonagy, 2012). Gruppen klienter med självskadebeteende behöver inte nödvändigtvis ha dålig förmåga att mentalisera generellt men har ofta svårt att mentalisera i emotionellt laddade nära relationer (Lundh, 2013). Ser vi till de få effektstudier som är genomförda med DBT, KBT eller MBT så visar resultaten så här långt mer lovande resultat vad beträffar MBT avseende självskadebeteenden (Gonzales & Bergstrom, 2013; Lundh, 2013). KBT-behandling för självskadebeteende har däremot inte kunnat uppvisa några effekter i upprepade studier genomförda av oberoende forskargrupper (Lundh, 2013). Det finns dock vissa gemensamma drag hos de behandlingsformer som påvisar någon form av effekter och Lundh (2013) lyfter fram följande faktorer som han hävdar är väsentliga för behandling av klienter med självskadebeteenden; 1. Tydlig behandlingsstruktur som ger förutsägbarhet och kontinuitet. 2. Ett empatiskt-validerade, lyssnande och undersökande förhållningssätt. 3. Fokus på emotionell medvetenhet och förbättrad emotionsreglering. 4. Strategier för att motverka risken för negativa effekter av behandlingen, vilken bedöms vara betydande för denna klientgrupp.

Forskningen visar att det går att uppnå positiva effekter för några ungdomar men långt ifrån för alla och att den långsiktiga effekten inte är lätt att uppnå. De långsiktiga effekterna påverkas av i vilken grad familjerna är involverade i behandlingen samt hur eftervården ser ut (Andreassen, 2003; Frensch & Cameron, 2002; Sunseri, 2004). Därför går utvecklingen inom

institutionsbehandling med ungdomar mer och mer mot systemteoretiska perspektiv där hänsyn till ungdomarnas ursprung, familjenätverk och kulturella miljö efterfrågas (Andreassen, 2003; Holleran Steiker, 2008). Utgångspunkten när ungdomar placeras på institution är annars att det förekommer någon brist vilken ofta är kopplad till individens förmåga. Rutter (2000) lyfter dock vikten av att fundera över om det rör sig om svårigheter hos den enskilda ungdomen eller om problemen uppstått på grund av tidigare erfarenheter från uppväxten eller rent av från tidigare institutionsplaceringar. Ungdomar med självskadebeteenden är emotionellt sårbara och kan ha lång erfarenhet av att få sina upplevelser invaliderade av omgivningen. Ungdomar med självskadebeteenden beskrivs av personalen rent allmänt som en mycket svår grupp att behandla. Det kan i sin tur leda till att det hos personalen växer känslor som hopplöshet, fasa, irritation, otillräcklighet och sorg. Dessa känslor kan riskera att gå ut över klienten. Här kan man tänka sig att hästen har en roll i sammanhanget då hästen enligt tidigare forskning uppfattas som icke-värderande i sin spegling av både personal och klienters tankar, känslor och beteende.

3. TEORETISKA PERSPEKTIV

I denna del presenteras de teoretiska perspektiven som använts i analysen av resultaten i de fyra artiklarna. De möten som skett mellan ungdomar, personal och hästar har haft skilda syften och karaktär. Här har Goffmans uttryck den sociala tillställningen (Goffman, 1959) avgränsats till själva samtalet då samtalsrummet kan sägas ha flyttats ut till stallet. Den sociala situationen som är ett annat begrepp från Goffman kan här beskrivas som själva mötet mellan aktörerna i hästunderstött socialt arbete. Främst har Goffmans dramaturgiska perspektiv använts för att analysera den situerade interaktionen (Goffman, 1959). Utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv är vi alla ständigt inbegripna i självpresentation där vi försöker påverka hur publiken uppfattar oss. Scenen kan delas upp i den främre regionen frontstage och bakre regionen backstage och beroende på vart aktörerna placerar sig kan rollbyten ske, något som inte blir lika aktuellt för hästen som inte spelar sin roll på samma sätt som ungdomarna och personalen. Hästen är inte lika aktiv i denna självpresentation utan agerar och responderar mer utifrån det som verkligen sker istället för det skådespeleri som ageras ut av människorna för att upprätthålla en viss självbild.

I den avslutande analysen har begreppen falskt själv och autenticitet kompletterats med den virtuella och faktiska sociala identiteten (Goffman, 1971). Goffmans dramaturgiska perspektiv med begreppen backstage och frontstage har sen kombinerats med Hochschilds begrepp deep acting och surface acting, eftersom en avgränsning i analysen görs till emotioner (Hochschild, 2003). Inspirerad av Goffman, har analysen varken låtit sig uppslukas helt av de mikroskopiska aspekterna i mötet mellan professionella och ungdomar med självskadebeteenden eller deras inramning på samhällsnivå. Snarare har analysen fått röra sig längst skalan mikro- och mesonivå. Här valdes rollbegreppet för att försöka förstå individernas relation till sig själva, varandra och samhället. Det är främst interaktionsrollen med andra ord själva samspelet mellan individerna som studerats. Funktionsrollen här betraktat som hur rollen exempelvis yrkesrollen förhåller sig till olika normer har fått visst utrymme med bistånd

av Hochschild's emotionella regler (2003). Både Hochschild och Goffman ger oss många exempel på hur individer förhåller sig till normer och värden som samhället kräver. Det är den sociala interaktionsordningen som är i centrum men Hochschild till skillnad från Goffman har inte endast inriktat sig på de verbala och kroppsspråkliga uttrycken. En skillnad dem emellan är att Goffman inte förhåller sig till ett inre själv på samma sätt som Hochschild gör. Hochschild har byggt vidare på Goffman's dramaturgiska perspektiv men fokuserat på agerandet utifrån emotionella regler (Goffman, 1959; Hochschild, 2003). Det har här tolkats som att emotionella regler är en form av interaktionsordning. Ytterligare avgränsning görs då personalen och ungdomarna förhåller sig till emotionella regler men med koppling till diagnoser vilket leder in analysen mot begrepp som stigma (Goffman, 1971). Begreppet stigma används för att benämna en egenskap som är misskrediterande men inte i den bemärkelsen att det hänförs till egenskaper utan till relationer och interaktioner. Både den som avviker från samhällets identitetsvärden och den som inte gör det försöker förhålla sig till de rådande identitetsvärdena, som kan ses som sociala och samhälleliga institutioner, vilket sker i samspel med andra. Detta samspel, framträdande inför andra och den funktion aktörerna har inbegrips av Goffmans rollbegrepp (Goffman, 1959).

3.1 Goffmans dramaturgi med fokus på stigma

I boken *Jaget och maskerna* ger Erving Goffman oss en bild av hans dramaturgiska perspektiv där dramaturgiska metaforer används för att beskriva interaktionen mellan individer. Sociala interaktioner kan dock inte fullt ut liknas vid en scen där manuset följs till punkt och pricka, utan interaktionen påverkas av scenografiska element som finns på plats men även av andra platser, andra tidpunkter och andra verkande krafter likt en stark vind som tvingar oss att överge den lokala scenen (Goffman, 1959; Hochschild, 2003). Fokus ligger på micronivå och scenen samt framträdandet ligger i centrum. Specifikt ligger fokus på vilken roll hästen spelar utifrån Goffmans (1959) utgångspunkt att det finns en skillnad mellan vårt mänskliga jag och vårt socialiserade jag. Interaktionen kan sen delas in i ofokuserad respektive fokuserad interaktion där den sistnämnda ligger i linje med det som är tänkt att ske i den hästunderstödda insatsen, nämligen ett möte ansikte mot ansikte där målet är samarbete för att upprätthålla gemensamt fokus (Goffman, 1966).

I avhandlingen är det samtalsrummet som flyttats ut i stallet som har kommit att liknas vid en scen eller ett skådespel. Individernas intentioner och syfte med sitt framträdande på scenen avgör om det ska betraktas som frontstage eller backstage (Goffman, 1959). Aktörerna spelar roller anpassade till varandra. Överfört till avhandlingen kan det betyda att

personalen och ungdomarna presenterar sig på ett sätt som de vill bli betraktade som eller på det sätt som de tror förväntas av dem. Det betyder att framträdandet kan skifta beroende på situation men även utifrån vilka som kliver in i rollen som aktör. En roll kan förstås som ett skal utanpå identiteten och hur rollen utformas avgörs av individens relation till samhällets identitetsvärden (Goffman, 1959). Kontinuerligt försöker vi leva upp till vår självbild såväl som till andras förväntningar på oss och flickorna med självskadebeteende är långt ifrån ett undantag.

Vår självbild formas under vår uppväxt och av vår omgivning men även om vi formas av våra tidigare sociala sammanhang, erfarenheter, uppfattningar, handlingar, normer och regler så är människan samtidigt en aktör i samspelet med andra som kan överskrida det som kan vara socialt överenskommet (Goffman, 1959). Men då människan jämför sig med andra människor i interaktionen kan ett överskridande leda till att känslor av förlägenhet och skam utlöses. När vi känner skam tenderar vi att uppleva oss mindre betydelsefulla och vi är oroliga för hur andra ska uppfatta oss. Om individen känner avsaknad av socialt erkännande på grund av att individen inte kan svara upp mot de identitetsvärden som värdesätts i samhället kan det definieras som stigma (Goffman, 1971). I sammanhanget har begreppet stigma betydelsen av en slags undantagsstämpel där någon med makt har bestämt att någon kan betraktas som avvikande. Ett visst stigma tenderar att reducera personen till att vara endast det som själva stigmat symboliserar. En strategi för att undvika denna reducering kan vara att dölja stigmat för att undvika att bli diskrediterad, vilket kan ses som en form av intrycksstyrning (Goffman, 1959).

När vi möter en människa har vi en tendens att kategorisera och tillskriva denna person egenskaper. Vi skapar en form av förväntad karaktär vilken Goffman (1971) kallar för vår virtuella sociala karaktär och som skiljer sig från vår faktiska sociala identitet. Stigmat föds i diskrepansen mellan den virtuella sociala identiteten och den faktiska sociala identiteten. Vilket bemötande en individ får kan i sin tur härledas till vilken social identitet personen har. En avvikare som har klivit utanför de sociala normerna kan få annat bemötande än den som undvikit att bli stämplad som avvikare (Goffman, 1971). Resultatet kan bli en önskan att gå i försvar vilket enligt det dramaturgiska perspektivet kan tolkas som att skådespelet ska kunna fortsätta utan avbrott (Goffman, 1959). Det kan även uttryckas som att bevara ansiktet, vilket ger en känsla av självförtroende och trygghet (Goffman, 1971). För att undvika att tappa ansiktet och undertrycka förlägenheten använder sig individen av aktiviteten självbehärskning. Både den som markant avviker från samhällets identitetsvärden "avvikaren" som den som betraktas som normal försöker styra framställningen av sig själva i förhållande till samhällets identitetsvärden. Kampen mellan den virtuella och faktiska sociala identiteten är ett genomgående tema i en avvikares tillvaro

(Goffman, 1971). Denna kamp kan liknas vid ett ständigt pågående skådespel (Goffman, 1959). Denna scen har sedan en inramning som Goffman kallar setting vilken kan bestå av aktörens personliga fasad till exempel yrkesroll, ålder, hållning, ansiktsuttryck, gester eller liknande.

När vi befinner oss på frontstage visar vi upp oss och agerar utifrån gällande normer i den specifika situationen och vi upprätthåller masken (Goffman, 1959). I den bakre regionen backstage agerar individen inte utifrån sin publik utan är mer fri att släppa sin rollgestalt, att vara mer avslappnad och kunna lägga ifrån sig sin mask och repliker (Goffman, 1959). Backstage är det även mer möjligt att visa förtrolighet som inte annars skulle fungera frontstage som exempelvis för de professionella att visa sina känslor. Hur individen framställer sig i frontstage påverkas av sedvänjor och uppfattningar om hur individer ska uppföra sig i varandras närhet, dels uppfattningar i samhället om hur en människa ska vara i alla möjliga avseenden (Goffman, 1959). Skillnaden mellan backstage och frontstage kan förklaras med den handlande individens kontroll av vad publiken ser och vilken publik som ser vad. Det betyder dock att en individ kan välja att agera mer som backstage även om individen befinner sig frontstage. Växlingen mellan frontstage och backstage kan innebära att individen gör sig tillgänglig respektive otillgänglig, vilket i socialt arbete kan ske genom att klienten väljer att kommunicera respektive att inte kommunicera med personalen. När personal går undan vid överlämning i samband med att personal ska gå hem respektive ny personal går på kan det liknas vid att personalen förflyttar sig backstage.

Vi kan inte betrakta hela världen som en teaterscen hela tiden men när den inte är det kan vara svårt att specificera (Goffman, 1959). Vi spelar alla mer eller mindre medvetet en roll. Att människan ägnar sig åt självbedrägeri känner vi bland annat igen i psykodynamisk teori där ord som regression (bortträngning) och dissociation (mental flykt) används. Normalt kan kärnpunkten i dramat vara att kunna konsten att behärska röst och ansiktsuttryck (Goffman, 1959). Verkliga känsloreaktioner måste skyllas över och ersättas med passande uttryck. Genom att förhålla sig till olika stigmat kan individen spela olika roller och ta på sig olika masker beroende på situationen. Beroende på hur omgivningen reagerar så kan individens anseende stärkas eller raseras vilket åter leder in oss på Goffmans (1971) begrepp stigma. Det finns dock personer som Goffman (1959) kallar de visa vilka är sympatiskt inställda till den stigmatiserade individens liv, och betraktar dem som en vanlig människa. I relation till avhandlingen kan även hästen lyftas in som en möjlig aktör som kan betraktas som de visa, men då mer utifrån att de betraktar ungdomarna som en vanlig människa snarare än att hästen nödvändigtvis är sympatiskt inställd.

Goffmans rollbegrepp ska förstås i förhållande till hur vi kan förstå individernas relation till sig själva, varandra och samhället, med andra ord

interaktionsrollen. Rollen tolkas dock mer än som bara en roll. Rollen anvisar individen en rutin eller en ritual som modell för handlandet, samtidigt som rollen är beroende av individens rollgestaltning. Återgår vi till Goffmans (1959) begrepp jaget och maskerna så menar han att individer presenterar sig olika beroende på typ av roller. Vi människor identifierar oss med rollerna på ett sätt som för med sig att vi känner igen oss själva genom rollen men även andra i sina roller. Vi påverkar andras syn på oss genom att sätta på en mask, eller som Hochschild (2003) skulle beskriva det att vi förhåller oss till emotionella regler genom att visa ”rätt” känsla. Enligt Goffmans dramaturgiska perspektiv betyder roll här även framträdande. Framträdandet kan här även definieras som intrycksstyrning där rollen är en del. Fokus ligger på distinktionen mellan görande och uppvisande av görande i förhållande till förväntningar (Goffman, 1959). Det är när handlandet sker i i relation till förväntningarna som vi här talar om framträdande. Individen framträder mer eller mindre medvetet om hur det egna agerandet gör intryck på den andre i mötet. Individerna som deltar i det sociala samspelet är på samma gång rollspelare och publik där de förväntas upprätthålla en fasad av samstämmighet, vilket underlättas av att de döljer sina egna önsknningar (Goffman, 1959). En individ kan även vara sin egen publik här i avhandlingen görs det gällande som självstigmatisering (Corrigan & Watson, 2002).

3.2 Hochschild´s emotionella regler

Hochschild (2003) har främst försökt förstå hur det moderna samhället påverkar våra relationer och vår syn på oss själva, framförallt beträffande autenticitet. Relationen mellan vem man är och hur man presenterar sig, med andra ord i vilken utsträckning vi agerar som skådespelare alternativt är autentiskt oss själva samt vad som får oss att agera (Hochschild, 1979). Kanske kan vi inte heller sätta en tydlig gräns mellan att vara autentisk och uppvisa ett falskt själv. För om vi utgår från Hochschild´s (2003) känsleregler så skulle det falska självet, oavsett om det rör sig om ett altruistiskt falsk själv eller ett narcissistiskt falskt själv, bara ligga i en ände på en skala och autentisk i den andra änden. Där surface acting ligger närmare ett falskt själv och deep acting närmare ett autentiskt själv.

Vi människor försöker inte bara uttrycka passande emotioner utan vi försöker känna rätt. Det innebär att vi är socialiserade till att försöka hedra den officiella definitionen av situationen här närmare bestämt genom känslor (Hochschild, 1979). Det kan betyda att människan skapar en upplevelse som stämmer överens med det känslomässiga uttrycket. Om någon ska gå på en begravning vet den personen om att det förväntas att han eller hon ska ge uttryck för sorgsenhet och att det förväntas att individen känner sig ledsen. Inte nog med att personerna på begravningen förväntas se sorgsna ut och

känna sig ledsna så behöver de uttrycka det på ett trovärdigt sätt (Hochschild, 2003). De närmaste sörjande bör vara mer ledsna än de som inte stod så nära personen som begravs. Så i vilken mån vi får uttrycka vissa känslor och när, vart eller hur är styrt av känsloregler (Hochschild, 2003). Om personerna på en begravning inte upplevs ledsna uppstår en diskrepans mellan idealet och verkligheten vilket gör att personer kan dra sig undan gruppen med människor på begravningen.

Individen förhåller sig konstant till känsloregler genom emotional-management som även benämns som emotionellt arbete, surface eller deep acting (Hochschild, 1979). Till skillnad från det dramaturgiska perspektivet ger utgångspunkten i emotional-management en möjlighet att gå djupare beträffande emotionella erfarenheter och känsloregler. Aktören enligt det dramaturgiska perspektivet förvaltar yttre beteende- och emotionella uttryck men inte nödvändigtvis inre subjektiva känslor. En skillnad som kan sammanfattas med att emotional-management riktar uppmärksamheten mot hur människor försöker känna medan det dramaturgiska perspektivet fokuserar på hur människor försöker ge uttryck för att känna. För enligt Hochschild behöver individen hantera den emotiva dissonansen, vilket innebär en upplevelse av att man agerar på ett sätt som inte stämmer överens med ens egentliga känslor. Emotionellt arbete i sin tur kan utföras i förhållande till en själv, till andra samt av andra i förhållande till en själv (Hochschild, 1979).

Emotionellt arbete innebär att rätt emotioner måste arbetas fram när situationen kräver det både i privatlivet och i yrkeslivet (Hochschild, 2003). Emotioner är av lika stor vikt vare sig de är starka eller om det rör sig om mer vardagliga emotioner i våra liv. Människan försöker kringgå känsloregler för att bevara sin självkänsla vilket kan leda till upplevelsen av att vara falsk (Hochschild, 2003). När människan arbetar med sina emotioner kan de fokusera på dem var för sig som exempelvis om man tar djupa andetag för att lugna ner sig eller när man försöker peppa sig till rätt stämning inför en fest, där det förväntas att man ska ha kul. Sociala faktorer såsom minnen som skapar mening påverkar våra emotioner före och efter vi upplevt dem men även under tiden vi upplever dem (Hochschild, 2003).

Emotioner uttrycks, känns igen, namnges, hanteras, värderas inom de kulturella ramar vi befinner oss i inom en given tid (Hochschild, 1979). De normer som människan ska förhålla sig emotionellt neutral till blir i centrum eftersom de påverkar hur individen arbetar med sina känslor. Känslorna följer med andra ord normer som är kulturellt kodade. Vissa känsloregler är mer universella och uppfattas på liknande sätt i olika kulturer medan andra är giltiga i en begränsad social grupp (Stenberg & Isenberg, 2013). Här kan en koppling göras begreppen ”natur”, ”kultur” och ”autenticitet” då autenticitet är när individen gör något som är naturligt men förhåller sig till det som är socialt accepterat.

Hochschild (2003) hävdar att människan utifrån ett symboliskt interaktionistiskt synsätt inte bara känner utan tänker om våra emotioner både på ett individuellt plan men även kollektivt. Hur vi människor individuellt och kollektivt ser på emotioner påverkar i sin tur hur vi känner (Hochschild, 1979). Sen kan känsloregler vara olika integrerade i oss samtidigt som de kan påverkas av i vilken utsträckning det finns någon form av social kontroll. För att veta hur vi ska hantera våra egna känslor utgår vi från vad som är socialt accepterat i en viss kontext, moraliskt legitimt samt vad som kan förväntas av en normal person (Hochschild, 2003). Det betyder att individen utöver känsloregler även utgår från regler om hur individen ska se på en viss kontext. Här kan det vara av betydelse att lyfta in att även hästen kan behöva utgå från vad som är socialt accepterat i kontexten. En häst som har socialiserats till att stå still i en duschspilta oavsett hur den känner inför det kalla eller varma vattnet som sprutas på hästen kommer sannolikt inte att visa någon reaktion även om den kanske blir rädd för det för varma eller kalla vattnet. Om denna socialisering av hästen har gått långt och hästen mer eller mindre aldrig tar egna initiativ eller visar några reaktioner så kan det kopplas samman med det som vi idag kallar inlärdd hjälplöshet hos hästar (Hall et al., 2008).

För att gå tillbaka till människan så kan hen utöver att hantera sina egna emotioner även tillrättavisa andra som inte känner rätt (Hochschild, 2003). Vi kan uttrycka dessa tillrättavisningar på olika sätt som exempelvis när någon vinner en tävling så förväntas personen vara glad. Om den inte visar glädje så kan den personen få höra ”Du borde vara glad för att du vann”. Om vi som individer inte lever upp till förväntningarna på vad som förväntas att vi ska känna kan det resultera i att vi känner skam. Om vi följer känsloreglerna så definieras det som rakt utbyte av emotioner som exempelvis när vi tackar för att någon hjälper oss. Vid improviserade utbyten av känslor sätter man däremot känsloreglerna ur spel vilken kan ske i form av ironi eller humor (Hochschild, 2003).

Ser vi till relationer där individerna har olika status som exempelvis en chef och en anställd så förväntas den anställda genomföra mer emotionellt arbete (Hochschild, 2003). Sen kan det emotionella arbetet i en byråkratiserad kontext standardiseras genom att den individuella variationen blir mindre. Den individuella variationen som dock blir kvar trots standardiseringen kan förstås genom att ta reda på hur individen förhåller sig till kulturella normer. I studien kan det röra sig om att en ungdom genom sina erfarenheter av att växa upp i en familj där hon förväntas prestera bra för att känna att hon har ett värde genomgående förhåller sig till den normen. Det kan betyda att hon upplever att hon förväntas vara besviken på sig själv för att hon inte klarar av att genomföra vissa uppgifter på ett bra sätt även om det i nuvarande sammanhang inte krävs av henne att hon ska prestera.

Det emotionella arbetet som skapar eller trycker undan känslor kan delas in i emotionellt arbete med bruksvärde (emotion work) som vi utför i privatlivet och emotionellt arbete med bytesvärde som utförs i yrkeslivet och ger inkomster som exempelvis i socialt behandlingsarbete (Hochschild, 2003). Det krävs att tre kriterier är uppfyllda för att det ska räknas som emotionellt arbete; arbetet skall utföras ansikte mot ansikte eller röst mot röst och målet ska vara att skapa önskade känslor hos andra samt att arbetsgivaren ska ha kontroll över emotionella aktiviteter (Hochschild, 2003). Ser vi till socialt behandlingsarbete kan det sägas uppfylla dessa kriterier då personalen förväntas hålla en viss emotionell distans. Genom att terapeuter, socionomer, behandlare på olika sätt har tagit över funktioner som tidigare sköttes av familjen men deras tjänster till viss del följer marknadens logik så bygger arbetet mer på distans (Hochschild, 2003).

Våra mänskliga privata relationer styrs ju snarare av en annan logik, där vi byter tjänster som gåvor och de sociala banden skapar meningen och grunden för utbytet. Vi hanterar emotioner utifrån vilka krav på emotionshantering föräldrarna har fört med sig (Hochschild, 1979). Exempelvis kan en person som har fått lära sig reglera sitt beteende och inte sina emotioner i första hand bli mer inriktad på att något har gått sönder när någon är ilsk. Om personer istället har fått lära sig att kontrollera sina känslor förväntas de agera utifrån de rätta känslorna. Det gör att de personerna snarare fokuserar på att personen som slog sönder rutan inte kunde kontrollera sin ilska. Då personal kan ses som ställföreträdande föräldrar eller en möjlighet till anknytningsrelationer blev deras sätt att agera i dessa situationer intressanta att studera utifrån Hochschilds teori.

4. METOD

I detta avsnitt redogörs för vetenskapligt förhållningsätt, forskningsprocessen i form av avgränsningar, urval, tillvägagångssätt, analys och etiska överväganden. Inledningsvis tog avhandlingsarbetet sin utgångspunkt i kontextuell konstruktionism som problematiserar och utforskar människors diskursiva praktiker (Hacking, 2010; Linell, 2006), för att under processens gång förflyttas till posthumanism (Latour, 2005). Det gör att avhandlingen ligger i skärningspunkten mellan konstruktionism och posthumanism. Konstruktionism förutsätter någon form av språk samt att de aktörer som medverkar är medvetna om möjliga kategoriseringar. Exempelvis så förhåller sig personalen och ungdomarna till att ungdomarna skadar sig själva och har låg självbild samt självkänsla. Ian Hacking (2010) skriver om det faktum att människor kan vara medvetna om den sociala konstruktionen av dem och därför kan agera utifrån kategoriseringen och vad den medför, definierat som återkopplingseffekt eller som interaktiva kategorier. Människor är medvetna om möjliga kategoriseringar och kan agera som moraliska agenter då autonomi har högt värde i en västerländsk kultur (Hacking, 2010). I framförallt analysarbetet har hänsyn tagits till denna återkopplingseffekt hos personal och ungdomar. Empirin i form av intervjuer och observationer har genomgående jämförts som ett steg i att synliggöra eventuella återkopplingseffekter.

Ser vi till hästen som möjlig agent hävdar Hacking (2010) däremot att hästen inte kan agera som en interaktiv kategori samtidigt som han inte förnekar att hästen och människan samspelar. För att förtydliga så menar Hacking (2010) att hästen inte agerar annorlunda beroende på hur den kategoriseras. Det visar sig dock i analysen av empirin i avhandlingen att det kan ha betydelse hur hästen kategoriseras, vilket leder fram till att den socialkonstruktionistiska utgångspunkten övergavs under processens gång för att övergå till ett mer posthumanistisk förhållningssätt. Utgångspunkten är att hästen är social och att den responderar på den mellanmännsliga kontakten vilket inte enkom handlar om att tillskriva hästen egenskaper, vilket konstruktivismen skulle kunna hävda. Ett epistemologisk antagande är

att hästen kan vara en aktör och att de kan respondera på det mellanmännsliga agerandet som i sin tur kan påverkas av huruvida hästen ses som ett objekt respektive subjekt (Nyman & Schuurman, 2016).

Med en inledande social konstruktivistisk utgångspunkt har informanternas sätt att konstruera sina levda erfarenheter genom språket varit i blickfånget. Det handlar om att se hur språket konstruerar en mening av hästens roll i behandlingen. Fokus har legat på att finna subjektiva upplevelser. Människors upplevelse av världen är dock beroende av deras historia och kontext. Det rör sig initialt om att utveckla och bredda förståelsen av erfarenheter från hästunderstött socialt arbete och inte att studera de personer som har upplevt den. Med andra ord är det inte ungdomarna med deras självska debeteenden som står i centrum i studien. Det är klienters och personals unika upplevelser och beskrivningar av deras erfarenheter av hästens roll i hästunderstött socialt arbete som är i blickfånget i studien. Barn och ungdomar har haft för lite plats i det sociala arbetets olika faser där vuxna istället har pratat med vuxna (Bäck-Wiklund & Lundström, 2006; Rasmussen, 2006; Simms, 2008), vilket motiverat att ge ungdomarnas röst utrymme.

4.1 Vetenskapsfilosofiska förhållningsätt

Att studera hästunderstött socialt arbete har inte varit oproblemiskt då det inte finns omfattande forskning sen tidigare där vägledning om metodval och liknande har kunnat erhållas. Historiskt har hästar inte varit en del av socialt arbete och dess relevans för socialt arbete har debatterats (Forsling, 2001). När djur utesluts från socialt arbete kan en anledning vara en önskan att upprätthålla professionell status inom socialt arbete (Ryan, 2011). Men människan är social och våra erfarenheter, våra känslor och vår självbild påverkas av våra interaktioner och relationer med andra (Flynn, 2008). Om vi utgår från tesen att människan har en nedärvd fallenhet för att tycka om levande varelser mer generellt och då inte bara människor, en egenskap kallad för biofile (kärleken till liv) (Wilson, 1993), betyder det att dessa andra skulle kunna vara djur och här mer specifikt hästar (Flynn, 2008). Inledningsvis inspirerad av Hacking (2010) har jag som forskare ställt sig kritiskt till definitioner av hästen som har skapats genom sociala händelser och historiska förlopp. Allt ifrån att hästen per definition är ett arbetsredskap eller en terapihäst till att vara en tävlingshäst som finns där för att fylla människans behov. Min utgångspunkt har därmed varit att vara öppen för en förändrad syn på hästen då det vi observerar inte kan uppfattas utifrån en objektiv tillvaro (Burr, 2003).

Bara genom att ställa frågan om hästars roll i socialt arbete indikerar att hästen kan vara en aktör med subjektivitet. Samtidigt kan det ifrågasättas och en möjlig tolkning är då att hästen ses som ett objekt. Detta ifrågasättande

har sin förklaring i den västerländska forskningstraditionen om relationen mellan människa och djur (Matamonasa-Benett, 2015). I denna forskningstradition studeras främst vad djuren kan göra för oss människor utan att ställa frågan om vad relationen mellan människa och häst har för betydelse för djuren (Gehrke et al., 2011). Vidare hävdas att det krävs ett kulturellt paradigmskifte där etiska hänsyn tas till djuren och där deras intelligens och emotioner beaktas (Matamonasa-Benett, 2015). Att vi med inspiration från zooanthropology ser hästens individuella och sociala beteende, deras emotionella behov och intentioner samt hästens behov eller frånvaro av behov av sociala relationer med människan (De Giorgio & Schoorl, 2013). Att inte se på hästen utifrån antropocentriska projektioner utan belysa människans idéer om dominans och hierarki samt vårt behov av kontroll (De Giorgio & Schoorl, 2013). Exempelvis, om interaktionen med hästen tar utgångspunkt i vilken respons människan vill ha från hästen så skapar det ett starkt incitament för reaktivt beteende hos hästen. En annan väg skulle kunna vara att hästen och människan kan utveckla en relation i dialog med varandra genom att dela upplevelsen med hjälp av empati; att försöka förstå hur hästen upplever situationen. Ett avståndstagande från behaviorismen som tar sin utgångspunkt i orsak och verkan där istället hästen ges mental kapacitet, emotioner och intentioner som vi inte alltid kan veta vad de påverkas av (De Giorgio & Schoorl, 2013).

Vidare framhålls att språket i ett givet samhälle mycket väl återspeglar de kulturella frågorna för samhället och därför bör djur läggas till i lexikonet för disciplinen socialt arbete (Fine, 2015). Dessutom framhålls att djur har setts som ting, verktyg, maskiner eller råvaror vilket inte kan försvaras etiskt (Ryan, 2011). Djuren är kapabla till mer än en reaktion som en mekanisk maskin (Haraway, 2003). Dessutom hävdas att djur bör betraktas som subjekt med egna rättigheter och inte bara som objekt för människor att agera mot eller med (Noske, 1997). Det finns exempel i tidigare forskning där djurskötare/ägare betraktar sina djur som unika individer som har känslor, förmåga till empati och att de responderar på emotionella upplevelser (Chalmers, 2014; Karol, 2007). Att se hästar som subjekt ligger i linje med hur de inhemska folkgrupperna i Amerika och Canada såg på hästarna (Matamonasa-Benett, 2015). Synen på hästar hos dessa folkgrupper står i motsats till den västerländska forskningstraditionen. De anser att människor och djur snarare är sammankopplade och beroende av varandra i likhet med hur vi förstår det ekologiska systemet (Matamonasa-Benett, 2015). Detta synsätt lyfter fram ansvaret för att upprätthålla balansen mellan människan och djuren där människans överlägsenhet och rätt att utnyttja och dominera ifrågasätts (Matamonasa-Benett, 2015).

Det finns med andra ord olika synsätt när vi väljer att studera det sociala livet. En variant är ett *antropocentriskt synsätt*, vilket betyder att människan står i centrum. Forskning som inkluderar djur inom detta tillvägagångssätt

har vanligtvis studerat dem som objekt snarare än att erkänna dem som subjekt samt att djuren inte är i medelpunkten för studien (Flynn, 2008). Ett annat tillvägagångssätt är *antropomorfism* som tillskriver djuren mänskliga egenskaper. Hästen blir då ett subjekt med egna sinnen och ett agentskap (Bekoff, 2002, 2007). I rollen som subjekt kan de beskrivas som en form av surrogat för barn eller familj. Beroende på om de ses som objekt eller subjekt behandlas de därmed på olika sätt (DeMello, 2012). Även om de betraktas som subjekt kan människan agera utifrån att den bör ha makt och kontroll över hästen medan andra låter hästen ta egna initiativ och ta över kontrollen (Maurstad, Davis & Cowles, 2013). Här i avhandlingen har inte hästarna betraktats utifrån att de har mänskliga egenskaper men inte heller som objekt utan aktörskap. Utgångspunkten är snarare densamma som etologernas, vilka utgår från hur hästar fungerar snarare än hur de skulle fungera om de hade samma tankar och känslor som en människa.

Det är möjligt att det kan krävas en omvärdering från att se på natur och kultur som motsatser till varandra till att se dem som ömsesidigt interaktiva. Det skulle dock strida mot den västerländska synen om dominans över djuren som ses som underlägsna människan och där forskning på djur är tillåten (Dell, Chalmers, Bresette, Swain, Raskin & Hopkins, 2011; Matamona-Benett, 2015). Ser vi till forskningen inom området människa och djur i interaktion så utskiljer sig två perspektiv. 1. Enligt det evolutionära perspektivet har människa och djur samlevt för att det har varit ömsesidigt fördelaktigt för vår överlevnad (Niemi, 2012). Hypotesen om biophilia har ett evolutionistiskt perspektiv på förhållandet till djuren, men förkastar inte de kulturella aspekterna av människans utveckling (Wilson, 1993). 2. Det socialt kulturella perspektivet å andra sidan hävdar att relationen med djuren bygger på att det skapat kulturell och social mening (Niemi, 2012). Enligt detta synsätt skulle hästens värde betraktas som kulturellt och historiskt föränderligt. Så när människa och häst interagerar förändras de genom anpassning till varandra för att kunna umgås på ett meningsfullt sätt (Maurstad et al., 2013). När exempelvis människa och häst möts så förändrar de varandra genom anknytning. De utbyter erfarenheter, läser av varandra genom att försöka förstå vad den andra parten har för avsikter (Maurstad et al., 2013).

Det finns även argument för att språk inte är en nödvändighet för subjektivitet med hänvisning till de gånger människor träffas och de upplever att det finns kemi dem emellan utan att ha sagt ett ord till varandra (Irvine, 2004). Här argumenterar Maurstad et al. (2013) för att det måste finnas ömsesidighet och förtroende mellan häst och människa och att det måste etableras igen och igen vid varje möte. Hästen och människan läser av varandra genom att de responderar på varandra via intentioner, emotioner och kroppsspråk vilket sammantaget brukar kallas det tredje språket (Brandt, 2004). I den här studien har dock hästen inte samma förutsättningar att göra

sin röst hörd utan endast genom tolkningar av informanterna eller av mig som forskare. Då hästen är ett annat däggdjur än människan med såväl specifika rasegenskaper som individuella egenskaper är det kanske inte möjligt att se människan och hästen som likvärdiga subjekt. Det är dock inte poängen utan det är snarare en fråga om att ge hästen en form av subjektroll eller kanske snarare att se hästen som en individ som behöver bli behandlad därefter i relation till människan (Maurstad et al., 2013).

En häst som interagerar med en människa skiljer sig från den vilda hästen och en människa som interagerar med en häst skiljer sig från människor som inte interagerar med häst (Despret, 2004). En person som har ägnat sig åt hästar sen tidigare är sannolikt mer intresserad av hästar och har en större tillit till hästen. Den domesticerade hästen har genom kontinuerlig kontakt med människan utvecklats tillit till människan. Det kan i sin tur ha skapat ett ökat intresse för att interagera med människan. Möjligheterna att läsa av varandras kroppsspråk och intentioner kan även påverkas av intensiteten i interaktionen (Despret, 2004). En person som har ägnat längre tid åt hästar kan även uppfattas av hästen som mer auktoritär, i den betydelsen som Bateson (1972) skulle ge den definitionen; att den (här hästen) som är under påverkan av denna auktoritära person försöker tillmötesgå den personen i så stor utsträckning det bara är möjligt. Dessutom hävdas att vi behöver en teori om emotioner där uppdelningen mellan objekt och subjekt inte är en framkomlig väg (Despret, 2004). Där orsak och verkan inte alltid kan fastställas eftersom vi producerar känslor samtidigt som känslor påverkar oss. Det innebär att om vi är intresserade av något kan det påverka hur vi känner för detta samt att dessa känslor i sin tur kan inverka på hur vi förhåller oss till vetenskapen och studieobjektet (Despret, 2004).

4.2 Förförståelse

En utgångspunkt i avhandlingen är att kunskapen är relationell och att det är omöjligt att ställa sig autonom i förhållande till sig själv och det man studerar. Hur vi tolkar, analyserar och förstår påverkas med andra ord av vår individuella historia, erfarenhet och etiska hänsynstaganden. Vad jag som forskare står i förhållande till det som studeras presenteras i detta avsnitt eftersom det kan hävdas att valet av studieobjekt kan bygga på olika antaganden som forskaren bär med sig. Reflektion över sin egen förförståelse är mer än att bara tillkännage att det finns en förförståelse. Det innebär även att tillkännage vart jag står i förhållande till det jag studerar och vilken kunskap jag anser att vi kan få fram. Att jag ägnat mig åt hästar sedan barnsben, arbetat på ridskola samt med hästar på kriminalvården har skapat både möjligheter och hinder för att genomföra studien. Den kultur som råder inom ridskoleverksamhet och traditionell hästnäring bär jag med mig in i studien. Genom självreflektion och dialog med andra forskare har dessa

förgivet taganden kunnat ifrågasättas. Erfarenheter via vidareutbildningar som att hästarna inte alltid verkat bekväma med de övningar de förväntats genomföra har lyft det etiskt försvarbara med att föra in hästar i socialt arbete.

Erfarenheter av hur svårt det kan vara att hjälpa någon att förändra sig då försvarsmekanismer kan förhindra en möjlig terapeutisk process har om möjligt påverkat förståelsen för det empiriska materialet. Min erfarenhet av att arbeta med socialt arbete har gett mig kunskap om att klienter kan ha en gemensam nämnare som låg självbild och självkänsla, även om det kan vara i varierande grad. Att beroende på hur låg självbild och självkänslan är så kan det vara näst intill omöjligt att nå fram till dessa klienter. Likaväl som att olika kulturella erfarenheter påverkar hur man ser på det sociala arbete som utförs eller på vem man är beredd att överhuvudtaget föra ett samtal med. Att personalen har gått samma vidareutbildning som mig, även om vi inte genomfört den fullt ut samtidigt kan ha påverkat möjligheterna att reflektera över förförsåelse men även varit en faktor som öppnat upp för tillgång till fältet. Det är förmodligen oundvikligt att tidigare erfarenheter inverkar på studien även om det medvetandegörs. Ett begrepp som är passande i sammanhanget är Donna Harraways (1991) nyckelbegrepp *situated knowledge* genom sin betoning av vikten av att känna till lokala normsystem och andra förhållanden med andra ord sådan kunskap som förutsätter kulturell kompetens. Den kulturella kompetensen har exempelvis varit en förutsättning i analysen där det som är kulturellt accepterat i socialt behandlingsarbete förändras genom hästens medverkan. Y

Även att fokus i avhandlingen inte ligger på att utreda om hästen bör medverka eller inte i hästunderstött socialt arbete finns en medvetenhet om relevansen att reflektera över hästens välfärd. Historiskt har *human-animal studies* inte handlat om att studera djurens välmående utan snarare om hur djuren kan tjäna människans behov (DeMello, 2012). Forskningsfrågorna har växt fram ur tankarna om att hästen kan ta skada av att medverka i socialt arbete samt att den sällan har någon möjlighet att välja bort ett deltagande. Flera aspekter kan lyftas fram här allt ifrån Margo DeMello's (2012) tankar om att jämföra vår hästhantering med slavhandel till Tomas Ryan's (2011) tankar om en alternativ moralisk princip och en reviderad etik där respekten för individen är oberoende av art-tillhörighet. Gränsdragningen mellan djur och människor kan annars sägas vara det som bidrar till att det blir acceptabelt att människan utnyttjar djuren för sitt eget välmående samt ger sig rätten att utöva kontroll över hästen (DeMello, 2012). Forskningen börjar dock ifrågasätta vad relationer mellan människa och häst ger till hästarna (Latimer & Birke, 2009).

Då ett delsyfte i studien är att undersöka vilken syn personal och ungdomar har på hästen presenteras här olika exempel på hur man kan se på hästar. För någon är hästen ett surrogat i brist på mänsklig kontakt andra

tänker att hästen är en egendom utifrån juridiska perspektiv eller som en statussymbol utifrån kulturella perspektiv (DeMello, 2012). Hästen kan definieras som terapihäst då den tillgodoser människans behov eller som vildhäst utifrån vart den befinner sig. Att hästen benämns som vildhäst kan uppfattas som att det är en vild och bångstyrig häst istället för att det bara handlar om att hästen definieras utifrån vart den befinner sig. Här krävs en medvetenhet om att hur vi definierar djuren påverkar hur vi ser på dem och hur vi ser på djuren påverkar hur vi definierar dem (DeMello, 2012).

Redan innan studien påbörjades fanns insikt om svårigheterna med hur vi ska förstå känslor, attityder och uppfattningar hos hästen. Här har *kinesthetic empathy* där människan försöker förstå djuren genom kroppsliga erfarenheter inverkat på studiens genomförande (Shapiro, 2008). En medvetenhet fanns om att interaktionen med hästen påverkar både häst och människa i form av att vi domesticerar varandra (Maurstad et al., 2013). Här har kunskap om att hästar som tidigare definierats som ”*bombproof horses*” kanske snarare ska benämnas som inlärt hjälplösa inverkat på analysarbetet. Att kunna läsa av hästars signaler är något som behöver läras in (Birke, Bryld & Lykke, 2004; Brandt, 2004; Maurstad et al., 2013). Lång erfarenhet av att interagera med hästar kan hävdas ha varit värdefullt i analysarbetet. Insikter om att det är möjligt att känna liknande upplevelse av att det finns kemi i en relation till en häst såväl som till en människa (Irvine, 2004), har skapat förståelse för att en del flickor respektive personal inte kommer nära vissa hästar medan andra betraktas som bästa kompisar. Att även om vi betraktar hästen som en vän kan det betyda att vi tolkar hästens protest som olydnad istället för att vara en respons på något som hästen är rädd för (Patton, 2003).

Under processens gång har jag som forskare påverkats från att exempelvis inte se det som något problem att definiera hästen som en emotionell spegel i artikel 1 och 2 till att i kappan problematisera definitionen spegel då den gör hästen till ett objekt snarare än ett subjekt. Som förespråkare av etnografier med flera arter konstaterar så behöver djurens agerande betraktas med nyfikenhet och mer nyanserat än att bara se dem som passiva reflektioner på människors beteenden och intentioner (Hayward, 2010). Jag har burit med mig insikten om att det är svårt att studera aktörskapet hos hästen då analysen baseras på mänskliga tolkningar av hästen. Här har Frans De Waal (2001) bidragit med sin kunskap om att hästar inte är instinktsdrivna i den utsträckning som har hävdats historiskt utan att de agerar utifrån socialisering. Här har även övergången mot posthumanism bidragit genom att låta hästen blir lika relevant att studera (Haraway, 2007).

Ett ifrågasättande hos mig som forskare har växt fram om människans rätt till en form av imperialism över djuren. Behaviorism som inspirerar till att djur tränas för att engageras i vissa aktiviteter där de kan visa upp sin lydnad har också kommit att mer och mer ifrågasättas (DeMello, 2012; Flynn, 2008).

Den västerländska synen på djuren har ifrågasatts under processens gång då den kännetecknas av objektifiering av djuren där människan anses överlägsen djuren. Det finns de som anser att det är en förolämpning att bli jämförd med djuren medan i vissa kulturer anses det som en ära (Flynn, 2008). Uppmärksamhet har riktats mot hur språket kan befästa ett förtryck mot djuren liknade rasism och sexism där djuret betraktas som ett objekt utan individuella behov eller önsningar. Det har skapats en medvetenhet hos mig som forskare att även om vi människor talar om djuren utifrån aspekter om kärlek, omvårdnad och omtanke så behöver det inte betyda att hästen betraktas som ett subjekt med lika värde som oss människor. För även om hänsyn tas till hästen som art och dess behov kan den ändå fräntas sin personlighet och subjektivitet genom att betraktas mer utifrån sin art än som den individuella häst den är (Flynn, 2008). Något som exempelvis har synliggjorts i de kritiska dialoger som genomförts med studenter som har gått utbildningar i hästunderstött socialt arbete, vilka har bedrivits av mig under och efter studiens genomförande. Andra upptäckter från dessa kurser är att studenternas upplevelser av övningar med häst under kursen hästunderstött socialt arbete motsvarar de upplevelser som både personalen och ungdomarna ger uttryck för.

4.3 Avgränsningar, urval och källmaterial,

4.3.1 Avgränsning

Studierna som ligger till grund för avhandlingen har avgränsats till ”samtalsrummet”, vilket har flyttats ut från HVB-hemmet till stallet och ridhuset. Det innebär en avgränsning från mer miljöterapeutiskt arbete med hästar där vardagsituationer utnyttjas för att bearbeta problem (Hagqvist & Widinghoff, 2000). På aktuellt behandlingshem, vid en av enheterna, utförs miljöterapeutiskt arbete med hästar genom att flickorna kan få sköta stallet på deras fritid efter skolan tillsammans med några av personalen som är tillsatta att ansvara för hästarna. Endast ett fåtal av personalen arbetar miljöterapeutiskt med hästarna, vilka har deltagit i de inledande intervjuerna. Det är dock arbetet som genomförs specifikt med hästarna som en intervention jämförbar med ett terapisaftal som har studerats.

En annan aspekt i sammanhanget är att HVB-hemmet är mer likt ett ställföreträdande hem än en total institution.⁹ Avhandlingen fokuserar på mötet, samtalet och relationen mellan ungdomar med självskadebeteendet, deras personal och hästen. Dock analyseras de institutionella ordningar som kan påverka dessa möten, samtal och relationer. Det kontextuella sammanhanget har främst fått betydelse i form av att belysa de institutionella

---

⁹ Erving Goffmans definition på en institution där individens liv är underordnat och beroende av institutionens organisation.

ordningarna. De kommunikativa mönster som går att finna mellan rollinnehavarna i samtalsrummet, utlokaliserat i stallet, har annars blivit det centrala i analysarbetet. Här ges kommunikativa mönster innebörden av det utbyte av tankar och känslor som sker via verbalt och ickeverbalt språk.

Valet blev att ta utgångspunkt i etnografen då det är en studie med flera arter, vilket kan hävdas öka komplexiteten i de relationer som studeras (Haraway, 2007). Då studier inom det här forskningsområdet har gått från att se hästen som ett objekt till att snarare se den som agerande subjekt har det motiverat att genomföra observationer där hästen får stå i centrum. I såväl tidigare studier som här har människan och hästen betraktats som att de ingår i någon form av partnerskap. Hästen har med andra ord inte kunnat separeras helt till naturen och människan till kulturen (Nyman & Schuurman, 2016). Miljön runt hästen har fått ta plats i analysen både utifrån en mer materiell fysisk aspekt men även utifrån hur miljön upplevs mer sensoriskt. Hästen har studerats med utgångspunkt i att den skapar oförutsägbarhet snarare än att den bara är en passiv reflektion på människans intentioner (Nyman & Schuurman, 2016). Även om hästen stod i centrum i observationerna har de inte kunnat intervjuas utan människorna får tala för dem precis som jag i rollen som forskaren får utgå från mina tolkningar (Nyman & Schuurman, 2016).

I studien ligger inriktningen på levda erfarenheter och det är personalen och klienternas unika upplevelser av hästunderstött socialt arbete som är i fokus utöver hästen. Det har varit viktigt att nå både personal och klienter som har erfarenhet av hästunderstött socialt arbete. Förutom att personalen skulle ha erfarenhet av hästunderstött socialt arbete önskades även personal som hade utbildning på området. Det resulterade i begränsningar över vilka verksamheter som kunde väljas mellan då inte all personal har en specifik utbildning även att de arbetar med hästar i socialt arbete eller terapi. Ytterligare aspekter som låg till grund för val av behandlingsenhet var att det skulle vara möjligt att studera verksamheten med häst avskilt från övrig verksamhet. Det innebar att de verksamheter som arbetade mer utifrån en miljöterapeutisk grund med hästar valdes bort. De som arbetade mer miljöterapeutiskt var i regel mer inriktade på aktivitet med häst och var inte i lika stor utsträckning fokuserade på terapi och socialt arbete med häst. Det resulterade i att två verksamheter uppfyllde kriterierna. Båda hade den önskade uppdelningen som önskades men vid den ena verksamheten arbetade man med klienterna huvudsakligen i grupp, varför det alternativet valdes bort.

4.3.2 Urval

På behandlingshemmet finns en personalgrupp som varierade i storlek beroende på beläggning, vilket kan alternera mellan 30-50 anställda.

Samtliga i personalen intervjuades dock inte då det endast var ett begränsat antal som arbetade med hästar tillsammans med ungdomarna. Den personalen som arbetade med ungdomarna tillsammans med hästarna, vare sig de gjorde det mer miljöterapeutiskt eller genom att låta hästen medverka i samtalsrummet, hade olika utbildningsbakgrund; en socialpedagog, en socionom, två psykoterapeuter, en sjuksköterska, en undersköterska och två behandlingsassistenter varav en av dem med bakgrund som ridinstruktör. Även om personalen kommer från olika utbildningsbakgrund har de alla särskild utbildning och erfarenhet av KBT och DBT, vilket är den teoretiska grunden i arbetet med klienterna på behandlingshemmet generellt. De åtta i personalen som deltog hade tidigare erfarenhet av hästar, men några deltog endast i den första delstudien. Tre av personalen deltog sedan i observationerna, uppföljande intervjuerna samt fick möjlighet att samtala om de genomförda videofilmade observationer. Denna personal hade genomfört en ridterapiutbildning på 45 högskolepoäng vilket var ett inklusionskriterie. Ytterligare en personal uppfyllde kriterierna utifrån utbildningsbakgrund men hade under tiden för studien ingen egen klient i hästunderstött socialt arbete varför hon endast deltog i den första intervjun.

Samtliga klienter som medverkade i det hästunderstödda sociala arbetet tillfrågades om de ville medverka i studien. Tolv klienter var aktuella inledningsvis och alla tackade ja till att delta i studien. En av dem var under 15 år och kunde inte delta eftersom det inte gick att få medgivande från hennes vårdnadshavare. Med hänsyn till etiska aspekter och svårigheter att få medgivande från vårdnadshavare valdes därmed klienter under 15 år bort även om nya klienter i den åldern startade det hästunderstödda sociala arbetet under studiens gång. Ytterligare två klienter som var intresserade av att delta kunde inte göra det då den ena inte påbörjade behandling med häst när studien pågick och den andra valde att kliva av behandlingen med häst. Rekryteringen av klienter tog tid vilket gav utrymme för att genomföra observationer i den traditionella behandlingsverksamheten samt att genomföra provobservationer med någon i personalen och deras klient. Dessa besök och observationer gjorde att jag i rollen som forskaren blev bekväm med kontexten och att informanterna gavs utrymme att bekanta sig med mig.

De nio klienter som deltog var i åldern 15-21 år hemmahörande i olika regioner i Sverige och alla utom en klient hade svensk etnicitet. Majoriteten av de nio ungdomarna som slutligen blev aktuella för att delta i studien hade ingen tidigare erfarenhet av hästar även om några av dem hade träffat hästar vid något tillfälle tillsammans med en vän. Endast tre av ungdomarna i studien hade tidigare erfarenhet av hästar och av dessa är det endast en som deltar i observationerna, andra intervjun och videodialogerna. De som gick vidare till observationerna skulle ha deltagit i hästunderstött socialt arbete i minst en termin. Samtliga som uppfyllde kriteriet tillfrågades och av de sex

möjliga tackade fyra ja till att delta. De ungdomar som uppfyllde kriterierna men som ändå avstod från att delta i vidare studier gjorde det då de valt att avsluta sessionerna med häst. Anledningen till att dessa två ungdomar valt att sluta var att de inte kom överens med den personal som de var tilldelade av verksamheten.

4.3.3 Källmaterial

Sammanlagt har 17 intervjuer med personal och ungdomar på en till en och en halv timma genomförts. Innan dess genomfördes observationer via fältstudier på båda behandlingsenheterna där fältanteckningar blev en del av materialet. Genom observationerna skapades tillgång till empiriskt material men forskarens kropp är också en källa till kunskap och tolkning genom att den upplever fältets logik (Aspers, 2011). Det kunde vara emotionella erfarenheter som öppnade upp för empati som en möjlig väg att förstå det som sker (Alvesson & Kärreman, 2012; Aspers, 2011). Informella samtal och medverkan vid lunch samt fikapauser med personal och ungdomar inför intervjuerna kan ses som en förstudie där interaktionen studerades, vilket gav en bild av hur relationerna såg ut även när hästen inte medverkade.

I anteckningar utifrån denna förstudie har det dock varit av vikt att skilja på vad aktörerna säger och vad som är tolkningar och beskrivningar av mig som forskare. Målsättningen har varit att beskrivningarna ska vara så neutrala som möjligt, exempelvis genom att undvika att skriva att någon är rädd eller arg utan snarare berätta hur det tog sig i uttryck (exempelvis ansiktsuttryck, gester eller handlingar). Om mina egna tolkningar och reflektioner har lagts till i fältanteckningar har de markerats med annan färg. Om något snabbt har behövt tecknas ned har det vid utskriftsarbetet (i regel skedde det samma dag) korrigerats så att en mer neutral beskrivning framträder. Dessa fältanteckningar blir sen en del av materialet i studien.

Fältanteckningarna baserades i första hand på aktörernas uttryck, mening, synintryck och uppfattningar. Men även de kroppsliga erfarenheter och de känslomässiga upplevelser jag som forskare har upplevt dokumenterades i dessa fältanteckningar. Bilresorna ägnades ofta åt att dokumentera erfarenheter genom ljudupptagningar med en diktafon, vilka sedan transkriberades och lades till fältanteckningarna. Syftet med fältanteckningar är att ge en beskrivning av vad som sker, vem som säger vad, i vilka situationer det sker, hur miljöerna ser ut och hur allt detta uppfattas (Aspers, 2011). Det kan handla om allt ifrån om det är städat eller inte, om det finns städscheman och vilka som ansvarar för dem till vilka kläder som bärs i stallet respektive på behandlingsenheten. Det kunde även vara gester, sättet man pratar på eller vilka som avstår från att prata, hur nära man står varandra, vem som initierar saker till vilka svar som erhöles och reflektioner på det. Då institutionella ordningar eller normer undersöktes kunde aspekter om vad som får sägas respektive göras antecknas i fältanteckningarna.

Här har de första intrycken av de båda behandlingsenheterna och dess personal samt ungdomarna tecknats ned eller talats in via diktafon. Om det inte hade antecknats fanns risken att dessa intryck skulle utebli senare genom en socialiseringsprocess, vilket dock inte betyder att dessa intryck har tolkats som några sanningar (Aspers, 2011). Möjligheten att glömma bort händelser är andra skäl till att göra fältanteckningar. Fältanteckningarna har haft som syfte att ge en bild av kontexten och de normer som görs gällande i den, men har ändå till viss del avgränsats till det område som ligger inom ramen för syftet. Så inledningsvis intogs ett visst vidvinkelseende för att sedan övergå till att fältanteckningarna blev mer fokuserade och fylligare om de aspekter som undersöks (Aspers, 2011).

Däremot utgick inte anteckningarna från någon särskild teori utan från det som specifikt skedde på fältet, vilket motiveras av att undvika att endast det som förkastar eller bekräftar teoretiska utgångspunkter dokumenteras (Aspers, 2011). Fältanteckningarna precis som de videoinspelade observationerna gör det möjligt att "gå tillbaka" för att omtolka situationen vilket kan sägas ligga i linje med kreativ metod (Alvesson & Kärreman, 2012). Det kan betyda att en händelse måste omkodas då det empiriska materialet har gett den en ny mening eller att nya frågor väckts (Aspers, 2011). Fältanteckningar kan i sig även hjälpa forskaren att distansera sig från materialet och ge utrymme för reflektion. Dessa anteckningar ska dock inte ses som rådata som existerar oberoende av teori eller syfte.

Sammanlagt har 16 videoinspelade observationer genomförts utöver de provobservationer som genomfördes. Provobservationerna dokumenterades genom fältanteckningarna och blir på så vis en del av det empiriska materialet. Varje videoinspelning är mellan en och en halv timma och två och en halv timma. Att det skiljer sig åt beror på att någon har dubbelpass, med hästen och den professionella, då de har önskat det. Varje session är normalt 40-60 minuter men videon har startats i anslutning till att ungdomarna kliver ur bilen vid stallet och stängts av först när det stått helt klart att sessionen är avslutad. Därefter genomfördes 7 uppföljande intervjuer i direkt anslutning till en av observationerna. Avslutningsvis fick personal och ungdomar var och en för sig se sina videofilmande observationer och föra en dialog om sina intryck, minnen och tankar om det som utspelas på videoupptagningen. Dessa dialoger, totalt 7 stycken, varade mellan en och två och en halv timma vardera. Att de skilde så mycket i tid på dessa dialoger beror på vilket val av video som deltagarna valde. Dialogerna pågick minst lika länge som videofilmen var lång.

4.4 Tillvägagångssätt och analys

4.4.1 Intervjuer

Inledningsvis genomfördes åtta intervjuer med personal samt nio intervjuer med klienter i åldern 15-21 år. Frågorna i dessa intervjuer baserades på tidigare forskning som utmynnande i sju respektive sex teman som fick agera som en intervjuguide. Det har gjort att både tidigare erfarenheter av djur/hästar och behandling har belysts i dessa intervjuer. Här har både ungdomar och personal fått redogöra för likheter och skillnader mellan hästundersökt socialt arbete och övrigt socialt behandlingsarbete för att ge en möjlighet att förstå hästens specifika roll, som är det som skiljer dem olika insatserna åt. Även informanternas inställning till hästar har blivit centrala då det var ett delsyfte att utforska synen på hästen. Intervjuerna har dock fokuserat mest på upplevelsen av hästens roll i det hästunderstödda sociala arbetet men även deltagarnas motiv till att delta i eller bedriva hästunderstött socialt arbete. Samtliga informanterna fick uppge vilka drömmar och framtidsbilder de hade, vilket baserades på att det kunde ge en bild av hur de såg på motiven till att delta men även på hästens roll i ett större sammanhang. Om det här var det centrala i de första intervjuerna så fanns det ändå frihet för både ungdomar och personal att ge uttryck för andra teman.

Då det rör sig om en utforskande studie fanns det stora fördelar med att inte på förhand ha alla frågor klara. Då intervjuerna baserades på teman var inte personalen och ungdomarna bundna vid specifika frågor utan kunde mer fritt berätta om sina erfarenheter inom studiens ramar (Aspers, 2011). De inledande intervjuerna var tematiska till skillnad från de uppföljande intervjuerna som var semistrukturerade. När intervjuerna skulle inledas visade det sig att ungdomarna hade prestationsångest, vilket tidigare forskning ger vid handen (Hagqvist, 2010; Holmqvist et al., 2007; Jablonska et al., 2009; Nilsson et al., 2007; Lundh et al., 2007; Lundh & Bjärehed, 2008). Genomgående kom frågor från ungdomarna om det gick att svara fel på frågorna. Det blev då av vikt att förklara att det inte fanns något facit utan att de var experter på sina erfarenheter och upplevelser.

När det kom till personalen visade det sig att de svarade på frågorna utan att tveka tills vi kom till frågorna som rörde hästunderstött socialt arbete. Det blev tydligt i samtalen om intervjuerna att personalen var upptagna av kraven på evidensbaserat socialt arbete, vilket fick dem att tänka till extra mycket innan de svarade på de mer specifika frågorna om hur hästunderstött socialt arbete går till. Här informerades om studiens syfte, där det tydliggjordes att fokus inte låg på orsakssamband. Att målet inte är förklaringar utan förståelse som kan uppnås genom tolkningar av aktörernas mening (Aspers, 2011). Tidigare forskning inom fältet är till överväganden del fokuserad på effekter och forskarna i dessa studier har inte studerat processen i sig. Det har gjort att fokus i studien som ligger till grund för avhandlingen ligger på

processen då kunskap om den saknas. Tidigare studier som genomförts har inte lagt vikt vid att undersöka hur arbetet organiseras och tas emot samt vilken hänsyn som tas till hästens välfärd. Förståelsen av aktörernas mening bygger dels på empirin men även på den vardagliga förståelsen samt de teoretiska perspektiv som används (Aspers, 2011).

4.4.2 Observationer

Valet att metodtriangulera med observationer blev motiverat av möjligheten att se likheter och skillnader mellan de beskrivningar som erhållits i de inledande intervjuerna och den bild av hästunderstött socialt arbete som växte fram i observationerna. Det innebär att de olika ansatserna kunde användas för att kontrollera och stödja varandra (Aspers, 2011). Men observationerna byggde även upp en tolkningshorisont eftersom erfarenheterna från fältet blev en integrerad del i den kunskap som används för att tolka vad som sker på fältet.

De första observationerna genomfördes utan att videofilmas för att ge utrymme för både ungdomar och personal att vänja sig vid närvaron av mig som forskare. Att använda teknisk utrustning påverkar både forskaren och deltagarna i en studie (Wilinska & Bülow, 2016). Genom att observera insatsen innan videofilmandet började kunde eventuellt agerande framför kameran identifieras (Aspers, 2011). Det fanns tillfällen där det blev tydligt att ungdomarna och personalen agerade utifrån att de blev videofilmade genom att de skojade om hur de såg ut inför kameran. Att de borde gått till hårfrisören inför sessionen med personalen och hästen eftersom deras interaktion förevigades på film. Det var dock något som avtog efter någon minut vid den första videofilmade observationen. Ganska snabbt tenderade både personal och ungdomar glömma bort att de faktiskt blev videofilmade. Det visade sig att de inte brydde sig nämnvärt om videokamerans närvaro efter ett tag, så de orkade inte upprätthålla eventuell mask någon längre tid (Aspers, 2011).

De videofilmade observationerna var inte tänkta som någon form av dokumentär av ett visst fenomen utan mer som en möjlighet för deltagarna att reflektera över sina erfarenheter (Sparman, 2005). Både beträffande erfarenheten att delta i hästunderstött socialt arbete men även över hur det var att bli videofilmad. Deltagarna fick se videomaterialet vilket gav fördelen att de kunde ge sina synpunkter på materialet samt att de kunde bidra till vidare analyser (Aspers, 2011). En fördel med att videofilma observationerna var att de blev mindre teoribemängda. Istället kunde materialet tolkas och tolkas om i större utsträckning än med fältanteckningar eftersom det gick att gå tillbaka till materialet, något som ligger i linje med valet att utgå från kreativ metod (Alvesson & Kärreman, 2012). Tanken var att videon skulle vara till hjälp för observatören då det är många aspekter att ta in på en och samma gång vilket kan vara svårt i observationsögonblicket.

Som observatör kan man vara mer eller mindre deltagande respektive observerande där merparten kan härledas till den sistnämnda rollen observatören. Genomgående har jag som forskare varit öppen om syftet med att vara där. Då tidigare erfarenheter av hästar fanns kunde det dock hända att jag i rollen som forskare blev mer deltagande, som exempelvis inför en session då jag blev ombedd att följa med en av ungdomarna för att hämta hästar i hagen. Det kan beskrivas som en fråga om acceptans där ungdomar och personal med tiden släppte in mig i deras dialoger. Då det kunde uppfattas som ett avståndstagande att avstå från att delta tillmötesgick jag uppmaningar om att delta.

Metaforen samtalsrummet som flyttats ut till stallmiljön blev det som satte gränserna för observationerna. Däremot har observationerna inte begränsats till bestämda aktiviteter utan ungdomarna och dess personal har studerats i deras dagliga rutiner. Bakgrunden till att observationerna videofilmades baserades (förutom på ovan nämnda med metodtrianglering) på möjligheten att undersöka olika frågor vid olika tillfällen (Aspers, 2011; Heath, Hindmarsh & Luff 2010). Exempelvis kunde frågan om hur känslorna inverkade på samspelet studeras (Wilinska & Bülow, 2016).

Videofilmandet gav utrymme för att fånga både bild och ljud som sedan kunde ses av både informanter och observatör. Dessutom var videon tänkt att ses av informanterna vid det tredje intervjutillfället för att skapa utrymme för att kommentera det som sker i videofilmen, erfarenheterna av det hästunderstödda sociala arbete, samt reflektera över hur det var att bli videofilmad som nämnts tidigare. Videoinspelningarna gjorde det även möjligt att analysera de tankar som väcks hos personalen och klienterna när de ser videoinspelningarna (Larsson et al., 2005). Det finns tidigare studier som inkluderar videofilmning men de är då mer inriktade på det fysiska hos klienten eller på huruvida man visar motivation att vilja försöka igen när man inte lyckas med en viss uppgift (Hauge et al., 2013).

De videoinspelade observationerna öppnade upp för möjligheten att analysera den verbala kommunikationen, emotioner samt kroppsspråket, vilket kan uppfattas av vikt då det verbala språket inte alltid är det sätt som vi tillkännager sociala aktiviteter. För att inte riskera att missa aspekter användes videoutrustning vid observationerna även om det kan bli till priset av att observationen upplevs som mer påträngande (Czarniawska, 2014). Videofilmerna har spelats upp flertalet gånger och analysen har genomförts utifrån de olika deltagarnas perspektiv ena gången hästen, nästa gång ungdomen och slutligen även personalen. De videofilmade observationerna synliggör den komplexitet som bör analyseras (Silverman, 2001, 2004). Inte bara komplexiteten i interaktionen medvetandegjordes utan även den inverkan som forskaren kunde ha på deltagarna.

Videoupptagningarna påbörjades vid det andra eller tredje tillfället för att göra det möjligt för informanterna att vänja sig vid min närvaro. Tilliten

byggdes upp med informanterna genom att de fick vänja sig vid närvaron av både mig som forskare och videokameran samt att de var införstådda med syftet i studien. Även hästarna fick möjlighet att vänja sig vid att ytterligare en person var närvarande. Det fanns dock inte någon möjlighet att se till att de kunde tillgodogöra sig någon information om studiens syfte eller ge dem utrymme att avstå från att bli videofilmade. Hästarna responderade dock inte nämnvärt på videokameran utan möjligen på de intentioner och emotioner som forskaren kan ha haft. Genom att förutse vad som skulle kunna ske tack vare förtroendet med verksamheten och ha en mobil kamera (Heath et al., 2010) lyckades videokameran i princip genomgående att vara nära de centrala i interaktionerna.

Videoinspelningarna genomfördes vid tre sessioner totalt för varje klient, men då en personal hade två klienter observerades hon med videokameran totalt sex gånger. I de fall det uppstod situationer under observationen där jag var tvungen att välja vem som skulle fortsätta att filmas landade valet genomgående på ungdomen. Videokameran hölls cirka 2-5 meter från deltagarna vid skötsel av hästen och cirka fem till tio meter ifrån deltagarna vid ridning eller körning i paddocken, ridhuset eller utomhus. Valet att videofilma observationerna grundade sig i antagandet att det skulle finnas aspekter i interaktionen som inte klienter och personal var medvetna om. En möjlighet att kunna nå den kunskap som vi ibland väljer att definiera som tyst kunskap. Videoanalyserna gav möjlighet att undersöka hästunderstött socialt arbete ur ett bredare perspektiv jämfört med om endast informanternas subjektiva beskrivningar hade varit en del av studien.

Då hästens roll var essentiell för att förstå hästunderstött socialt arbete behövde hästens roll belysas utifrån flera olika aspekter. Hästens välfärd var en aspekt där etiskt förhållningssätt gentemot hästarna var en del som studerades. De professionella och ungdomarnas syn på hästen och dess förmågor var andra aspekter som studerades. Hästens kroppsspråk studerades genomgående och öronspel samt att huvudets position noterades för att nämna några exempel. Om hästen visade signaler på att vara orolig, rädd, stressad eller aggressiv så blev det indikationer på att de responderade på ungdomen, personalen eller möjligen mig som forskare. Det gick inte alltid att få fram vem hästen responderade på utan bara att den responderade på människorna som interagerade med den. Det öppnade upp för en dialog där även jag i egenskap av forskaren kunde inkluderas för att ge sin bild av det som skett (Holstein & Gubrium, 1997; Oakley, 1981). Det kunde innebära att förmedlingen av upplevelsen av att hästen var rädd fick informanterna att inse att de var stressade vilket gjorde att hästen reagerade som den gjorde.

4.4.3 Uppföljande intervjuer och reflektion över observationer

Utöver inledande intervjuer med inriktning på temen och videoinspelade observationer har uppföljande intervjuer genomförts direkt efter en av

observationerna för att kunna ställa frågor om det upplevda (Widerberg, 2002). Det gav möjlighet att följa upp teman som framkommit under tidigare intervjuer och observationer som inte på förhand hade kunnat förutses (Smith, 2006). Frågorna i dessa intervjuer baserades på den inledande analysen som genomfördes beträffande intervjuerna och observationerna. Ungdomarna och personalen fick inleda med att beskriva upplevelsen av hästunderstött socialt arbete som de precis hade varit med om. Frågor om hur de definierar och upplever hästen var även något vi fördjupade oss i då det genomgående kom upp i samtalet. En följdfråga blev då om de fick en annan syn på hästen genom erfarenheten av det hästunderstödda sociala arbetet. Dialog fördes om ungdomarnas upplevelse av relationen till personalen och hästen. Avslutningsvis fick de redogöra för om de kunde se skillnader och likheter mellan hästunderstött socialt arbete och övrig behandling de erbjuds på HVB-hemmet.

Strategin i dessa dialoger var att låta ungdomarna och personalen inleda dialogen. Det för att ge dem så mycket utrymme som möjligt och att min roll snarare blev att ställa följdfrågor. Att ge plats för tystnad var en annan strategi för att uppnå utförliga beskrivningar. Avslutningsvis fick klienterna och personalen utrymme att se en av de videofilmer som spelats in vid observationerna. Det var ungdomarna som valde vilken av videofilmerna som skulle bli basen för det sista samtalet om hästunderstött socialt arbete, som genomfördes med både personal och klienter men med var och en för sig. Här gavs ungdomar och personal fritt utrymme att kommentera videofilmen, vilket kreativ metod såväl som tidigare forskning inspirerat till (Alvesson & Kärreman, 2012; Sweeney, Greenwood, Williams, Wykes & Rose, 2013). Personalen och ungdomarna fick inledningsvis information om vad som förväntades, vilket innebar att återigen beskriva hästens roll i hästunderstött socialt arbete. De fick även veta att de inte behövde förhålla sig till vad som sagts tidigare utan att fokus låg på vilka tankar och känslor som väcktes när de såg videofilmen. En avsikt med att träffas vid upprepade tillfällen var att en relation till forskaren skulle kunna etableras för att ge utrymme för utförligare beskrivningar från informanterna.

Inledningsvis hämtades inte in kunskap om klienternas diagnoser eller behandlingsplaner. Den strategin valdes för att skydda ungdomarnas integritet. Videofilmandet var ytterligare en strategi för att skydda ungdomarnas integritet då en mängd upprepade observationer kunde undvikas. Andra tillvägagångssätt för att respektera att ungdomarnas behov av integritet var att ge dem tid att göra sig bekanta med studiens syfte och mig som forskare. Genom att delta vid måltider tillsammans med personal och klienter eller genom att följa med någon av ungdomarna och fiska fick de det utrymme. Under dessa informella samtal var min strategi att vara nyfiken, intresserad, icke-värderande genom att aktivt lyssna och delta (Czarniawska, 2014). Tanken var att dessa informella möten skulle baseras

på en dialog där informanterna fick ta del av respektfull och genuin uppmärksamhet.

4.4.4 Analys

Fokus ligger på individens erfarenhet av processen hästunderstött socialt arbete. De olika aktörerna har uppfattningar och handlar utifrån dessa, vilket är en utgångspunkt i analysen (Aspers, 2007). Tolkning- och analysarbetet har pågått från första intervjun och utgångspunkt har tagits i kreativ metod (Alvesson & Kärreman, 2012). De videoinspelade observationerna har gett utrymme till att känna in situationen i nuet eftersom videofilmerna kan ses gång på gång. Vid transkriberingen av intervjuer, observationer inklusive de inspelade muntliga kommentarerna efter varje intervju, observation, besök på HVB-hemmet har utrymme getts för reflektion och tolkning. Uttalanden har sorterats ut och jämförts med varandra utifrån tanken att de har samma värde oavsett om det är personal eller ungdom som har uttalat sig. Genom att läsa de transkriberade intervjuerna flertalet gånger och jämföra ungdomarnas uttalanden med varandras samt personals uttalanden med varandras växte teman fram. Även jämförelser mellan personals och ungdomarnas uttalande genomfördes vilket gjorde att vissa teman kunde slås ihop och på så vis bli färre.

Det är innebörden av upplevelserna som står i centrum. Vad har hänt och hur har det upplevts? Sedan gällde det att utveckla en övergripande beskrivning eller en essens, vilken presenterades genom citat av informanterna (Creswell, 1998). I praktiken har det inneburit att uttalandena i de videoinspelade observationerna har transkriberats och analyserats på liknande sätt som intervjuerna. Utöver det har även ickeverbalt språk som kroppsspråk mimik och hur de positionerat sig gentemot varandra analyserats. Något som gav fördjupade analyser av innebörden i de upplevelser som beskrivs både verbalt och ickeverbalt. Informanternas beskrivningar har sedan redovisats tematiskt som en första nivå av analysarbete. Tolkningar av materialet är nästa nivå av analys (Gilgun, 2015) Dessa tolkningar utgår från det empiriska materialet och min egen professionella erfarenhet och kunskap inom socialt arbete samt inom hästnäringen. Jämförelser med andra forskares analyser av processen i hästunderstödda interventioner har även genomförts. Här växer teman och kategorier fram som tar ett steg från informanternas beskrivningar.

Nästa steg har varit att utgå från dessa första analysnivåer och se empirin i relation till teorier. Det kräver dock att jag som forskare ser världen utifrån informanternas perspektiv. Det betyder enligt Gilgun (2015) att forskaren inte får förlora sig i emotionell empati utan behöver vidmakthålla förmågan att vara analytisk och reflexiv. Insikt om att språket snarare konstruerar än speglar ett visst fenomen och att forskarens blick filtreras genom språkets linser och den socialt situerade observationen (Denzin & Lincoln, 2005). Att

låta empati, samarbete med informanter, intuition istället för rationalitet, distans och kontroll vara ideal (Alvesson & Kärreman, 2012). Istället för att bara söka efter överensstämmelse med teoretiska begrepp eller perspektiv har det empiriska materialet inspirerat till nya tankegångar. I analysen har inte en enskild teori använts utan olika teorier har getts utrymme i olika skeenden i analysprocessen. Utöver teorier så fick även det empiriska materialet och informanterna agera dialogpartner utifrån kreativ metod där empirins roll inte är att validera eller verifiera (Alvesson & Kärreman, 2012).

Kreativ metod utgår från att empiriska data är sammanblandade med teorier och olika språkbruk vilket gjort att empirin utöver att ha betraktats som en kritisk dialogpartner även agerat vägvisare (Alvesson & Kärreman, 2012). I denna dialog har det oförutsedda och oväntade varit av särskilt intresse. Den friktion som funnits mellan teoretisk utgångspunkt, subjektiv uppfattning och det empiriska materialet har medvetandegjorts. Mer individinriktade teoretiska utgångspunkter har konkurrerats ut av teorier som snarare belyser det relationella. I kreativ metod är utgångspunkten metaforen att skriva en bra deckare (Alvesson & Kärreman, 2012). Det betyder att svaren står att finna i ifrågasättandet av antaganden inom det specifika område som studeras. Med andra ord att undvika att se den sociala världen som självklar och bekant utan att istället föreställa sig den som en obekant plats (Alvesson & Kärreman, 2012).

Empirin har använts för att se nya teman, ställa nya frågor samt för att ifrågasätta etablerad kunskap inom området. Exempelvis har möjligheten att utforska orsakssamband kommit att ifrågasättas och övergången från en socialkonstruktivistisk utgångspunkt till en posthumanistisk utgångspunkt har möjliggjorts vid denna omprövning av förgivet taganden. Kreativ metod har använts för att ge möjlighet till alternativa analyser där mönster inte behöver stå i centrum för analysen utan att den fragmentering som uppstår i materialet får lika stort utrymme (Alvesson & Kärreman, 2012). Här blev strategin att ha en dialog mellan mönster och fragmentering i materialet samt att se studieobjektet som en exotisk okänd plats istället för att betrakta den utifrån sin förförståelse (Alvesson & Kärreman, 2012). Genom att låta olika teoretiska perspektiv sätta de empiriska observationerna i olika ljus har inspiration till granskning av skilda tolkningsrepertoarer erbjudits.

4.5 Etiska överväganden

Forskningsetiska reflektioner krävs genom hela processen både beträffande egen roll som forskare och hur den rollen påverkar dem som forskaren interagerar med i studien (Aspers, 2011). Här rör det sig om en interaktion med personer i utsatta levnadssituationer samt hästar som inte kan ge sitt medgivande till att delta i studien. Det föranledde att en ansökan till regionala etikprövningsnämnden skickades in som sedan beviljades (Dnr

2011/264-31, Dnr 31-8051/11), både beträffande människorna och hästarna som deltar i studien. Under studien har dock lagstiftningen ändrats vad gäller hästarna. Från och med 2013 krävs det inte längre etikprövning när djur hålls i sin befintliga miljö och forskningen inte medför några ändringar vad beträffar djurhållningen.

4.5.1 Etiska överväganden i relation till ungdomar och personal

När de formella ansökningarna har beviljats är nästa förutsättning att få tillträde till fältet som skall studeras. Dessutom behöver frågor om hur utträdet skall ske förberedas innan studien påbörjas (Aspers, 2011). Här har den konstanta pendlingen till och från behandlingshemmet påverkat förutsättningarna att lämna fältet och berörda informanter. Nu blev jag som forskare mer av en besökare och inte en del av den sociala kontext som ungdomarna och personalen kan sägas ingå i. En strategi valdes att vara tydlig med forskarens roll och att avsikten inte var att ingå i personalgruppen eller i sammanhanget i övrigt.

Både ungdomar och personal var måna om att studien skulle kunna genomföras. Även omtanke om mig som person kunde visas då de exempelvis kunde fråga om jag var okey med övningen vi genomförde där även forskaren satt till häst. Ungdomarna knöt däremot inte an till mig som forskaren på samma sätt som de kunde göra till vissa i personalen eller med andra ungdomar. De flickor som följdes längst tid, genom att de var med på observationerna, på de uppföljande intervjuerna och slutligen reflekterade över videoinspelningarna, hann ju komma så långt att de i princip skrevs ut strax efter att studien avslutades. Under studiens gång har återkoppling till ungdomarna och personalen erbjudits. Då har både personal och ungdomar varit på plats om de har kunnat. Möjlighet att samla ungdomarna och personalen som har varit med i studien och träffas mer informellt finns då kontakter kan upprätthållas med behandlingshemmet.

Inledningsvis krävdes etiska överväganden beträffande informationsbrev till informanterna i studien samt till vårdnadshavare. Det visade sig att de skriftliga informationsbrev blev svåra att ta till sig för både klienterna och deras vårdnadshavare. Problem uppstod när koncentrationsförmågan hos ungdomarna inte räckte till, varför informationen fick delas upp till flera tillfällen och framföras muntligt istället. Informanterna har informerats om att de när som helst har haft möjlighet att ändra sig och avsluta sitt deltagande i delar av studien eller hela studien utan att det får några konsekvenser för dem. I enlighet med vetenskapsrådets rekommendationer informerades om undersökningens syfte och att insamlat material endast skulle användas till avhandlingen och presentation av densamma. Samtliga, både ungdomar och personal, fick underteckna ett samtyckesformulär både beträffande intervjuerna och observationerna men även separat beträffande videoupptagningarna. Videofilmerna och övrigt material som samlats in

förvaras i ett kassaskåp som endast ansvarig forskare har nyckel till allt för att ge största möjliga konfidentialitet.

Under tiden för studiernas genomförande har forskaren kontinuerligt haft kontakt med personer som aktivt arbetar med liknande verksamheter och klienter för att diskutera etiska frågor. Det har kompenserat kunskapsbristen om klientgruppen då tidigare erfarenheter av att arbeta med just denna målgrupp saknades. En del av metoden har varit att låta både klienter och personal se videofilmerna vilket har gett en återföring av tidigare resultat och möjlighet att samtala om delar av materialet. Ur ett etiskt perspektiv är det av vikt att reflektera över maktaspekter mellan forskare och informanter men även när det gäller återkopplingen av resultaten till fältet (Gilgun, 2015). För att undvika återföringens dilemma, med maktperspektivet att forskaren har tolkningsföreträde, har målet varit att låta återföringen ske via videofilmerna. Där kan informanterna ta del av resultaten utan för mycket koncentration på forskarens analys och tolkning av deras uttalanden och handlingar. Videofilmerna har även presenterats för andra forskare som har fått ge sin syn på deras innehåll vilket har medgivits av samtliga klienter och personal i studien. En aspekt som har varit av vikt i dessa överväganden har varit att fokus inte ligger på individen utan på det som sker i det hästunderstödda sociala arbete och i relationerna och mötena som sker i stallmiljön.

I texten har informanterna både personal och klienter avidentifierats så att varken personer eller verksamheten ska kunna identifieras. Det är dock möjligt att informanterna själva skulle kunna känna igen sig genom de citat som är med. Möjligen svårare då citaten översatts till engelska vilket medför en annan meningsbyggnad och andra ord än de kan identifiera sig med. Publiceringen av resultaten på engelska i artiklar ökar dock tillgängligheten för andra forskare. Här finns ett ansvar hos forskaren att se till att återkoppling sker på flera sätt exempelvis genom undervisning, konferenser och populärvetenskapliga tidskrifter. Avslutningsvis kan tilläggas att det är en etisk fråga hur resultaten används och det är inte alltid möjligt att följa denna process men väl så viktigt att göra sig medveten om att resultaten kan användas i syften som de inte var tänkta för.

4.5.2 Etiska överväganden i relation till hästens medverkan

I studien har även hästar deltagit vilket medför ytterligare etiska ställningstaganden (Taylor, Fraser, Signal & Prentice, 2014). Det har varit viktigt att ha kunskap om hästens kroppsspråk, både ur analys synpunkt men även för att kunna avgöra hur hästen mår för det är hästen sätt att förmedla sig på. Om det finns en lyhördhet för hur hästen mår är sannolikheten större att det skapas interventioner som ligger i både hästens och klienternas intressen (Hallberg, 2008). Om hästen tvekar inför att göra något som den egentligen vet hur den ska göra så beror det sannolikt på brister i kommunikation och relation till de människor som deltar (Hallberg, 2008).

Andra aspekter beträffande hästen är att den genom sitt beteende kan bli farlig för klient och personal. Samtidigt är det hästens potentiella fara som lyfts fram som en viktig variabel i sammanhanget. Den fysiska säkerheten för klienter måste dock vara prioriterad för det är inte säkert att de alltid har insikt om hur farligt det kan bli trots att de blivit informerade. Det krävs både att hästen är väl förberedd för arbetet men även att personalen har goda kunskaper om hästar som de kan förmedla till sina klienter. Hästens välmående och skötseln övrig tid har betydelse i sammanhanget och en häst med dåliga erfarenheter av relationen till människor kan bli farlig. Här har även erfarenheten av hästar betydelse då det krävs att jag som forskare inte interagerar i studien på ett sätt som äventyrar säkerheten.

Hästarna som deltagit i studien har tillgång till daglig utevistelse, foder, stall och andra faciliteter som ligger inom ramen för den djurlagstiftning som vi har i Sverige. Även om det finns en väl utvecklad djurlagstiftning i Sverige så innebär det inte per automatik att djuren får det bättre (Thelin, Borglid & Michanek, 2010). Tidigare har en förförståelse redovisats där hästens utnyttjande för människans hälsa ifrågasätts. Det betyder inte att det är skäl nog att inte genomföra en studie om hästunderstött socialt arbete. Det kan snarare ge stöd till att undersöka hästens roll för att skapa utrymme för att reflektera över vilken betydelse det får att hästen medverkar, något praktiker visat sig göra i mindre utsträckning (Matamonasa-Benett, 2015).

Det arbete som bedrivs med hästarna i studien skiljer sig inte i någon större grad från de aktiviteter som normalt sker med hästar i Sverige, vilket har legat till grund för ändringen av kraven om etikprövning för studier likt den som genomförts. Studier om inverkan på hästen av att delta i terapi har dock inte kommit fram till några signifikanta negativa konsekvenser för hästarna (Suthers-McCabe & Albano, 2004). Tidigare forskning som studerat stressrelaterade beteenden hos hästar som deltog i terapi kom fram till de som deltog i terapi för fysiska funktionshinder inte påverkades medan de som medverkade med fokus på psykologiska problem kunde visa stressrelaterade beteenden (Kaiser, Heleski, Seigford & Smith, 2006). Det är dock ett utforskat område och i de fall man har jämfört hästar i terapi med hästar i traditionell hästverksamhet kan jämförelsen leda till fel slutsatser om det visar sig att hästar i den traditionella hästverksamheten inte mår bra av den (Gehrke et al., 2011). Kunskapen om stressrelaterade beteenden behöver bli större hos de professionella som arbetar med djur i terapi eller socialt arbete eller för de som väljer att forska inom fältet för att beakta hästens välfärd (Matamonasa-Benett, 2015; Thodberg, Berget och Lidfors, 2014).

4.6 Tillförlitlighet och överförbarhet

I en kvalitativ studie kan inte validitet och reliabilitet värderas på samma sätt som i en kvantitativ studie. Det handlar snarare om att kunna visa att

resultaten är tillförlitliga genom att kommunicera hur forskningsprocessen har gått till samt hur den påverkar resultatens giltighet. Vidare att forskaren kan visa att det finns empiriska belegg och att rimliga tolkningar har gjorts (Creswell, 1998). Att intervjuer följs upp av observationer som i sin tur har följs upp av uppföljande intervjuer och slutligen; möjligheten för informanterna att reflektera över de videoinspelade observationerna ger viss trovärdighet då datainsamlingen genomförts över tid. Den kontinuerliga återföringen till informanterna var ett sätt att öka validiteten i studien. Att personal och ungdomar studerades på samma sätt kan sägas ge en form av källtriangulering vilket öppnade upp för att de kompletterade varandras kategorier. Exempelvis kunde frågor som togs upp av personalen ställas till ungdomarna vice versa och på så vis kompletterade de varandras kategorier (Aspers, 2011).

Teorin kan ge kvalitet genom att avgränsa studien, ange riktning samt indikera när det är dags att sätta stopp för insamlandet av empiri (Aspers, 2011). Empirin har avgränsat teorin i sin tur då den fått styra när det har varit dags att låta en viss teori bli avstyrkt och ersatt av någon annan (Alvesson & Kärreman, 2012). Här skulle det kunna beskrivas som att forskaren sicksackar mellan teori, analys och empiri i sökandet efter svar på syftet och frågeställningarna (Aspers, 2011). Materialets lämplighet och teoretiska perspektivs relevans har varit styrande snarare än att uppnå en större mängd empiriskt material. Det finns dock en medvetenhet om att forskaren likväl som aktörerna är medkonstruktörer av det empiriska materialet samt att konstruktionen fortsätter genom hela analysarbetet något som kan benämnas som en sammansmältning av teori och empiri (Alvesson & Kärreman, 2012).

För att uppnå intern validitet, att resultaten verkligen representerar den verklighet den har sitt ursprung i, har både käll- och metodtriangulering använts. Olika metoder som kompletterar varandra kan ge olika data samt mer data om samma område vilket ger olika perspektiv. Sen kan användandet av olika metoder uppfattas som resurskrävande. Då urvalet inte var så omfattande, varken beträffande personalgruppen eller ungdomarna, var det inte ett problem. Att använda olika metoder har öppnat upp för att resultat har kunnat kontrolleras som exempelvis när observationer har genomförts efter intervjuerna eller där intervjuer har genomförts efter observationer. Käll- och metodtriangulering har upplevts som en möjlighet att representera resultaten så att de ger en reell bild av det som informanterna har upplevt. Teoritriangulering kan hävdas ha gett motsatt effekt då resultaten kan uppfattas komma längre ifrån den verklighet som har studerats. Empirin konstrueras visserligen tillsammans av forskaren och informanterna men teorin har också en roll i denna konstruktion. Även om teorier kan ge olika perspektiv kan analysen leda till att informanter inte känner igen sig i resultaten. I etnografisk forskning där förståelse är målet är det av vikt att sätta sig in i området, att förstå den mening fältet – dess aktörer, aktiviteter,

objekt och normer har för dess medlemmar (Aspers, 2011). Det handlar om att nå en djupare förståelse om ett fenomen där informanternas unika sätt att definiera världen är av vikt. Sen kan det ifrågasättas om det finns unika erfarenheter i sammanhanget då erfarenheter inte existerar fria från sitt kulturella sammanhang (Alvesson & Sköldbberg, 2007). Målet har dock varit att ha ett subjektivt perspektiv där de konstruktioner som aktörerna själva använder sig av ges mening för att förstå informanternas värld (Aspers, 2011). Att inte styras av standardiserade frågor utan att informanterna är fria att lyfta viktiga aspekter för dem.

Kombinationen med intervjuer och observationer ger möjligheter att se ifall det finns en diskrepans mellan vad informanterna faktiskt gör och det de säger att de gör. Diskrepansen behöver dock inte vara kopplad till moraliskt klandervärda aktiviteter utan kan snarare handla om situationer som det är svårt att "sätta ord på" (Aspers, 2011). Det kan exemplifieras med tyst kunskap och där har möjligheten för informanterna att se sina egna videofilmer och fritt kommentera dem varit en strategi för att nå denna tyst kunskap. Andra strategier för att uppnå empirisk tillförlitlighet har varit att delta i vissa observationer för att uppnå kunskap genom empati då jag som forskare känner hur saker och ting sker genom att exponeras för och internalisera fältets logik (Aspers, 2011). Här uppnås med andra ord empirisk tillförlitlighet snarare än analytisk. Dessutom har intervjuer och observationer genomförts över tid vilket har gett möjlighet att se om det sker någon förändring i uttalanden och i ageranden.

Transkriberingen av intervjuerna, observationerna och fältanteckningarna har genomförts av forskaren själv och fler kommunikationsnivåer än endast det verbala har transkriberats, vilket kan sägas öka tillförlitligheten. Sen har inte allt empiriskt material kunnat verbaliseras, här framförallt aktören hästens, men det behöver inte betyda ett vetenskapligt misslyckande utan ett vetenskapligt resultat i sig genom att påvisa det diskursivas gränser (Florén, 2010). Att de videoinspelade observationerna har gjort det möjligt för andra forskare att se materialet och uppge sig känna igen interaktionen och att resultaten ligger i linje med tidigare publicerad litteratur indikerar en viss överförbarhet. Det blir dock upp till läsaren att bedöma i hur stor utsträckning resultaten är överförbara till andra klientgrupper och andra sammanhang. Videofilmandet har dessutom pågått så snart flickorna anlät till centret tills de åker för att öka tillförlitligheten men även för att det från början inte stod klart när det hästunderstödda sociala arbetet började och slutade, något som blev tydligt i de provobservationer som genomfördes utan videokameran.

Avslutningsvis har analysen utifrån olika teoretiska perspektiv så kallad teoritriangelering gett många möjliga tolkningar eller med andra ord många olika förståelser (Creswell, 1998). Vetenskapen kan inte exakt avspegla verkligheten och ett skäl är ju språket. Dels utifrån tanken att vi konstruerar

verkligheten genom hur vi uppfattar den, men även som nämnts tidigare att en stor del av det som studeras i studien inte omfattar ett verbalt språk. Empirin uppfattas mer som ett uttryck för något förhandlingsbart, perspektivberoende som förmedlas via tvetydigt språkbruk (Alvesson & Sköldberg, 2007). Med andra ord så kan empirin uppfattas som ett argument i en debatt mellan olika teoretiska perspektiv. Det kan förhoppningsvis leda till att läsaren uppmuntras till att tänka till och tänka om då flera möjliga tolkningar erbjuds (Alvesson & Sköldberg, 2007).

5. RESULTAT

I det här kapitlet redovisas resultatet genom sammanfattningar av de fyra artiklarna som ingår i avhandlingen. Texten är tänkt att ge en bild av hur varje delstudie är upplagd samt hur de relaterar till varandra. De kan läsas var för sig men tillsammans fångar de komplexiteten i hästunderstött socialt arbete.

5.1 Artikel 1 *Equine Assisted Social Work as a mean for authentic relations between clients and staff*

Syftet med denna studie vara att genom kvalitativa metoder undersöka hästens roll i hästunderstött socialt arbete för ungdomar med självskadebeteende och deras behandlingspersonal. Fokus låg på hästens roll avgränsat till samtalsrummet som flyttats ut till stallet. Data samlades in genom intervjuer med åtta personal och nio klienter. Interaktionen mellan personal, klient och häst observerades därefter med tre av personalen och fyra av klienterna. Artikeln tar utgångspunkt i begreppen *natur*, *kultur* och *autenticitet* vilka inte motsvarar informanternas beskrivningar utan snarare användes som analytiska redskap (Giddens, 1991). Dessutom utgår analysen från begreppet *relationsparadoxen*, vilken innebär att när en person har blivit kränkt eller skadad i en tidigare relation så ökar behovet av att knyta relationsband (Jordan, 2010). Samtidigt utvecklar samma person en insikt om att autentiska relationer inte är trygga enligt Relational Cultural Theory, (RCT). Alla människor har en naturlig drift att ha relationer och i dessa relationer önskar vi bli accepterade för den vi är. Dilemmat är att vi tenderar att tro att det finns saker om oss själva som är oacceptabla och som ogillas av andra. Vi vill inte gärna visa dessa egenskaper för andra och håller dem utanför våra relationer. Det gör att vi inte är äkta eller autentiska i våra relationer vilket gör att relationen inte uppfyller våra önskningar fullt ut (Jordan, 2010). RCT är ingen teori med olika fixerade steg utan lyfter

komplexiteten i relationer. Enligt RCT kan den professionella inte inta en position som kännetecknas av makt, distans och objektivitet. Istället måste den professionella vara närvarande i nuet och ta in de olikheter som uppkommer och vara öppen för att själv förändras (Jordan, 2010).

Då emotioner visat sig ha betydelse utifrån hästens roll fick teorier om emotionellt arbete bistå i analysarbetet (Guy, et al., 2010). Tidigare forskning visar att emotionell reglering spelar en stor roll för ungdomarnas förmåga att hantera sina problem (Gianini et al., 2013; Gross, 2013; Silvers, McRae, Gabrieli, Gross, Remy & Ochsner, 2012). Förmågan att reglera sina emotioner utvecklas under den tidiga anknytningsprocessen med ansvarsfulla omsorgspersoner (Greenberg, 2011). Målet med emotionell reglering är inte bara att reducera negativa känslor utan kan likaväl handla om att aktivera andra känslor (Coats & Blanchard-Fields, 2008; Greenberg, 2011). Om personen har svårigheter med emotionell reglering kan det resultera i överväldigande känslor som exempelvis stark ångest alternativt att personen distanserar sig från sina känslor (Szczygiel, Buczny & Bazinska, 2012). Emotionell reglering kan organisera kognitiva processer för individen eller ge möjlighet för individen att anpassa sig till svårigheten i en viss situation (Leahy et al., 2012). Dessa funktioner kan i sin tur underlätta relationsbyggande (Bateman & Fonagy, 2012).

Baserat på berättelser av personalen och ungdomarna som är eniga är hästens roll att vara en emotionell spegel som gjorde personal och klienter medvetna om sina känslor, något som kan förbättra självakttagelsen och förmågan att prestera (Hogg & Vaughan, 2002). För att inte stöta bort hästen eller göra situationen farlig, vilket intensifierade deras känsla av att vara i nuet, reglerade både personal och klienter sina känslor. Tolkningen görs att det är den distinkta kombinationen mellan rädsla och tillit som hästen väcker i kombination med sin förmåga att känna in mänskliga känslor, intentioner och icke-verbal kommunikation som kännetecknar hästens roll i hästunderstött socialt arbete, vilket stämmer väl överens med tidigare studier (Cody et al., 2011; Frewin & Gardiner, 2005; Rothe et al., 2005; Vidrine et al., 2002; Wipper, 2000). Ungdomarna upplevde en utökad förmåga att reglera sina emotioner något som påvisats i tidigare studier (Holmes et al., 2011; Kaiser et al., 2004; Klontz et al., 2007; Vidrine et al., 2002). Dessutom angav ungdomarna att de blev lugnare, positivare samt uppvisade mindre aggressivt beteende om något alls i kombination med att de uppgav sig slippa ångest när de var med hästen, något som överensstämmer med tidigare forskning (Kaiser et al., 2004; Macauley & Guitierrez, 2004; Pendry & Roeter, 2013; Rothe et al., 2005; Vidrine et al., 2002; Walsh, 2009).

Här blir emotionell medvetenhet och emotionell reglering i centrum för att utveckla stabila inre representationer av tankar och känslor, vilket kan definieras som emotionellt socialt arbete (Guy et al., 2010). För att professionella ska kunna hantera klienters emotioner behöver personalen (1)

känna in klienternas emotioner genom intuition och samtal samtidigt som personalen behöver anpassa sina emotioner till situationen, (2) bemöta klienten med önskvärd känslomässig reaktion, och (3) samtidigt ha insikt om att klienten kanske inte vill visa sina emotioner vilket krävs för att skapa relation. Denna form av emotionellt arbete kräver att personalen kan hantera sina egna känslor samt klientens känslor, en uppgift som kräver aktivt lyssnande, lyhörddhet, empati och förmågan att uppnå överenskommelser (Guy et al., 2010). Även om det är ofta betecknas som oprofessionellt för personalen att visa sina känslor inför klienterna, kan det vara av värde i interventioner (Guy et al., 2010). Klientens tankar och känslor samt deras förmåga att hantera dem är också av betydelse för behandlingsresultatet (Guy et al., 2010).

För att återgå till hästens roll så visade det sig att motståndet mot förändring eller behovet av försvar minskade när informationen kom från hästen, vilket medförde att sannolikheten att ungdomarna skulle reglera sina känslor och förändra sitt beteende var större än att undvika informationen eller situationen. Försvarsmekanismer används av alla människor i mindre eller större utsträckning och de har sitt ursprung i våra behov av att klara av ångest, övergivenhet, förluster, konflikter och emotionell smärta (Trevithick, 2011). Försvar används antingen för att hålla smärtsam information på ett omedvetet plan, exempelvis genom förnekelse eller genom att omdefiniera smärtsamma upplevelser som att lägga skulden för ens egen ilska på någon annan (förskjutning). I stora drag handlar det om att undvika att bli medveten om tankar, känslor, minnen och handlingar som väcker ångest (Coleman, 2009). Försvar kan definieras på lite olika sätt och ungdomarna förhåller sig olika till dem, men några exempel kan vara bortträngning, bortförklaring, dagdrömmeri, dissociation (falskt själv), förnekelse, förskjutning, humor, projicering (överföring), passiv aggressivitet, rationalisering, regression och självbestraffning. Liknande försvar på potentiell smärta kan väckas vid möjligheten till hjälp (Davy & Cross, 2004). Samspelet med hästen verkade dock minska benägenheten till försvarsmekanismer då motivationen till förändring ökade eftersom hästen upplevdes som icke-dömande. Det i sin tur gjorde att ungdomarna var mer benägna att visa sina ”sanna” känslor och sitt autentiska jag.

Även personalen upplevde att de klev ut från sina mer traditionella ramar som att hålla en viss distans till ungdomarna. Personalen uppgav att de blev mer direkta i sin återkoppling till ungdomarna. De kunde bli mer privata och visa mer känslor vilket skulle kunna ses som oprofessionellt i andra sammanhang. Inte bara den verbala kommunikationen förändrades utan personalen tilläts ha mer fysisk kontakt med ungdomarna i form av exempelvis justeringar av ungdomarnas kroppshållning när de satt på hästen. Såväl personal som ungdomar blev mer medvetna om sina emotioner såväl som intentioner och kroppsspråk i umgänget i stallet. Hästen verkade sätta

ramarna för samspelet mellan personalen och klienterna. Det faktum att personalen skulle kunna misslyckas i samspelet med hästen förändrade interaktionen mellan personal och klient som blev mer jämlik, informell och dynamisk, något som kunde öka intensiteten i dialogen mellan ungdomarna och personalen. Hästens medverkan tenderade att förändra synen på vad som kunde anses vara socialt acceptabelt och lämpligt beteende hos personalen. Dessutom beskrev personalen att mötet i stallet med hästen uppfattades mer på riktigt eftersom varken ungdomarna och personalen kunde umgås utifrån de mer traditionella ramarna i socialt behandlings arbete. Interaktionen påverkas av hästen men även av andra platser, och andra tidpunkter. Det har här handlat om att upptäcka dessa andra sammanhang så att det blir synligt att ungdomarnas liv är sammanlänkat med andras i relationer som de inte alltid är medvetna om inspirerat av institutionell etnografi (Smith, 2006).

Hästen gav ungdomarna en möjlighet att uppleva en relation med hästen och personalen som öppnade upp för träning i relationskompetens på ett mindre hotfullt sätt enligt deltagarna i studien. Relationer kan annars vara en utmaning för dessa ungdomar (Morrison, Doss & Perez, 2009). Genom hästen utvecklades en mer autentisk relation som byggde på tillit, empati, respekt och förhandling där enligt ungdomarna och personalen privata angelägenheter delades i större utsträckning. Enligt Giddens (1991) är någon "autentisk" när hon uttrycker det naturliga på ett kulturellt accepterat sätt. Autenticitet är inte nödvändigtvis motsatsen till kultur, men det står i kontrast till det falska. Att vara "autentisk" är att vara sann mot sig själv och visa sanna tankar och känslor. Individens ges möjlighet att vara medskapare och inte ett offer för de koder och föreställningar som råder. Att komma i kontakt med sina önsningar och inre drivkrafter och därmed ta beslut som grundar sig på dessa. Att exempelvis inte låta den prägling som följt en under ens uppväxt styra helt. Personer som lider av ångest behöver uppleva att de är respekterade och att de som möter dem försöker förstå dem stället för att deras beteende blir analyserat och kritiserat (Trevithick, 2011). För om fokus i stället tillåts ligga på att utveckla individens unika förmågor eller relationens unika möjligheter talar vi här om möjligheten att vara autentisk eller uppnå en autentisk relation. Som en följd av att vara autentisk kan individen tillåtas att vara närvarande i nuet vilket här får innebörden av att inte fokusera på att göra saker utan mer att ha inriktningen på att vara eller ett tillstånd av aktiv, öppen, avsiktlig uppmärksamhet på nuet. Det handlar här om att bli en observatör från ögonblick till ögonblick utan att döma - en form av icke-dömande medvetenhet.

Ungdomar med självskadebeteenden kan ha behov av att bygga upp en relationskompetens och arbeta för att kunna reglera sina emotioner. Genom sina erfarenheter kan de dock ha svårt för att gå in i sociala relationer på grund av rädsla för att bli avvisade. På grund av denna osäkerhet kan de välja att visa upp en annan bild av sig själva för att bli socialt accepterade, något

som blir svårare med hästen då den till viss del avslöjar dem. Hästen gör det svårare för ungdomarna att dölja sina egenskaper, tankar och känslor som de kanske skäms för, vilket framkommer både i intervjuerna och observationerna. Så istället för att relationer bygger på att de agerar och därmed inte heller uppfyller deras önskningar om en relation på djupet så öppnar hästen upp för andra förutsättningar menar deltagarna. Ungdomarna kan ha erfarenheter av att bli sårade och avvisade och därmed ha större behov av relationer samtidigt som deras erfarenheter står i vägen för att våga gå in i en autentisk relation (Jordan, 2010). Mot bakgrund av ungdomarnas upplevelser av att bli sårade och avvisade i tidigare relationer blev det tydligt att hästen upplevdes som mer pålitlig och ärlig än människor. Det i sin tur öppnade upp för samtal om ämnen som ungdomarna annars inte var så öppna om. Resultaten väcker slutligen frågan om vilka förutsättningar som är gynnsamma för att hästen ska vara en emotionell spegel och därmed leda till en autentisk relation respektive vilka förutsättningar som är direkt ogynnsamma.

5.2 Artikel 2 Mentalizing and emotional labor facilitates Equine-assisted social work for adolescents with self-injury behavior

Syftet med studien har varit att utforska vad som underlättar respektive motverkar hästens kapacitet att spegla personalen och ungdomarna och därmed öppna upp för relationer som personal och ungdomar upplever som autentiska. Genom videofilmade observationer i stallmiljön har interaktionen mellan personal och ungdomar med självskadebeteende studerats. Sammanlagt har 3 personal och deras 4 klienter i åldern 15-21 år studerats. Materialet ingick som en del i den tidigare studien men här har en förskjutning skett från en socialkonstruktivistisk utgångspunkt till ett posthumanistiskt perspektiv. Om hästen betraktades mer som en emotionell spegel i den tidigare studien som presenteras i artikel 1 har den här fått en starkare aktörsroll. Analysen i artikeln baseras på teorin om mentalisering (Bateman & Fonagy, 2012), vilket med andra ord kan beskrivas som att försöka förstå sig själv och andra (här inkluderat hästen) utifrån tankar, känslor, impulser och önskningar. Dessutom har teorin om emotionellt arbete fortsatt att agera analysredskap, då det inom den här typen av interventioner ställs krav på extraordinär medkänsla hos de på de professionella (Guy et al. 2010; Kim, Wamphold & Bolt, 2007).

Det är inte bara av vikt att ungdomarna kan hantera sina tankar och känslor utan de behöver även förståelse för att andra reagerar på deras beteenden. Det kan definieras som en form av mentalisering (Bateman & Fonagy, 2012; Fonagy & Bateman, 2011, 2012). Att inte ha förmåga till

mentaliserings, vilket kan ha sin grund i anknytningsrelationerna under uppväxten, kan leda till svårigheter att upprätthålla sociala relationer (Fonagy, Gergely, & Target, 2003). Mentaliseringssteorin utgår från tanken att vi behöver utforska och tolka beteenden utifrån både tankar och emotioner. Om inte kan det leda till psykiskt lidande. Starka känslor som ångest, rädsla och ilska som ungdomarna kan uppvisa ger oftast sämre förmåga till mentalisering (Bateman & Fonagy, 2012). Mentalisering handlar om att förstå sig själv och andra utifrån tankar och känslor. Det betyder att individen behöver identifiera tankar och emotioner både hos sig själv och hos andra (Ryden & Wallroth, 2008). Mentaliseringssteorin bygger på att människor uppfattar verkligheten på olika sätt, eftersom de har olika erfarenheter, kunskaper och intressen (Ryden & Wallroth, 2008). Det handlar om att kunna reflektera över sig själv där personen ska kunna skilja mellan yttre och inre verklighet, fysiska och psykiska samt emotionella processer (Bateman & Fonagy, 2012). Med andra ord om att se sig själv utifrån och se andra inifrån. Nu handlar det inte bara om empati och om att förstå hur andra tänker och känner. Fokus ligger på att ge mening åt andras beteenden, vilket kan innebära att träna upp en förmåga att tänka och känna om tankar och känslor (Ryden & Wallroth, 2008). Det handlar om att försöka förstå sina egna och andras känslor, tankar och avsikter bakom vad som sker och att förstå att andra drar slutsatser av eget beteende (Ryden & Wallroth, 2008).

Analysen av observationerna ger vid handen att när personalen ger instruktioner och råd likt traditionell hästsport och hästen betraktades som ett objekt så utblev essensen av hästunderstött socialt arbete. När hästen betraktades som ett subjekt av både klienter och personal underlättades däremot hästens roll som emotionell spegel eller som en aktör med agens. Det förutsatt att personalen gav mening åt hästens beteende och erbjöd möjligheter att betrakta hästen med empati när den inte klarade av att fullfölja alla övningar, utan att för den skull skuldbelägga klienten. Detta för att undvika försvarsmekanismer hos ungdomarna som enligt dem annars väcks till liv när de inriktar sig på att prestera. Baserat på analysen av videofilmerna indikerar resultaten att essensen av hästunderstött socialt arbete underlättades när personalen inriktade sig på ungdomarnas emotioner och hjälpte ungdomarna att förstå att hästen responderade utifrån ungdomarnas och personalens beteende. Det är viktigt att notera att hästens förmåga att läsa mänskliga emotioner inte ensamt kunde göra en skillnad utan precis som i en tidigare studie måste personalen hjälpa klienterna att reflektera över sin upplevelse (Pendry & Roeter, 2013). Genom att personalen arbetade utifrån teorin om mentalisering och emotionellt socialt arbete betraktades hästen som ett subjekt som drar slutsatser av interaktionen med människorna.

Mentalisering har kopplingar till emotionell medvetenhet och reglering som är en del av essensen av hästunderstött socialt arbete. Emotionell

medvetenhet och reglering är samtidigt förutsättningar för att kunna utveckla stabila inre representationer av tankar och känslor hos sig själv och därmed kunna skapa trygga relationer (Bateman & Fonagy, 2012). Mentalisering handlar dock inte bara om empati eller att förstå hur andra tänker och känner utan det handlar om att kunna skapa mening åt andras beteenden, här hästen. Personalen behövde kunna ställa upp olika förklaringar avseende känslor, tankar och intentioner både om det som sker med hästen men även det som sker med ungdomarna. Personalens bekräftelse och validering av ungdomarnas emotionella upplevelse kunde underlätta för ungdomarna att vara autentiska. Beroende på om hästens respons kunde tolkas som ett socialt erkännande kunde önskan att fly eller känslor av ångest undvikas. Utgår vi från mentalisering kan de olika utgångarna i dessa tolkningar förstås genom att aktörerna har olika mentaliseringsförmåga (Bateman & Fonagy, 2012).

I ungdomarnas berättelser framkommer att de förstår att andra (läs hästarna) drar slutsatser om deras beteende förutsatt att personalen aktivt förhåller sig till hästen som ett subjekt. Det visade sig i analysen att det krävdes olika antaganden om hästens känslor, tankar och avsikter i enlighet med mentaliseringsteorin (Bateman & Fonagy, 2012) i kombination med att personalen inriktade sig på ungdomarnas känslor och tankar här definierat som emotionellt arbete (Guy et al. 2010). Den här formen av emotionellt arbete kräver att personalen kan hantera sina egna känslor, en uppgift som kräver aktivt lyssnande, lyhördhet, empati och förmåga att kunna förhandla. Även om det oftast anses oprofessionellt för personal att visa sina känslor kan det vara av värde vid vissa insatser i enlighet med teorier om emotionellt arbete (Guy et al. 2010). Resultaten i studien indikerar att personalen behöver hjälpa ungdomarna att prata och tänka om sina egna känslor och tankar såväl som andras (här hästens).

Gränserna mellan när essensen underlättas respektive motverkas är dock flytande men när fokus ligger på att prestera och hästen ses som ett objekt minskar chansen att hästen kommer underlätta autentiska relationer genom att respondera på emotioner. För att kunna vara med hästen som ett subjekt verkade det krävas en viss emotionell anknytning till hästen. Aktiviteter som verkade ge utrymme för anknytning till hästen och därmed utökad kommunikation var när ungdomarna borstade, tvättade och fodrade hästarna. Det spelade ingen roll att ungdomarna inte ägde hästarna men däremot verkar det ha betydelse att ungdomarna får ha samma häst under hela processen. Minskad kommunikation och anknytning till hästen kunde däremot indikeras när ungdomarna rider och ägnar sig åt hästarna likt mer traditionell ridsport där hästen blir mer ett objekt och personalen fokuserar mer på prestationen. I vilken utsträckning ungdomarna knöt an till hästen verkade även påverka motivationen att fortsätta i terapin med hästen samt benägenheten att prata om emotioner. I något fall kunde hästen uppfattas som

helt överflödigt vilket väckte tankar om i vilka fall den fick en större respektive mindre roll, vilket vi kommer in på i artikel fyra nedan.

Baserat på att psykiskt lidande kan uppstå när en person är mer i kontakt med sina tankar än med sina känslor är studiens resultat intressanta att studera vidare. För det psykiska lidandet kan även handla om att personen kastas fram och tillbaka i känslomässiga stormar utan att kunna reflektera över dem. Här gav interaktionen med hästen möjlighet att hantera starka känslor som ångest och rädsla vilka inte är ovanliga hos personer med lägre mentaliseringsförmåga enligt Bateman och Fonagy (2012). Implikationer för personal i hästunderstött socialt arbete blir därmed att de inte ska fokusera för mycket på prestation samt att de bör betrakta hästen som ett subjekt. Ett möjlig antagande skulle kunna vara att beroende på om personalen fokuserar på prestationer eller emotioner kan effekter gällande självförtroende, självkänsla och självbild påverkas i olika riktning. Möjligheterna att påverka dessa psykologiska faktorer i positiv riktning genom hästunderstött socialt arbete verkar underlättas av att arbetet bygger på teorier om mentalisering och emotionellt socialt arbete.

Personalen behöver ha gedigen kunskap om klientgruppen och ha insikt om hur svårt det är att öppna upp för samtal om emotioner. Dessutom måste personalen hjälpa ungdomarna att inta hästens perspektiv för det är inte tillräckligt att bara ta med en häst i interventionen. Resultaten indikerar även att det är av vikt att hitta rätt tillfälle för att ställa frågor, ställa upp möjliga tolkningar samt ge återkoppling till klienten. Med hjälp av hästen och genom att inte inrikta sig på prestation kunde personalen få ungdomarna att fokusera mer på emotioner och mindre på negativa tankar om dem själva. Då ungdomar med självskadebeteenden har en tendens att betrakta sina egna kroppar som objekt är deras inställning till hästar som subjekt värt att studera vidare då det kanske påverkar deras syn på dem själva som objekt respektive subjekt. Något som leder in oss på nästa studie där frågan om hästen kan inverka på självstigmatisering eller inte aktualiseras. Då anknytningsteorin aktualiserades i denna studie blev den ett analysverktyg i följande studie tillsammans med Winnicott's (1960a) tankar om ett falskt själv för att knyta an till analysen i den första studien med begreppet autenticitet.

5.3 Artikel 3 Equine-assisted social work counteracts self-stigmatisation in self-harming adolescents and facilitating a moment of silence

Med utgångspunkt i tidigare resultat som indikerat att hästunderstött socialt arbete kan ha en inverkan på själv-stigmatisering hos ungdomarna med självskadebeteenden och därigenom motverka ett så kallat "falskt själv" har syftet i den här studien varit att utforska det vidare. Genom en mix av

kvalitativa metoder har ungdomar med självskadebeteenden och dess personal studerats. Kvalitativa intervjuer med nio ungdomar och åtta personal samt videofilmade observationerna med tre av personalen och fyra av ungdomarna har analyserat tidigare men då utifrån andra frågeställningar och teoretiska begrepp och perspektiv. De inkluderas även i denna studie då det i direkt anslutning till en av observationerna har utförts en intervju där frågorna baserades på den första analysen av intervjuerna och videofilmerna. Dessutom har ungdomar och personal fått ta del av sina videofilmer var för sig och i dialog med forskaren redogjort för sin upplevelse. Dessa uppföljande intervjuer och dialoger utifrån videofilmerna har analyserats tillsammans med tidigare insamlad empiri men i denna studie med fokus på ungdomarna. Teoretiska begrepp som Winnicott's (1960a) begrepp *falskt själv* och teoretiska perspektiv som anknytningsteori (Bowlby, 1968/1982) har använts i analysarbetet.

Hästunderstött socialt arbete har i föregående studie visat sig kunna öppna upp för autenticitet men likväl utebli. Motsatsen till autentisk tolkas här som att inte visa sina tankar och känslor utan att försöka ge en annan bild av sig själv. Winnicott (1960a) skulle definiera det som ett "falsk själv" som har till syfte är att gömma det "sanna självet" som inte står i kontrast med omgivningens krav. Det falska självet till skillnad från att vara autentisk är något som utvecklats när anknytningspersonerna inte har mött barnet utifrån dess känslor och behov på ett empatiskt adekvat sätt. Autenticitet kopplas till barnets identitet och om föräldern erkänner samt responderar på barnet. För att uppnå ett integrerat själv som bygger på autenticitet krävs det att anknytningspersonerna runt barnet respekterar barnets integritet (Winnicott, 1960a). Vidare är en form av försvarsmekanism att uppvisa ett falsk själv, en defensiv fasad, där anknytningspersonerna snarare utgår från sina behov och inte från barnets. Barnet lär sig att svara an på föräldrarnas behov snarare än sina egna för att bli sedd. Vi ser här tydliga kopplingar till anknytningsteorin som Bowlby utvecklande när han insåg hur viktig den tidiga omvårdnaden av barnet var för att kunna hantera livshändelser senare i livet.

Tidigare relationella erfarenheter formar hur vi förhåller oss till oss själva och andra, om vi blir trygga och självständiga individer, om vi vågar komma andra personer nära eller om vi upplever en mer generell otrygghet i tillvaron (Bowlby, 1968/1982). Om en klient exempelvis har mötts av en dömande förälder kan den ha internaliserat dennes attityder vilket leder till att klienten får en inre röst som kan uppfattas som aggressiv mot klienten själv, här definierat som själv-stigmatisering (Jacobs, 2010). Försättningsvis utgår anknytningsteorin från att vi människor har behov av att komma nära varandra i form av relationer men att vi samtidigt har behov av att utveckla vår egen identitet. Beroende på hur anknytningen sett ut under uppväxten utvecklas olika anknytningsmönster (Bowlby, 1979/1988).

Trygg anknytning kännetecknas av personer som lärt sig tillgodose sina egna behov samt har en balans mellan att vara nära andra och att vara självständig. Otrygg anknytning innebär det motsatta att personer har svårt att tillgodose sina egna behov och att klara balansen mellan närhet till andra och autonomi. Den otrygga anknytningen kan dock delas i tre olika anknytningsmönster. Otrygg – undvikande där personen förväntar sig att bli avvisad när de behöver hjälp. De ber därför sällan om hjälp och söker lösningarna kognitivt och sällan emotionellt. De personer som har ett otryggt – ambivalent anknytningsmönster har ibland blivit omhändertagna och ibland inte. Det kan ha gjort att de lättare kan känna separationsångest och bli rädda för att bli avvisade (Bowlby, 1979/1988). Den tredje otrygga anknytningen, den desorganiserade anknytningen, kan innebära att personer som har drabbats av känslomässiga övergivanden kan uppleva en intensifiering av känslan av ensamhet. Studien har tagit utgångspunkt i dessa anknytningsmönster då de i tidigare forskning har visat sig påverka i vilken mån personer klarar hanterar sina emotioner och tillfälliga motgångar samt hur terapeutiska relationer utvecklas (Naim, Hirschberger, Ein-Dor, & Mikulincer, 2013, Zegers et al., 2006).

Analysen visade att hästen kvalitativt förändrade förutsättningarna för den terapeutiska relationen. Ungdomarna fick ökat förtroende för personalen, mer tålmod och ökad förmåga till empati. Hästen hade en lugnande effekt på ungdomarna, vilket gjorde att de upplevde sig vara mer i nuet och kunde frigöra sig från sina negativa tankar och känslor om sig själva genom den icke-verbala, icke-värderande återkoppling som de upplevde att de fick genom hästen. Närvaron av hästen kunde ge ett ögonblick av tystnad, vilket här betyder att ungdomarnas inre kritiker tystnade för en stund. Då den inre kritikern tystnade eller med andra ord själv-stigmatiseringen upphörde skapade det utrymme för nyfikenhet. Istället för att ungdomarna fick prestationsångest eller blev rädda för att misslyckas kunde hästen minska motståndet till förändring hos ungdomarna. Hästen upplevdes även som mer förlåtande än människor generellt, vilket gjorde att ungdomarna kände sig mer accepterade av hästen trots att den kunde uppfattas som mer ärlig och rättfram än personalen.

Enligt Winnicott (1971) är det genom att kunna vara kreativ och spela mellan inre (egna tankar och känslor) och yttre verklighet (andras tankar och känslor) som individen kan hitta sitt sanna jag. Personalen kunde dock motverka detta ögonblick av tystnad genom att de fokuserade på mål och därmed tolkade situationen samt gav ungdomarna tillrättavisningar eller beröm. Det i sin tur kunde få ungdomarna att känna sig bedömda vilket i sin tur motverkade att den inre kritikern tystnar. Hästunderstött socialt arbete verkar ge en möjlighet till en paus från den stigmatisering som annars är vanligt förekommande för den här klientgruppen. Denna paus från stigmatisering öppnade upp för möjligheter till förändring då

försvarsbarriärer sänktes även om det kunde ske korta stunder, något vi kan se även i tidigare studier (Hauge et al., 2014). Hästen kunde dock bli mer eller mindre överflödig när speglingen var relaterad till prestation. Resultaten pekar på att det ställs höga krav på personalen som måste förhålla sig till hästen och klientens förmåga att klara av uppgiften utan att lägga skuld på klienten, vilket annars kunde väcka den inre kritikern och därmed även försvarsmekanismer. Det krävs att hästen betraktas som ett subjekt som i sin tur kräver att antingen personalen eller ungdomen har en viss anknytning till hästen ifråga. Dessa resultat stämmer väl överens med tidigare forskning som kommer fram till att flera områden inom anknytningsteorin blir aktuella i den här typen av arbete med hästar (Bachi, 2013, 2014).

Att se empirin i ljuset av teoretiska perspektiv har här bidragit till att det falska självet som av Winnicott (1965) uppfattas som en försvarsfasad fått utrymme att spegla spänningen mellan det individuella, sociala strukturen och sociala normer. Strategier som försvar skulle också kunna förklaras av *otrygg anknytning* (Masterson, 2005) där det falska självet förkroppsligar vår acceptans av krav från föräldrar under uppväxten. Dessa krav kan ha gjort att vi snarare agerar för att behaga än att lyssna på våra egna behov och önsknings något som ungdomarna uppger att de vanligtvis gör. Här kan det falska självet sägas härröra från att individen låter andra människors förväntningar bli av större betydelse än egna behov. Då vår självkänsla, självbild och vårt självförtroende påverkas av utvärderingen av den sociala gruppen (Štrkalj-Ivezic 2013) kan resultatet av denna utvärdering göra att individen dissocierar och utvecklar en falsk identitet (Trevithick, 2011).

Denna falska identitet kan även vara ett resultat av själv-stigmatisering (Neznanov & Anna, 2012). Självstigma kan förekomma när stereotyper görs aktuella eller att personen upplever sig stämplad samt känner statusförlust samt att olika former av diskriminering är kännbar (Link & Phelan, 2001). Men för att kunna uppleva stigma behöver klientgruppen i det här fallet ungdomar med självskadebeteenden vara medvetna om de stereotyper och etiketter som beskriver dem som klientgrupp och därmed även tillämpa dem på sig själva (McKenna, 2010; Watson et al. 2007), något de visade sig göra exempelvis via olika bloggar på nätet. Ungdomar med självskadebeteende har i regel låg självkänsla (Lunner et al., 2000; Nevenon & Broberg, 2000; Holmqvist et al. 2007; Jablonska et al., 2009) och låg självkänsla har kopplingar till den inre kritikern (Cullberg- Weston, 2005), vilket gör dessa resultat intressanta.

Genom umgänget med hästarna måste ungdomarna återförenas med sitt autentiska jag, identifiera och reglera sina känslor för annars kunde hästen ta avstånd från dem alternativt inte vilja fullfölja uppgiften som det är tänkt att de ska genomföra tillsammans med ungdomarna. Då rädsla, respekt och empati för hästen i kombination med upplevelsen av att inte bli värderad

öppnade upp för ungdomarna att vara autentiska kunde det tolkas som att hästen uppfattas som ett övergångsobjekt, med andra ord en form av anknytningsobjekt. Då denna klientgrupp ofta har problematiska anknytningsrelationer och genom sina erfarenheter har svårt att ha tillit till personal håller de därför ofta en viss distans. Här kunde mötet med hästen vara den skillnad som gör en skillnad med utgångspunkt i systemteorin (Bateson, 1972), vilket i sin tur kunde öka motivationen till förändring. Interaktionen med hästen bidrog till att ungdomarna kom till insikt om hur viktigt det var att försöka förstå, respektera och ha empati för varandra, oavsett om det rörde hästen eller personalen. Det verkar som att hästen bidrar med att fokus ligger på nuet och att det som sker uppfattas vara på riktigt av personalen och ungdomarna. Det gav utrymme för både personal och ungdomar att känna mer spontant. Ungdomarna vågade försöka igen även om de misslyckades, vilket indikerar att de upplever en känsla av att behärska situationen.

För att upprätthålla ungdomarnas nyfikenhet och motivation fick personalen endast ställa upp möjliga tolkningar om hästens responser. Analyserat i ljuset av anknytningsteori kan det tolkas som personalen behöver ge ovillkorligt positivt stöd (Mikulincer & Shaver, 2012). Personalen fick inte lägga fokus på ungdomarnas diagnoser och tidigare liv i mötet med hästen, vilket dessvärre verkade bli fallet om personalen inriktade sig på prestation och att uppnå målen med aktiviteten med hästen. Det faktum att varken personalen eller ungdomarna ansåg sig kunna ljuga för hästen eller att båda parter kunde misslyckas gjorde att det trots att de satte prestationen i centrum kunde uppleva sig mer som jämlikar. När samspelet med hästen krävde beteende baserat på autentiska känslor både hos personal och hos ungdomar kan man säga att de var mer sitt sanna jag. Det i sin tur verkar ha gett utrymme för en "lekplats" där olika antaganden om inre och yttre verkligheter (se tidigare artikel där samma fenomen betraktats utifrån teorier om mentalisering) kunde ställas upp, vilket Winnicott skulle definiera som att vara kreativ.

5.4 Artikel 4 Triads in Equine-Assisted Social Work Enhance Therapeutic Relationships with Self-harming Adolescents

Syftet med studien var att undersöka vem som får en mer aktiv roll respektive passiv roll samt hur de förhåller sig till varandra och om det varierar mellan de olika triaderna? Motivet till studien grundade sig i att Notgrass och Pettinelli (2014) hävdar att om interventionen är lika effektiv utan häst eller om personalen interagerar mer med hästen än med klienten så

rör det sig inte om en hästunderstödd intervention. Empiriska data bestod av videofilmade observationer med efterföljande intervjuer vid en observation, för fyra ungdomarna med självskadebeteenden i åldern 15-21 år och tre av deras personal. Frågorna i denna intervju baserades på tidigare analyser genomförda i artikel 1 och artikel 2. Både ungdomar och personal fick sedan välja ut en av de videofilmade observationerna och ha en dialog med forskaren om deras upplevelse av hästunderstött socialt arbete. De fick tala i stort sett fritt och fick någon enstaka följdfråga för att undvika eventuella missförstånd i tidigare analysarbete.

Simmel (1971) fick vara teoretiska ram, i kombination med Anknäytningsteorin, då hans tankar bygger på att det inte enkom ökar antalet deltagare utan också inverkar på relationen kvalitativt när man tillför ytterligare en aktör i en dyad. En triad kan bestå av separata dyader men kan inte förstås utan att beakta den tredje parten (Simmel, 1971). Triaden kan främst bestå av en dyad där individerna sätter större vikt vid den relationen än den gör med relationen till den tredje parten i triaden. Det betyder inte att man ska förstå den dyaden utifrån rollen som den tredje parten spelar (här tänker vi oss att hästen är den tredje parten i relationen). Det gör dock inte att det helt går att borste från den tredje parten även om dyaden är den som är tongivande i triaden (Simmel, 1971). Dessutom kan triaden undvika störningar då det kan uppfattas som mindre hotfullt, mer engagerande eftersom stigmatisering kan undvikas, vilket tidigare analyser indikerat. Samtidigt är det centrala med triader att de involverar en spänning mellan närhet och distans i de relationer som uppstår (Simmel, 1971). Men mellan vilka som avståndet måste överbryggas är inte givet då det kan röra sig som antingen avståndet mellan hästen och ungdomarna, ungdomarna och personalen eller mellan personalen och hästen.

Dessutom går det att förändra de bilder av relationer som finns med sen tidigare genom nya erfarenheter av positiva relationer. För att förändra bilder av relationer behöver det finnas ställföreträdande anknäytningsspersoner (Bolwby, 1979/1988). Återkopplingen från anknäytningsspersonen leder till möjligheten att upptäcka sig själv och i förlängningen att kunna reglera sina emotioner på egen hand (Bowly, 1979/1988). Förmågan att reglera sina emotioner utvecklas under den tidiga anknäytningssprocessen med ansvarsfulla omsorgsspersoner (Greenberg, 2011). Emotioner kan påverkas av våra tankar men även genom andra emotioner och anknäytningssrelationer (Greenberg, 2011). En klients oförmåga att reglera sina emotioner kan lika väl bero på interaktionen i relationen eller det kulturella sammanhang man agerar inom och inte bara en oförmåga hos den enskilda klienten (Greenberg, 2011; Gutek, Groth, & Cherry, 2002).

Kritiska dialoger mellan mönster och fragmentationer i materialet med inspiration från kreativ metod (Alvesson & Kärreman, 2007) ledde fram till slutsatsen att hästen kunde inverka på den terapeutiska alliansen i

hästunderstött socialt arbete. Det visade sig dock att det kunde röra sig om unika kombinationer i dessa triader då alliansen kunde se olika ut mellan de olika aktörerna. I en triad kunde personalen vara den som ungdomen upplevde som viktigast och hästen utbytbar. Motsatsen blev aktuell i en annan triad där hästen var en förutsättning för att en allians skulle kunna komma tillstånd mellan ungdomen och personalen. Resultaten visar också en triad där hästen och personalen tenderar att vara lika viktiga för ungdomen. I denna triad verkar ungdomarna ha knutit an till både hästen och personalen. Kvaliteten i relationerna berodde med andra ord på både personalen och ungdomarnas anknytningsmönster. Då socialt stöd har kopplingar till självkänsla kan kvaliteten i dessa triader ha olika inverkan på självkänslan hos ungdomar med självskadebeteenden. Tidigare forskning har dock inte redogjort för dessa kvalitativa skillnader i de triader som uppstår. Resultaten i den här studien ger inte heller svar på vilken inverkan dessa unika relationer kan ha på effekten av hästunderstött socialt arbete, vilket gör att ytterligare forskning behövs.

Under processen i den första varianten av triad visar det sig att hästen i triaden kunde hjälpa ungdomarna att få mer empati för andra människor även om ungdomen främst knöt an till personalen. Här verkade fokus ligga mer på omvårdnad om hästen istället för anknytning till hästen vilket stämmer överens med tidigare forskningsresultat (Kurdek, 2009). I det tredje exemplet på en triad var det dock anknytningen till hästen som gjorde att ungdomen och personalen ens kunde nå varandra. Tidigare forskare har hävdats att anknytningen till hästen har inverkat på interventionen likväl som den terapeutiska relationen med personalen (Bachi, 2013; Karol, 2007). Precis som i tidigare studier (Siporini, 2012) visar det sig dock att hästen är mer än en uppstoppad teddybjörn eller övergångsobjekt som ungdomarna kan anförtro sig åt. Hästen är ett flyktdjur vars känslor måste beaktas varför personal och ungdomar måste anpassa sig till hästen oavsett hur triaden ser ut. Genomgående verkade dock hästen ge en känsla av trygghet där personalen och ungdomarna kunde dela utmanande och komplexa frågeställningar med varandra. Det betyder att oavsett relationernas kvalitet i triaden så responderar hästen, personalen och ungdomarna till den tredje parten. Resultaten visar dock att oavsett att man åtminstone responderar på varandra så betyder det inte att just hästen påverkar motivationen att delta i processen.

Dessutom blev det synligt att triaden består av ett spänningsfält mellan närhet och distans ett central analytisk tema enligt Simmel (1971). Om vi använder bron som metafor kan den illustrera både närhet och distans då bron markerar att det finns ett avstånd till att börja med. Detsamma kan ju sägas om det är personalen och inte hästen som är brobyggaren då avståndet markeras mellan hästen och ungdomen. Dessa resultat väcker frågor om vem som är till för vem i den terapeutiska alliansen i hästunderstött socialt arbete.

Om hästen är där främst för ungdomarna behov eller om de kanske lika väl kan delta för att tillgodose personalens behov. I analysarbetet har en bild av ett än mer komplext möte växt fram. Det blir tydligt att det inte är möjligt fullt ut att tänka utifrån orsakssamband. I någon av triaderna var hästen utbytbar vilket indikerar att det inte rör sig om hästunderstött socialt arbete (Notgrass & Pettinelli, 2014). Om tidigare forskning har studerat samtliga triader som om de var homogena kan denna studie indikera att det kanske inte är en möjlig väg att gå. Kanske kan dessa resultat ge en indikation om hur det kommer sig att tidigare forskning inte alltid kan påvisa positiva resultat beträffande exempelvis självkänsla. Det behövs ytterligare studier för att ta reda på vilken inverkan anknytningsmönster har både beträffande relationerna i triaderna men även beträffande möjliga effekter av hästunderstött socialt arbete. För om hästunderstött socialt arbete kan uppfattas som en tryggbas eller säker hamn för ungdomarna, kan det leda till hälsosam emotionell reglering och möjligheter till utveckling som i sin tur kan leda till bättre mental hälsa (Mikulincer & Shaver, 2012).

Dessutom gör Hasenfeld (2010) gällande att relationer i socialt arbete ska omfatta förtroende, empati, ärlighet, respekt, känslighet, ansvar, tålamod, aktivt lyssnande, förmåga att förhandla samt lyhördhet. Men det finns skäl att fråga sig om det alltid är så om vi slår ihop resultaten i artikel 3 med resultaten av analysen i denna studie. I båda studierna indikerar ungdomarna att de inte är vana vid att de kan lita på personalen eller att de kan bli bemötta med respekt. Ungdomarna uppger däremot att de alltid kan lita på att hästen är ärlig och möter dem med respekt. Beroende på hur aktörerna förhåller sig till varandra inverkar det på om interventionen rör sig mot kärnan/ essensen av hästunderstött socialt arbete alternativt om det endast rör sig om en aktivitet med häst som möjligen kan ha terapeutiska effekter. Här tenderar anknytningsmönster hos både personal och ungdomar ha betydelse.

6. DISKUSSION

Intensiteten i den roll hästen får i interaktionen mellan personal och ungdomar varierar mellan triaderna och inom triaderna. Gränserna är flytande för det som här har kommit att kallas essensen av hästunderstött socialt arbete. Essensen innebär att hästen öppnar upp för emotionell medvetenhet och reglering eftersom försvarsmekanismer minskar då hästen upplevs som icke-dömande och därmed mindre hotfull i sina responser. Men det avgörande är att hästen betraktas som ett subjekt och att fokus ligger på emotioner för att vi ska hålla oss i närheten av essensen av hästunderstött socialt arbete. Hästen kan i detta sammanhang uppfattas som ett övergångsobjekt, vilket för ungdomarna kan leda till att den inre kritikern tystnar och att stigmatiseringen inte sätter ramarna för ungdomarnas agerande. Det leder till att ungdomarna såväl som personalen upplever att de kan vara mer autentiska mot varandra, vilket i sin tur gör att deras relation uppfattas som mer autentisk.

Att vara autentisk eller att agera utifrån sin faktiska sociala identitet handlar här om att kunna vara sig själv och därmed veta vilka behov och känslor man har utan att känna sig annorlunda eller ifrågasatt. Motsatsen till att vara autentisk kan benämnas som att vi upprätthåller en fasad, vilken vi använder för att vidmakthålla en rollgestalt, ett falskt själv eller med andra ord den virtuella sociala identiteten (Goffman, 1959). Det falska självet kan i sin tur delas in i det altruistiska falska självet, som personen bygger upp som är berörd av andras behov, och det narcissistiska falska självet, som däremot bygger på behovet av bekräftelse och beundran (Hochschild, 2003). En roll i sin tur är det sociala beteende som förväntas av en individ utifrån dess specifika sociala position i den situation individen befinner sig i. Att vara terapihäst, personal eller klient på ett HVB-hem är exempel på roller i sammanhanget.

Rollgestalten framträder utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv på en scen, vilken kan delas in i frontstage och backstage. Här innebär det att samtalsrummet som flyttats ut i stallet betraktas som en scen utan att för den

skull rent materiellt innehåller ett frontstage eller backstage. Snarare att huruvida rollgestalterna förhåller sig till hästen som subjekt eller inte avgör om de agerar backstage eller frontstage i det här sammanhanget. Med andra ord är det utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv intentionen eller syftet med framträdandet som avgör om platsen används som backstage eller frontstage, vilket betyder att vi inte kan betrakta dessa scener som om de vore statiska platser utan att de kan förändras beroende på situationen och vilka som agerar. Backstage och frontstage har här inte tolkats som rumsligt avgränsade och utgångspunkt tas inte i den publikåtskillnad som Goffman gör i form av individens kontroll över vad publiken ser. Goffman indikerar att individen kan inta en backstagestil när den agerar frontstage (Goffman, 1959), vilket här har tolkats som att även en frontstagestil kan intas backstage.

Precis som analysen pekar på kan gränserna mellan frontstage och backstage betraktas som flytande och oförutsägbara. Ungdomarna och personalen växlade i en och samma setting mellan att vara frontstage där agerandet styrs av normer och regler till att vara backstage där dessa regler och normer inte är lika avgörande. Settingen består av aktörernas personliga fasader exempelvis yrkesroll när det kommer till personalen eller klientroll när det gäller ungdomarna men även ansiktsuttryck, gester och liknande hos både personal och ungdomar. Utifrån den tolkning som görs av Goffmans dramaturgiska perspektiv (1959), kan individen som uppfattar sig vara backstage få större möjligheter att slappna av från agerandet, vilket här upplevs som att de blev mer autentiska och tillgängliga för varandra. Ungdomarna kunde däremot göra sig mer eller mindre otillgängliga för de professionella när de agerade frontstage, vilket tenderade att ske när det ställdes krav på prestation i samvaron med hästen. För att kunna bemöta ungdomarna i dessa situationer behövde de professionella ta hänsyn till den okända regissören (Goffman, 1959), vilket här innebar att ungdomarnas beteende kunde baseras på ungdomens inre referensram. För med utgångspunkt i Goffmans tolkning av sociala interaktioner så är jaget upptaget av hur det blir betraktat av andra, vilket tenderade att intensifieras när det fanns krav på prestation med hästen. Här behövde personalen ta hänsyn till emotionell sårbarhet hos ungdomarna, vilket kan tolkas som att personalen tar över ansvaret för ungdomarnas intrycksstyrning. Det kunde de exempelvis göra genom att skylla på hästen när något inte gick som ungdomarna önskade. Varje individ sätter sin prägel på mötet genom intrycksstyrning, vilket innebär att de skapar och förstärker intrycken andra får av dem. Det innebär att de presenterar sig i ett fördelaktigt ljus men även att de framställer sig själva i linje med normer och regler.

Utöver pendlingen mellan backstage och frontstage så kunde ungdomarna agerande uppfattas ske backstage medan personalen upplevdes som att de agerade frontstage i en och samma setting. Rolldeltagarna behöver med

andra ord inte inte nödvändigtvis uppfatta scenframträdandet på samma sätt. Det i sin tur kan tolkas som att det bidrar till en viss distans i relationen mellan ungdomar och personal när de inte upplever att deras framträdande sker på samma scen. De rör sig inte om någon rumslig förflyttning mellan olika scener utan snarare att personalen och ungdomarna förhåller sig olika till varandra beroende på vilken scen de agerar på eller med andra ord om de agerar med frontstagestil eller backstagestil. De olika rollerna som terapihäst, personal och klient existerar i förhållande till den sociala situationen. Här innebär det både de individer som ingår i den sociala situationen och det förhållningsätt till scenen, där framträdandet sker, respektive roll har (Goffman, 1959). Rollbesättningen terapihästen, ungdomarna med självskadebeteende och personal kan här inte förstås på samma sätt om vi rör oss mot essensen av hästunderstött socialt arbete eller inte. Här görs tolkningen att när personal och ungdomar rör sig mot essensen av hästunderstött socialt arbete så befinner de sig samtidigt backstage där de tillåts vara mer privata och kan ta av sig sin mask.

Personalen och ungdomarna agerade backstage mer som om de vore i en privat relation till varandra och professionella regler om distans samt emotionella regler suddades ut. Backstage uppfattades det som att personal och ungdomar kunde vara mer eller mindre befriade från emotionellt arbete genom att de kunde ifrågasätta det som Hochschild (2003) kallar känsloregler och omförhandla dem. Backstage var de friare att släppa sin rollgestalt, att lägga ifrån sig masken och tillhörande repliker och därmed vara mer avslappnade och således mer autentiska. Utifrån Goffmans dramaturgi så kan vi tilldelas olika roller beroende på sammanhang (Goffman, 1959). I dessa sammanhang är det inte ovanligt att ungdomarna kallar personalen mamma eller nära vän och att de uppger att det som sker är på riktigt. Gränsen mellan människa och professionell suddas ut. Tankar om vad som anses professionellt sätts ur spel då även personalen behövde reglera sina emotioner i förhållande till framförallt hästen, för att inte skapa farliga situationer eller stöta bort hästen. Annorlunda uttryckt så motverkar hästen sedvänjor och uppfattningar om hur professionella förväntas uppföra sig. Det leder till att personalen kan vara mer privat, vilket här tolkas som att de agerar backstage. De professionella kunde visa sig mer förtroliga med ungdomarna och ge uttryck för egna känslor något som inte är lika möjligt utifrån de normer som styr beteendet när de befinner sig frontstage. Det betyder inte att personalen går undan från sin publik, i det här fallet ungdomarna, utan att de gör sig mer tillgängliga.

Den roll som en individ spelar är anpassad till de roller som spelas av de andra närvarande individerna, och samtidigt utgör de andra också publiken (Goffman, 1959). Hästen kan betraktas som publiken, likväl som personalen och ungdomarna, i de fall den betraktas som ett subjekt enligt den analys som görs här. Då hästen uppfattas som icke-värderande och därmed inte

upplevdes som att den förhöll sig till ungdomarnas stigma utlöses inte känslor av skam. Det i sin tur leder till att ungdomarna och personalen inte behöver bli lika oroliga för hur de ska uppfattas av hästen vilket gav en större frihet att gå in i andra rollgestalter. Det kunde innebära att de öppnade sig mer inför varandra och att försvar som regression och dissociation hos ungdomarna blev mindre aktuellt. Av hästen upplever både personalen och ungdomarna att de blir socialt erkända och för ungdomarna blir det av vikt då de inte behöver förhålla sig till stigma i samma utsträckning. Istället för att bli reducerad till sin diagnos kan ungdomarna uppfatta att de inte betraktas som avvikande av hästen utan snarare som en jämbördig partner med personalen. Ungdomarna kan annars betraktas av personalen utifrån sin diagnos, som att de är annorlunda eller har annorlunda referensramar då de kan skada sig själva. Den skam som de kan känna inför självskaðebeteendet och dess resultat, vilket kan leda till en nedvärdering av dem själva, behöver inte bli lika aktuell tillsammans med hästen. Här görs tolkningen att hästen kan betraktas som de som Goffman benämner som de visa, då de betraktar ungdomarna som vilken människa som helst, som inte tar hänsyn till den stigmatisering som annars kan vara aktuell för dessa ungdomar.

Även om personalen kan ha förväntningar på ungdomarnas karaktär, vilken Goffman (1963) kallar för den virtuella sociala karaktären, så möjliggör hästen för ungdomarna att snarare agera utifrån sin faktiska sociala identitet. Det i sin tur kan förändra hur personalen bemöter ungdomarna då de ser att ungdomarna har förmågor som deras diagnos annars menar att ungdomarna inte har. En förmåga som är relevant i sammanhanget är emotionell reglering som gruppen ungdomar med självskaðebeteende enligt forskningen ska ha svårt med. Skådespelet behöver inte upprätthållas genom att ungdomarna går i försvar eller för att använda Goffmans (1963) uttryck; intrycksstyrning. Den kamp som ungdomarna annars kan behöva bekämpa mellan den virtuella och faktiska sociala identiteten kan de stundtals vara befriade ifrån när vi rör oss mot essensen av hästunderstött socialt arbete. Ur interaktionen i skådespelet i stallet växer fram en bild av hur deltagarna pendlar mellan att vara autentiska tack vare hästens medverkan till att bära en mask utifrån sin yrkesroll och professionella normer eller diagnos och medicinsk diskurs. Hästen bidrar med att synliggöra om det finns en brist på överrensstämmelse mellan våra mänskliga jag/vår faktiska sociala identitet och våra socialiserade jag/virtuella sociala karaktär i framträdandet. Ungdomarna och personalen kunde med andra ord inte undgå att ta av sig sin mask när hästens roll aktualiseras, vilket gjorde att dem interagerade mer som de annars gör backstage.

Analysen indikerar att interaktionsrollen förändras för både ungdomarna och personalen. Samtidigt förändras funktionsrollen då personal och ungdomar inte behöver förhålla sig till normer som känsloregler i samma utsträckning tillsammans med hästen. Utgår vi från Hochschild (2003) så kan

det beskrivas som att ungdomarna och personalen inte är upptagna med att känna ”rätt” känsla utan bara gör sig medvetna om vilken känsla de har. Genom att de blir medvetna om vilken känsla de har och att dem känslorna kan behöva justeras i förhållande till hästen kan man säga att de ägnar sig åt intrycksstyrning gentemot hästen. Skillnaden när hästen agerar publik är att det inte går att ägna sig åt det som Hochschild (2003) kallar surface acting vilket kan kopplas samman med ett falskt själv eller den virtuella sociala identiteten. Tillsammans med hästen behöver både personal och ungdomar ägna sig åt deep acting där känslorna får mer av ett bruksvärde för att använda Hochschilds (2003) begrepp. När emotioner har ett bruksvärde betyder det att de baseras på vad individen önskar. Fokus ligger inte på formella regler utan snarare på informella och på vad personal och ungdomar får ut av varandra i relationen. Det förutsatt att hästen tillåts vara ett subjekt för då kan inte personal och ungdomar förhålla sig till vad som är socialt accepterat i en viss kontext utan behöver närma sig ett autentiskt själv eller med andra ord sin faktiska sociala identitet.

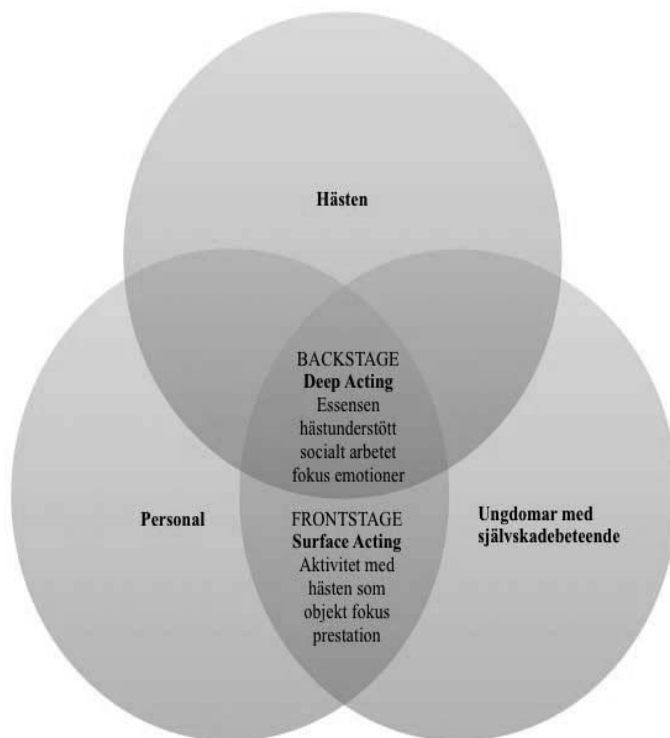
Motsatsen innebär att personalen förväntas arbeta med egna känslor och känslouttryck utifrån sin professionella roll samt formella normer, policies och regler som inverkar på den rollen. Det betyder att personalen anpassar sina känslor, som här snarare har ett bytesvärde, då de är tänkta att skapa den rätta sinnestämningen hos ungdomarna. Personalen kan då förändra ansiktsuttryck och kroppsspråk för att anpassa sig till ungdomarna, vilket tolkas som att de ägnar sig åt det som Hochschild (2003) kallar surface acting. Det innebär att personalen har en viss distans till ungdomarna när emotionerna har ett bytesvärde, något som inte blir fullt ut lika genomförbar om hästen släpps in som ett aktivt subjekt som därmed blir en publik och vi rör oss mot essensen av hästunderstött socialt arbete. När hästen får en aktiv roll som publik behöver personalen istället arbeta för att verkligen känna annorlunda och därmed spontant kunna ge uttryck för den förändrade känslan, vilket här benämns som deep acting (Hochschild, 2003). Personalen kan inte bortse från sina egna känslor då hästen förhåller sig lika mycket till personalens känslor som till ungdomarnas. Det kan tolkas som att emotionerna i stallet tenderar att få mer av ett bruksvärde än ett bytesvärde då den form av manipulering, som personalen själva uttrycker det, inte blir möjlig när vi närmar oss essensen av hästunderstött socialt arbete.

Tolkningen görs här att det är själva omhändertagandet av och än mer anknytningen till hästen som inverkar på om personal och ungdomar rör sig bort från att fokusera på att känna ”rätt” känsla och istället fokusera på dem sociala banden i interaktionen. Personalen och ungdomarna benämner det som att det som sker är på riktigt. Genom en upplevelse av bekräftelse och validering av den emotionella upplevelsen från den andre, vilket även kan innebära hästen, öppnas upp för det som i avhandlingen kommit att kallas för ögonblick av tystnad. Här tolkas det som att själv-stigmatiseringen upphör

genom att den inre kritikern tystnar stundtals. Det i sin tur ger utrymme för en emotionell reglering utifrån empati till hästen, vilket kan handla om att reducera ilska eller ångest. Emotionell medvetenhet och reglering kan sägas vara en förutsättning för att agera tillsammans med hästen. Emotionerna får en stor betydelse i interaktionen med hästen och de kan inte läggas åt sidan med motiveringen att de är irrationella utan de ges lika stor betydelse som det kognitiva. Sammanfattningsvis kan hästens roll uppfattas som en potentiell möjlighet, genom sin oförutsägbarhet och potentiella farlighet, för att få personal och ungdomar att överge vissa institutionella ordningar. Interaktionen skedde därmed backstage, där båda parter uppfattades vara mer i kontakt med sina sanna känslor och tankar, något som i tidigare forskning han hävdats öppna upp för lärande (Sundgren & Topor 2011).

Utgångspunkten enligt Goffmans dramaturgiska perspektiv är att både ungdomarna och personalen försöker upprätthålla sin bild av sig själva. Om bilden av hur de vill uppfattas inte stämmer överens med hur de blir bemötta eller med de normer som finns kan de uppleva det som ett hot om att inte bli socialt accepterad. För att undvika detta tar de på sig en mask eller upprätthåller en fasad för att på ytan förändra hur de kan uppfattas även om de på insidan fortfarande är densamma (Goffman, 1959). Hästen motverkar dock denna intrycksstyrning och öppnar upp för ögonblick av tystnad, vilket för ungdomarna innebär att de inte behöver förhålla sig till sin inre regissör. Tolkningen här görs att det sker en förskjutning från *surface acting*, där personalen exempelvis döljer att de är arga och besvikna till att de snarare tillåter sig själva att vara besvikna, och att de genom empati för ungdomarna förändrar sina känslor genom *deep acting*. Personal och ungdomar behöver inte hantera en emotionell dissonans om vi utgår från Hoschshilds (2003) benämning då de är mer eller mindre autentiska när de rör sig mot essensen av hästunderstött socialt arbete.

Gränserna mellan frontstage och backstage var inte statiska utan repertoaren kunde vara omfattande och rollgestaltarnas förändring mer eller mindre flytande, vilket kan ifrågasätta jakten på orsaksförklaringar. Interaktionen kan inte förstås på samma sätt då varje individ med sin personlighet sätter sin prägel på relationerna. Därmed får hästen något olika roll i sammanhanget vilket i sin tur påverkar hur personalen och ungdomarna gestaltar sina respektive roller.

Figur 1

Hästen får inte samma roll genomgående i ett samtal lika lite som den får samma roll i de samtal som genomförs av en och samma personal. Det kan skilja sig åt från ett samtal till ett annat precis som det kan skilja sig åt när personalen träffar olika ungdomar. Om vi rör oss mot essensen av hästunderstött socialt arbete eller inte kan skilja sig mellan olika triader då interaktionen inte kan förstås på samma sätt då varje individ med sin personlighet sätter sin prägel på relationerna. Cirklarna i figuren överlappar varandra i mer eller mindre utsträckning beroende på om vi låter hästen vara ett subjekt med fokus på emotioner respektive ett objekt med fokus på prestation.

7. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Här avslutningsvis reflekterar jag som forskare över kunskapsobjektet och dess möjliga begränsningar. Därefter följer reflektioner över möjliga lärdomar som kan dras från hästunderstött socialt arbete. Därpå en redogörelse för möjliga sätt att förhålla sig till hästens aktörskap. Kapitlet avslutas sedan med att blicka framåt och ge förslag på fortsatt forskning.

7.1 Implikationer för socialt behandlingsarbete med självskadebeteenden

Då tidigare forskning har riktat in sig på det mätbara i hästunderstödda insatser har den här avhandlingen snarare riktat in sig på den erfarenhetsbaserade tysta kunskapen (Polanyi, 1983). Här definieras tyst kunskap som något som inte kan läras ut språkligt som generella regler. Det är de olika sinnesstämningarna och de individuella tolkningarna som görs i de unika mötena som är kärnan av studieobjektet som leder fram till kunskapsobjektet. Möjligheten till generaliseringar kanske inte är avhandlingens bidrag till socialt arbete utan snarare möjlighet till kritisk reflektion över vad som är det essentiella i mötet med en annan människa. När blicken riktades mot hästen i triaden synliggjordes att det ibland kunde finnas avstånd mellan ungdomar och personal som annars inte var lika synliga. För vi vet alla hur lätt vi kan knyta ett par skosnören men hur svårt det kan vara att beskriva det för någon annan. Det var just det som blev tydligt i de första intervjuerna att det inte helt gick att beskriva hästunderstött socialt arbete med ord så att jag som forskare eller ni som läser denna avhandling skulle förstå vad det innebär. Här har valet att delta och observera varvat med att genomföra intervjuer med olika mått av styrning från mig som forskare gett möjligheter att förstå ungdomarnas och personalens upplevelser. Att sinnesstämningar och tystnad har varit lika viktigt empiriskt

material som talet och handlingarna. Tystnaden kan ibland vara ytterst talande, speciellt när den kombineras med olika emotionella ansiktsuttryck.

7.1.1 Relationsbyggande en balansgång med autenticitet i sikte

En av de viktigaste slutsatserna, i de tolkningar som gjorts av det empiriska materialet, är att hästens roll tenderar att kunna vara en katalysator för autenticitet, vilket i sin tur kan föra samman ungdomar och personal i deras relation till varandra. Tillit och möjlighet att känna att man kan vara autentisk är viktiga faktorer i behandlingsarbete, vilka kräver att personal och ungdomar får utrymme att vara subjekt (Ljungberg, Denhov & Topor, 2016). Som nämnts inledningsvis i avhandlingen kan det vara viktigare vad klienter och personal ömsesidigt kan lära sig av varandra som aktiva subjekt än hur de positionerar sig mot varandra (Brydon, 2012; Soydan, 2012; Sundgren & Topor 2011). Samtidigt är ungdomarna i en ålder där det är av vikt att frigöra sig, vilket ställer dikotomier som gemenskap och individualitet mot varandra. Ungdomarna strävar dels efter att bevara positiva band samtidigt som de har ett behov av självbestämmande (Eling & Hwang, 2001).

Andra faktorer för att öppna upp för autenticitet visade sig vara att personalen inte alltid kunde veta vad hästen förmedlade, vilket försatte dem i en icke-vetande position som i sin tur öppnade upp för en förhandling med ungdomarna. Det har i tidigare forskning visat sig av vikt att personalen är flexibla varför dessa resultat kan ses som relevanta för socialt behandlingsarbete (Ljungberg et al., 2016). Flexibilitet genom olika hypoteser gav upplevelsen av en mer jämlik relation mellan personal och ungdomar, vilket var ytterligare faktorer för autenticitet. Att relationen är mer jämlik och att professionella kan gå utanför professionella ramar har i tidigare studier visat sig vara av vikt för klienter med mental ohälsa (Ljungberg et al., 2016; Ware, Tugenberg & Dickey, 2004).

Inspirerad av institutionell etnografi (Smith, 2006) fick analysen av institutionella ordningar, exempelvis normer om närhet och distans, emotionella regler, bli en möjlig väg för att synliggöra informanternas upplevelser. Balansgången mellan professionell och privat, distans och närhet, falskt själv och autentiskt själv, kontroll och kreativitet, uppgiftsorientering och socio- emotionell orientering som kan tendera att få övervikt på det förstnämnda i dessa dikotomier fick en annan balans i stället. Exempelvis kunde de professionella snarare betraktas som en vän eller en familjemedlem något som i tidigare forskning har visat sig vara en kvalitetsmarkör (Sundgren & Topor 2011). Att låta professionell distans och emotionella regler utmanas med närhet och autenticitet var viktigt för att ungdomarna ska kunna känna tillit till personalen. Om den terapeutiska alliansen eller relationen mellan klient och personal generellt lyfts fram som den viktigaste komponenten oavsett om det rör sig om informella eller formella relationer (Bickman et al., 2004; Kopta et al., 1999; Manso et al.,

2008; Martin et al., 2000; Walter & Petr, 2008), är dessa resultat intressanta för socialt behandlingsarbete. Utgår vi från Carl Rogers (1951) kriterium för en god relation mellan professionell och klient så blir begreppen autentisk, icke-dömande och mentalisering av vikt, vilka aktualiseras i hästunderstött socialt arbete.

För att återgå till faktorer som bidrar till autenticitet så upplevdes hästen inte förhålla sig till ungdomarnas diagnoser. Tidigare studier visar att det kan vara viktigt för återhämtningen att erhålla en normalitetens självbild istället för avvikarens självbild (Sundgren & Topor 2011; Topor, 2011). Om vi uppfattas som någon värd att lyssna till så kan det öppna upp för en god självbild (Sundgren & Topor 2011). Resultaten indikerar att hästens relevans i socialt arbete är att ge utrymme för att vara sitt autentiska jag något som Carl Rogers menar är varje individs önskan att få vara;

”It appears that the goal the individual most wishes to achieve, the end which he knowingly and unknowingly pursues, is to become himself” – Carl Rogers (1951)

Då våra tankar och känslor kan guida oss om betydelsen av en händelse blir möjligheten att vara autentisk av vikt för att vi ska förstå det som sker (Hochschild, 2003; Rosenberg, 2003). Möjligheten att vara autentisk är även viktig för att personalen ska undvika utbrändhet, minskad motivation (Guy et al. 2010; Hochschild, 2003), sömnlöshet, högt blodtryck och trötthet (Adams et al., 2007). Enligt tidigare forskning är människor mindre och mindre vana vid att lyssna till sina autentiska upplevelser, vilket kan orsaka mental ohälsa och påverka immunförsvaret (Gilbert, 2006; Porter-Wenzlaff, 2007), vilket leder till att resultaten i studien om upplevelsen av autentiska relationer kan ges relevans specifikt för socialt behandlingsarbete och klientgruppen med självskadebeteenden men möjligen även generellt.

7.1.2 Hästen ger möjligheter till aktörskap hos ungdomarna

När hästen erkänns aktörskap visar studien att ungdomarna ges möjlighet att visa att de har förmågor till emotionell medvetenhet och reglering. Genom att ungdomarna betraktades som mer än sin diagnos, som annars beskriver hur de har svårt med emotionell reglering, gav det kunskap om ungdomarnas handlingskapaciteter vilket överensstämmer med andra studier (Holleran Steiker, 2008; Ljungberg et al., 2016; Sundgren & Topor 2011). Indikationen för socialt arbete är att emotionell medvetenhet och reglering som hästen öppnar upp för kan anses speciellt viktigt för den här klientgruppen (Gianini et al., 2013; Hill & Updegraf, 2012; Lundh & Bjärhed, 2008; Muelenkamp et al., 2012; Naim et al., 2013; Silvers et al., 2012; Szczygie et al., 2012). Dessutom kunde ungdomarnas ångestnivåer påverkas genom att de umgås med hästen enligt både ungdomar och personal. Dessa erfarenheter är även

något de anger att de kan ta med sig för att påverka ångestnivåer i andra sammanhang. Resultaten kan tolkas som en kritik mot dikotomin att dela upp tankar och emotioner, något som har stöd i modern neurologisk forskning (Damasio, 2003). Att inkludera emotioner i socialt arbete betyder dock mer än att bara lägga till en inventering av känslor (Gausel, 2011; Wetherell, 2012)

Andra viktiga faktorer som lyftes fram var att ungdomarna fick utrymme att prata, reflektera utan att det fanns ett facit. Det kan enligt tidigare forskning göra att tilliten stärks och möjligheten till en terapeutisk allians med personalen stärks (Schameess, 2013). Mellanmännsliga relationer i form av en terapeutisk allians är en grundförutsättning för socialt arbete och de kräver tillit (Blom & Morén, 2007; Hasenfeld, 1992, 2010; Trevithick, 2003, 2008). Interaktionen mellan häst och människa verkar just skapa en känsla av tillit, vilket blir av vikt då individer är mer benägna att sänka sina försvar om de känner sig trygga (Winnicott, 1965). I det empiriska materialet visade det sig dock att personalen kunde ta utgångspunkt i diagnoser, vilket kunde få effekten att ungdomarna analyserades kritiskt och bedömdes som om de inte hade förmågor. I de här sammanhangen har det tidigare visat sig att det är avgörande att ungdomarnas beteende, tankar eller känslor inte analyseras eller kritiserar av personalen (Trevithick, 2011). Det kan betyda att den medicinska diskursen kan komma att behöva överges där diagnoser annars kan ta över och bli styrande.

Det leder in oss på de ögonblick av tystnad som ungdomarna ger uttryck för, där självstigmatiseringen upphör för en stund. Skulle dessa ögonblick av tystnad kunna öppna upp för kreativitet utifrån Winnicotts tankar om leken där individen kan hitta sitt autentiska jag? Om det är en möjlig tolkning av dessa studier aktualiserar det möjligheterna att förlänga dessa ögonblick av tystnad då de verkar vara en slags nyckel till förändring. Eftersom försvarsmekanismer verkar sättas ur spel i dessa ögonblick av tystnad kanske det är just det som är det viktiga budskapet; att dessa ungdomar ska slippa behöva agera utifrån ett specifikt manus som är kopplat till deras diagnoser. Då det inte säkert går att veta vad hästen responderar på sätts eventuella manus ur spel vilket erbjuder ungdomarna större delaktighet. Dessutom har aktuell klientgrupp en tendens att uppfatta sin egen kropp som ett objekt. Kan då förutsättningarna där klienten får hjälp att se hästen som ett subjekt underlätta för klienterna att se på sig själva som subjekt? Det finns indikationer från en tidigare studie att när omtanke för hästen inkluderas i behandlingen öppnas upp för större möjligheter för klienterna att ta bättre hand om sig själva (Karol, 2007).

Ungdomarna kom sällan eller aldrig för sent, gick i förtid eller uteblev från sessionen med hästen, vilket annars kan betraktas som ett försvarsbeteende (Trevithick, 2011). Ett försvar kan beskrivas som en kombination av känsla, tanke och beteende som väcks av ett upplevt hot mot

den egna personen och en strategi för att undvika medvetenhet om övergivenhet, emotionell smärta, förlust, mental konflikt eller ångest (Trevithick, 2011). Dessutom blev försvar som projektioner i form av ilska mot personalen i stort sett obefintlig i arbetet med hästen. Ungdomarna själva angav att empatin för hästen var en faktor som gjorde att de inte agerade ut i ilska. Ytterligare förklaringar till frånvaron av ilska kan vara möjligheten att interagera utan ord med hästen då ungdomarna uppgav att de inte alla gånger var bekväma med att prata om sina känslor. Om klienter behöver prata om känslor trots att de inte är bekväma med det kan det öppna upp för någon form av aggressivitet (Trevithick, 2011). Självskadebeteendet i sig är ju en form av försvarsmekanism där ilskan snarare vänds mot dem själva och om hästen minskar behovet av att agera ut ilska kan det vara en viktig faktor som hästen bidrar med.

7.1.3 Reflektioner över hästens aktörskap

Tidigare studier har definierat hästen som en katalysator, metafor, motiverande kraft, partner/medhjälpare, pedagog, vän, spegel eller ett verktyg (Bates, 2002; Ewing et al., 2007; Klontz et al., 2007), vilket ger hästen rollen som objekt respektive subjekt. Inspirerad av Bruno Latour (2005) har aktörerna studerats utan att tjuvåka för mycket på en redan befintlig social ordning då det funnits en önskan att försöka nå bortom forskarens sociala begränsningar. Utgår vi från Latour (2005) så kan hästen vara ett subjekt eller en aktör då den ändrar ett tillstånd genom att göra skillnad. Hästen ges dock inte genomgående aktörskap i studien något som vi även kan se inom den mer traditionella hästnäringen (Davis & Maurstad, 2016). Ungdomarna och personalen tog i varierad mängd hänsyn till hästarnas emotioner och intelligens, men tolkningen görs att språkförbistringar leder till att de inte lyckas fullt ut att ge hästen aktörskap (Nyman & Schuurman, 2016).

Ser vi till mig som forskare hade jag inte så stora problem att definiera hästen som en emotionell spegel inledningsvis, något som jag sen brottas med i större utsträckning då det indikerar att hästen är ett objekt snarare än ett subjekt med aktörsroll. Hästen är en emotionell varelse med unika behov som har fler förmågor än att bara vara reaktiva på oss människor (DeGiorgio & Schoorl, 2013). För hästen responderade ju snarare på ungdomarna och personalen än att den endast speglade deras emotioner, intentioner och agerande. Ser vi till utvecklingen inom forskningsfältet ”human animal in interaction” så har förståelsen av djurets roll som en passiv aktör övergått till att snarare sätta djuret i centrum för relationerna (Nyman & Schuurman, 2016). Denna mer relationella utgångspunkt betonar den subjektiva upplevelsen och agerandet hos djuret i relationsbyggandet (Haraway, 2003, 2007).

Det är dock inte enbart hästen, ungdomarna och personalen som ges aktörskap och därmed kan spela en roll om vi utgår från Actor Network Theory (Latour, 2005). Varje ting som faktiskt ändrar ett tillstånd genom att göra skillnad kan betraktas som en aktör. Det är exempelvis inte samma aktivitet att rida på hästen med eller utan sadel, att tvätta hästens ben utan duschpilta, att hänga tillbaka hästens utrustning utan namnskyltar vid hängarna. Saker och ting kan därmed vara deltagare i skådespelet genom att uppmuntra, erbjuda, möjliggöra eller försvåra (Latour, 2005). Att se hästen som ett objekt respektive subjekt problematiseras men det är möjligt att gå än lägre då vi människor kan ha invecklade anknytningsrelationer till objekt där relationerna till tingen kan vara mer flytande än bara ting som vi relaterar till (Latour, 2005).

Här blev en målsättning att hitta näring i osäkerheten över hur tingen ska definieras och en insikt växte fram att kontexten håller aktörerna på plats samtidigt som kontexten hålls på plats av aktörerna. Dikotomier som mänsklig social handling och materiell naturlig kausalitet kan behöva öppnas upp och en motvikt till orsaksförklaringar kan behövas (Garcia, 2010; Latour, 2005). Att frånga den antropocentriska tanken om att människan är överlägsen djuren beträffande värde, kunskap och agentskap. Här får det betydelsen av att inte låta den nyliberala hegemonin vara styrande utan låta aktörskap innehas av ting och djur. Att försöka att frånga människans önskan att utöva makt, där djuren riskerar att reduceras till objekt som indelas efter dess förmåga att bidra till människans hälsa och livskvalitet. Då forskning visar att djur kan dela de egenskaper som tidigare ansetts exklusiva för människor som att planera för en framtid, långtidsminne, bedrägeri, en känsla av rättvisa, abstrakt resonemang, verktygsanvändning, materiell kultur, jordbruk, språkanvändning och även relation till avlidna släktingar (De Waal, 2016).

En växling i omvårdnad och anknytning kan ses i resultaten, men då mestadels utifrån människans behov. Det föranleder en problematisering över att människan använder hästen för människans välmående (DeMello, 2012). Frågor behöver ställas om vad relationen mellan människa och häst har för betydelse för djuren (Coulter, 2016; Gehrke et al., 2011). Det betyder att ett antropomorfistiskt synsätt där djuren tillskrivs mänskliga egenskaper inte skulle göra hästarna rättvisa i de här sammanhangen heller. Vi behöver se hästen som en individ där etiska hänsyn tas till hästen och deras intelligens och deras emotioner beaktas (Matamonasa-Benett, 2015). Vi bör därmed se hästen utifrån att den är en häst där etologiska behov lyfts fram och inte utifrån den bild vi skapat genom ett antropocentriskt synsätt (DeGiorgio & Schoorl, 2013). Om vi vill att ungdomarna med självskadebeteende ska få en bättre självbild och betrakta sig själva som subjekt värda att vara rädda om kanske vi inte kan tillåta oss att ha kontroll över hästen i de här sammanhangen. Här skulle zoo antropologer kunna bidra genom att erbjuda

andra sätt att se på hästarna där människans behov av kontroll över hästen ersätts med nyfikenhet över hur vi kan ha en dialog med hästen (DeGiorgio & Schoorl, 2013).

Sett ur ett historiskt perspektiv har hästen gått från att betraktas som en maskin i jordbruket till en terapeut då den bistår människan i form av mental och fysisk hälsa (Leinonen, 2016). Oavsett hur vi betraktar hästen kan vi inte frångå att människor har tillfångatagit hästar och tillåtit sig att använda dem. Koloniala samhällen har konsekvent hävdats att de står över naturen vilken inkluderar djur och miljön (Coulter, 2016). Det krävs kritisk reflektion och insikt om att forskare genererar tankar om världen utifrån den sociala, politiska, ekonomiska och kulturella kontext inom vilka de lever. Dessutom behöver vi göra oss medvetna om att andra arter påverkas av samt kan påverka socio politiska, kulturella och ekonomiska förutsättningar samt normer om genus (Hedenborg, 2007).

Det har inneburit en intellektuell resa för mig som forskare där förgivet taganden i den västerländska kulturen har fått ifrågasättas. För att förhålla oss till och nå djupare förståelse för hästarnas arbete i socialt arbete kan vi människor behöva röra oss utanför våra intellektuella burar (Coulter, 2016). Vi kan behöva reflektera över hästarnas välbefinnande genom vad Kendra Coulter skulle kalla *interspecies solidarity*. Frågor väcks då om hästen kan motsätta sig deltagande, ifrågasätta villkoren för arbetet eller förändra förutsättningarna i dessa interventioner (Coulter, 2016)? För i de flesta fall av arbete där hästar är inkluderade så hålls hästarna utifrån hur människan väljer att se på det bästa för hästen, vilket kan inkludera situationer som kan betraktas som om de inkluderar tvång och bestraffning eller belöning för att människans önskan ska uppfyllas (Coulter, 2016).

Då hästen betraktas som ett tjänstedjur leder det till att den kan betraktas som egendom. Om hästen utsätts för våld kan det endast betraktas som skadegörelse eller möjligen djurplågeri då Sverige saknar en lag som riktar sig mot våld mot tjänstedjur. Samtidigt visar resultaten i studien att omvårdnaden av hästen kan baseras på synen på hästen som en unik individ med personlighet, känslor, behov och önskningar. Kendra Coulter (2016) menar dock att det krävs mer än att bara betrakta hästen utifrån den unika individ den är och vad den kommunicerar utan människan behöver även respondera på den specifika hästen. Det behövs en alternativ moralisk princip och en reviderad etik där respekten för individen är oberoende av art-tillhörighet (Ryan, 2011).

7.2 Förslag på fortsatt forskning

Förutsatt att vi går tillbaka till tanken om orsakssamband i viss mån kan vi reflektera över vad resultaten indikerar att vi kan behöva studera vidare. Tidigare forskning har visat att att ju mer tid klienterna tillbringade i stallet

med hästen desto mer positiv blev deras relation till de professionella (Foley, 2008). Därför skulle det vara intressant att studera interventioner med häst där klienter spenderar mer tid med hästen. I studierna som ligger till grund för avhandlingen var flickorna endast 1-2 timma per vecka i stallet. I vilken utsträckning påverkas möjligheterna att knyta an till hästen respektive personalen om tiden som spenderas med hästen utökas? Kan tiden spenderad i stallet med hästen även påverka deltagarnas syn på hästen som objekt respektive subjekt, vilket visat sig vara av betydelse?

Personalen behövde vara trygg i sin yrkesroll för att vänta in rätt ögonblick att ge återkoppling samt ställa frågor till klienterna. Här väcks dock frågan om personalen lyssnar till hästens respons för återkoppling? Studien indikerar att hästen eller personalen kan uppfattas som utbytbar, vilket indikerar att hästen eller personalen då endast betraktas som en kuliss eller en statist. Blir hästen endast en kuliss eller tillåts hästen ha en aktiv roll i skådespelet är något som behöver studeras närmare. Med andra ord tar personalen verkligen hjälp av hästen och har de förmågan att läsa av hästen? Eller är det så att hästen är avstängd på grund av inlärd hjälplöshet, vilket gör att det inte har någon betydelse hur man betraktar hästen. För en häst som har stängt av visar sannolikt inte lika mycket respons på människans interaktion. Här behövs mer kunskap om stressrelaterade beteenden hos hästar. Det gäller dock inte bara de professionella som arbetar i hästunderstött socialt arbete utan även forskare inom det här fältet (Matamonasa-Benett, 2015; Thodberg et al., 2014).

I den här studien visade det sig att klienterna kunde reglera sina emotioner tillsammans med hästen trots att det är en svårighet hos samma klientgrupp. Traditionellt har dock vikten av emotioner försumrats i förmån för kognitioner, vilket problematiseras av Gausel (2011) då emotioner kan förklara varför vissa relationer frodas medan andra upplöses. Rutter (2000) hävdar att det är av vikt att ta reda på om problemet ligger hos den enskilda ungdomen eller om det beror på tidigare erfarenheter i uppväxten eller rent av genom institutionsplaceringar. Samtidigt visar tidigare forskning (Andreassen, 2003, Frensch & Cameron, 2002, Sunseri, 2004) att effekterna påverkas av i vilken grad familjerna är involverade i behandlingen. Det skulle därför vara intressant att studera hästunderstött socialt arbete där både ungdomar och närstående som föräldrar eller andra viktiga anknytningspersoner samtidigt får behandling.

Ytterligare aspekter som är värt att studera närmare är om hästen kan ge emotionell spegling likt en anknytningsperson på ett mer tillförlitligt sätt genom att den inte riskerar att själv vara traumatiserad. Det kan finnas ett problem om anknytningspersonen är traumatiserad eftersom den inte kan ge en korrekt emotionell spegling (Bowlby, 1979, 1988). Det skulle rent hypotetiskt kunna hävdas att det finns risk för att personalen kan vara traumatiserad och därmed inte själva har ett tryggt anknytningsmönster.

Klienterna i studien ger intrycket av att det inte alltid är så att personalen svarar an på deras emotionella status, vilket de uppger gör situationen än mer svår att uthärda. Något som de menar att hästarna inte gör sig skyldiga till. Ytterligare studier för att närmare ta reda på vilka anknytningsmönster personalen har skulle därför vara relevanta.

Andra frågor som skulle vara intressanta att fördjupa sig i är vilken betydelse det får att ungdomarna är utomhus och får frisk luft och motion i samband med att de är tillsammans med hästen. Kan den fysiska aktivitet i form av att hämta in hästar från hagen så väl som att bära vattenhinkar till att mocka i stallet samt själva ridningen betraktas som hälsofrämjande? Kan aktiviteterna i stallet ge förbättrad balans, koordination, rörlighet, kondition, muskelstyrka, kraft och reaktionsförmåga? Här skulle jämförande studier med projekt som bedrivs i en mer traditionell hästverksamhet som ridskolor vara intressanta att genomföra. Får det en betydelse att det är hästnäringen som är huvudman för insatsen? Kan den mer traditionella ridskolemiljön påverka ungdomar i negativ riktning då det kan hävdas att inriktningen ligger än mer på att prestera där? Blir det mer fokus på pedagogik och aktivitet om vi byter miljö? Det finns exempelvis en tendens till att skapa projekt där ensamkommande flyktingbarn och ungdomar bjuds in till ridskolorna med mål att skapa integration. Vilka är de professionella som tar emot dessa ungdomar och vilken kunskap om integrationsfrågor har dem? Här väcks frågor om på vilka vis hästnäringens verksamheter kan behöva utvecklas för att bli mer hälsofrämjande samt vilken kunskap de kan behöva för att möta de nya samhällsproblem som migrationsfrågorna tillför. Andra aspekter värda att studera ur ett folkhälsoperspektiv om vi utgår från hästnäringen är i vilken utsträckning den fritidsridning som idag utövas kan ge terapeutiska effekter. Ytterligare aspekter värda att studera skulle kunna vara den handikapp ridning som ofta utgår från ridskolornas miljö.

REFERENSER

- Adams, L., LeCroy, C., & Matto, H. C. (2009). Limitations of Evidence based practice for social work education: unpacking the complexity *Journal of Social Work Education, 45* (2), 165-186.
- Adams, R. E., Figley, C. R., Boscarinao, J. A. (2007). The Compassion Fatigue Scale: Its Use With Social Workers Following Urban Disaster. *Research on Social Work Practice, 18* (3), 238-250. Doi: 10.1177/1049731507310190
- Ahlgren, T. (2007). *Ungdomsbehandling Hemmaplanslösning som idé och praktik* Växjö universitet Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete Rapportserie i socialt arbete Nr 008.
- Alfonso, S. V., Alfonso, L. A., Llabre, M. M., & Fernandez, M. I. (2015). Project Stride: An equine-assisted intervention to reduce symptoms of social anxiety in young women *The Journal of Science and healing 11* (6), 461-467. Doi:10.1016/j.explore.2015.08.003
- Alvesson, M. & Kärreman, D. (2012). Kreativ metod – skapa och lösa mysterier Egypten: Liber. (Orginalets titel: Qualitative Research and –Theory Development: Mystery as Method ISBN 978-0-85702-323-0)
- Alvesson, M. & Kärreman, D. (2007). Constructing mystery: Empirical matters in theory development *Academy of Management Review, 32*(4), 1265-1281. Doi:10.5465/AMR.2007.26586822
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2007). *Tolkning och reflektion Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod* Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, G. & Sallnäs. M. (2007). *Svensk barnvårdsforskning-en översikt över ett och ett kvarts års forskningsproduktion* i Socionomen 6/2007.
- Andersson, M.K., Friend, H.T, Evans, W- J. & Bushong, D. M. (1999). Behavioral assessment of horses in therapeutic riding programs *Applied Animal Behaviour Science. 63*,11-24. Doi: 10.1016/S0168-1591(98)00237-8

- Andreassen, T. (2003). *Institutionsbehandling av ungdomar Vad säger forskningen?* Stockholm, Centrum för utvärdering av socialt arbete, Statens institutionsstyrelse och Förlagshuset Gothia AB.
- Anestis, M., Anestis, J., Zawilinski, L., Hopkins, T., & Lilienfeld, S. (2014). Equine-Related Treatments for Mental Disorders Lack Empirical Support: A Systematic Review of Empirical Investigations *Journal of Clinical Psychology* 70 (12), 1115-1132. Doi: 10.1002/jclp.2014,70.issue-12
- Arkow, P. (1987). *The loving bond: Companion animals in the helping professions* Saratoga CA: R & E Publishers Inc.
- Armelius, B-Å. & Andreassen, T. H. (2007). Cognitive-behavioral treatment for antisocial behavior in youth in residential treatment. *Cochrane Database of Systematic Reviews* (4). Doi: 10.1002/14651858.CD005650.pub2
- Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder Att förstå och förklara samtidigt* Kina: Liber AB.
- Bachi, K. (2014). *An equine-facilitated prison-based program: Human-horse relations and effects on inmates emotions and behaviors* Dissertation and Theses Paper 162.
- Bachi, K. (2012). Equine-facilitated Psychotherapy: The gap between practice and knowledge *Society & Animals* 20, 364-380. Doi: 10.1163/15685306-12341242
- Bachi, K., Terkel, J., & Teichman, M. (2012). Equine-facilitated psychotherapy for at-risk adolescents: the influence on self-image, self-control and trust. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 17, 298-312. Doi:10.1177/1359104511404177.
- Bates, A. (2002). Of patients & horses. Equine-facilitated psychotherapy *Journal of Psychosocial Nursing & Mental Health Services* 40 (5), 16-19.
- Bateman, A.W. & Fonagy, P. (ed) (2012). *Handbook of mentalizing in mental health practice* USA American Psychiatric Association.
- Bateson, G., (1972). *Steps to Ecology of Mind*. Chicago: The University Chicago.
- Beck, A.M. & Katcher, A.H. (2003). Future directions in Human-Animal Bond Research *American Behavioral Scientist* 47, 79-93.
- Bekoff, M. (2002). *Minding animals: awareness, emotions and heart*. Oxford: Oxford University Press.
- Bekoff, M. (2007). *The emotional lives of animals*. Novato, CA: New World Library.
- Bergmark, A. & Lundström, T., (2011). Socialstyrelsen, dronten och den evidensbaserade praktiken *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2, 244-251.
- Bickman, L., Vides de Andrade, A. R., Lambert, E. W., Doucette, A., Sapyta, J., & Boyd, A. S. (2004). Youth therapeutic alliance in intensive treatment settings *Journal of Behavioral Health Service and Research* 31(29), 124-148.

- Birke, L., Bryld, M. & Lykke, (2004) Animal performances. An exploration of intersections between feminist science studies and studies of human/animal relationships *Feminist Theory* 5, 167-187
- Bizub, A.L., Joy, A. & Davidson, L (2003). "It's like being in another world": Demonstrating the benefits of therapeutic horseback riding for individuals with psychiatric disability. *Psychiatric Rehabilitation Journal* 26, 377-384.
- Blom, B. & Morén, S. (2007). *Insatser och resultat i socialt arbete* Lund: Studentlitteratur.
- Bower, M., & MacDonald, P. (2001). The effectiveness of equine-facilitated psychotherapy with at-risk adolescents. *Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 15, 62-76.
- Bowlby, J (1968/1982). *Attachment* Basic books, New York.
- Bowlby, J. (1979). The making and breaking of affectional bonds. *British Journal of Psychiatry* 130, 201-210.
- Bowlby, J. (1988). *Attachment, communication, and the therapeutic process. A secure base: parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Brandt, C. (2013). Equine-facilitated psychotherapy as a complementary treatment intervention The Practitioner Scholar: *Journal of Counseling and Professional Psychology* 2, 23-42.
- Brandt, K. (2004). A language of their own: an interactionist approach to human-horse communication *Society and Animals* 12 (4): 299-316.
- Brante, T.,(2001). Consequences of Realism for Sociological Theory Building *Journal for the Theory of Social Behaviour* 31 (2) 167-195. Doi: 10.1111/1468-5914,00153
- Briere, J., & Gil, E. (1989). Self-mutilation in clinical and general populations samples: Prevalence, correlates and functions *American Journal of Orthopsychiatry*, 68 (4), 609-620.
- Brodkin E. Z. (2010). *Human Service Organizations and the Politics of Practice* ur Hasenfeld (2010). (ed) *Human Services as Complex Organizations* London Sage.
- Broussard, B. B. (2005). Women's experiences of bulimia nervosa *Journal of Advanced Nursing*. 49, 43-50.
- Brunnberg, E., & Larsson-Sjöberg, K. (2006). *Barnrelaterade avhandlingar i socialt arbete* Örebro Universitet.
- Brydon, K. (2012). Promoting diversity or confirming hegemony? In search of new insights for social work. *International Social Work* 55 (2)155-167. Doi:10.1177/0020872811425807

- Burgon, H. L. (2011). "Queen of the world" experiences of "at-risk" young people participating in equine-assisted learning/therapy *Journal of Social Work Practice: Psychotherapeutic Approaches in Health, Welfare and the Community* 25 (2), 165-183. Doi:10.1080/02650533.2011.561304
- Burgon, H. L. (2013). Horses, Mindfulness and the Natural Environment: observations from a qualitative study with at-risk young people participating in Therapeutic Horsemanship *International Journal of Psychosocial Rehabilitation* 17 (2) 51-67.
- Burr, V. (2003). *Social constructionism*, London: Routledge.
- Buswell, D. & Leriou, F. (2007). Perceived Benefits of Students Service- Learning Experiences with Hippo therapy *Palaestra* 23 (1) 20-26.
- Bäck-Wiklund, M., & Lundström, T. (red.) (2006). *Barns vardag i det senmoderna samhället* Stockholm; Natur och Kultur.
- Börjesson, B. (2001). Varning för etik. I: *Utan fast punkt – Om förvaltning, kunskap, språk och etik I socialt arbete* Stockholm: Socialstyrelsen, 153-168.
- Börjesson, B. (2003). Från Skås försök... En diskussion om relationen kunskap och social praktik. I: Varg, N. (red) *Perspektiv på kunskapsutveckling inom socialtjänsten* Stockholm: Socialstyrelsen 76-90.
- Bühler-Niederberger, D. (2010). Introduction: Childhood Sociology - Defining the State of the Art and Ensuring Reflection. *Current Sociology*, 58 (2): 155 - 164. Doi:10.1177/0011392109354239
- Cantini, A. & Marshall-Lucette, S. (2011). Examina the litteraturer on the efficacy of Equine assisted therapy for people with mental health and behavioral disorders *Mental Health and Learning Disabilities Research and Practice* 8 (1), 51-61. Doi:10.5920/mhldrp.2011.8151
- Cambell, M., & Schmidt, U. (2011). *Cognitive-behavioral therapy for adolescent bulimia nervosa and binge-eating disorders* In D. Le Grange & J. Lock (eds.) *Eating disorders in children and adolescents: A clinical handbook* New York Guilford 305-318.
- Carlsson, C. (2016). A Narrative Review of Qualitative and Quantitative Research in Equine-assisted Social Work or Therapy- Addressing Gaps and Contradictory Results *Animalia An Anthrozoology Journal* February 14.
- Chalmers, D. & Dell C. A. (2011). Equine-assisted therapy with first nations youth in residential treatment for volatile substance misuse: Building an empirical knowledge base *Native Studies Review* 20 (1) 59-87.
- Chamove, A.S., Crawley-Hatrick, O.J.E, & Stafford, K.J. (2002). Horse reactions to human attitudes and behavior *Anthrozoos* 15, 323-331.

- Chardonens, E. (2009). The use of animals as cotherapists on a farm: The child-horse bond in person-centered equine-assisted psychotherapy *Person-Centered and Experiential Psychotherapies* 8 (4), 319-332. Doi: 10.1080/147797757.2009.9688496.
- Christensen, A. & Jacobsen, N.S. (1994). Who or what can do Psychotherapy: The status and challenge of nonprofessional therapies. *Psychological Science* 5, 8-14.
- Christian, J.E (2005). All creatures' great and small: Utilizing equine-assisted therapy to treat eating disorders. *Journal of Psychology and Christianity* 24 (1), 65-67.
- Coats A.H., & Blanchard-Fields, F. (2008). Emotional Regulation in Interpersonal Problems; The Role of Cognitive- Emotional Complexity, Emotion Regulation Goals and Expressivity *Psychology and Aging* 23 (1), 39-51. Doi: 10.1037/0882-7974.23.1.39
- Cody, P. Holleran Steiker, L. & Szymandera, M. L. (2011). Equine Therapy: Substance Abusers Healing Through Horses *Journal of Social Work Practice in the Addictions* 11 (2), 198-204. Doi: 10.1080/1533256X.2011.571189
- Cohen, R. A. (2011). *Exploring multicultural considerations in equine facilitated psychotherapy* Faculty of John F. Kennedy University Dissertation Abstract International: Section B: The Sciences and Engineering 73, 11-B.
- Coleman, A. M. (2009). *A Dictionary of Psychology*. 3rd ed. Oxford University Press, Oxford.
- Corrigan, P. W., & Watson, A. C. (2002). The paradox of self-stigma and mental illness *Clinical Psychology Science and Practice* 9, 35-53. Doi: 10.1093/clipsy.9.1.35
- Coulter, K. (2016) *Animals, work, and the promise of interspecies solidarity* USA Palgrave MacMillan
- Creswell, J.W. (1998). *Qualitative inquiry and research design Choosing Among Five Traditions* USA: Sage Publications.
- Cullberg-Weston, M. (2005). *Ditt inre centrum - om självkänsla, självbild och konturen av ditt själv* Falun; Natur & Kultur.
- Cumella, E. J. & Marx, R., D. (2003). "Questions & answers", *Eating disorders: The Journal of Treatment & Prevention* 11 (2), 143-147.
- Cumella, E. J., Lutter, C. B., Smith Osborne, A., & Kally, Z. (2014). Equine therapy in the treatment of female eating disorder *SOP Transactions on Psychology* 1 (19), 13-21.
- Czarniawska, B. (2014). *Ute på fältet, inne vid skrivbordet* Lund: Studentlitteratur.

- Dabelko-Schoeny, H., Phillips, G., Darrough, E., DeAnna, S., Jarden, M., Johnson, D, & Lorch, G. (2014). Equine-assisted intervention for people with dementia *Anthrozoös* 27 (1) 141-155.
- Dahlbeck, Johan (2010). On Childhood and the Logic of Difference: Some Empirical Examples. *Children & Society*, 26 (1): 4-13 Doi: 10.1111/j.1099-0860.2010.00298.x
- Dahlgren, L., (2011). *För att bättre förstå – Folkhälsan speglad i emotionssociologi och grundad teori* Lund; Studentlitteratur.
- Damasio, A. R. (2003) *På spaning efter Spinoza: glädje, sorg och den kännande hjärnan* Stockholm: Natur och kultur
- Davis, D. L., & Maurstad A. (2016) *The meaning of horses biosocial encounters* New Yorke: Routledge
- Davy, J. & Cross, M. (2004). *Barriers, Defences and Resistance*, Open University Press, Maidenhead.
- Dell, C. A., Chalmers, D., Bresette, N., Swain, S., Rankin, D., & Hopkins, C. (2011). A Healing Space: The experiences of First Nations and Inuit Youth with Equine-Assisted Learning (EAL). *Child Youth Care Forum* 40, 319-336. Doi: 10.1007/s10566-011-9140-z
- Dell, C. A., Chalmers, D., Dell, D., Sauve, E., & MacKinnon, T. (2008). Horse as Healer: An examination of equine assisted learning in the healing of first nations youth from solvent abuse. *A Journal of Aboriginal and Indigenous Community Health*, 6, 81-106.
- Denzin, N. & Lincoln, Y. (red.) (2005). *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publications
- DeGiorgio, F., & School, J. (2013) *The Cognitive Horse Learning Animals – Institute for zoo anthropology, the Netherlands.*
- DeMello, M. (2012) *Animals and Society An introduction to Human-Animal Studies* New York: Columbia University Press
- Despret, V. (2004). The body we care for: figures of anthro-zoo-genesis, *Body & Society* 10 (2-3), 111-134.
- DeWaal, F. (2016) *Are we smart enough to know how smart animals are?* USA: Norton & Company, Inc.
- DeZutti, J. E. (2013). Eating disorders and equine A nurse's perspective on connecting through the recovery process *Journal of Psychosocial Nursing* 51 (9), 24-31. Doi: 10.3928/02793695-20130612-01
- DiMaggio, P. & Powell, W. (1983). *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism*

and *Collective Rationality in Organizational Fields* American Sociological Review, 48, 147-160.

- Donaghy, G. (2006). Equine assisted therapy *Mental Health Nursing* 26, 4.
- Drinkhouse, M., Birmingham, S. S., Fillman, R., & Jedlicka, H. (2012). Correlation of human and horse heart rates during equine-assisted therapy sessions with at-risk youths: A pilot study. *Journal of Student Research*, 1(3), 22–25.
- Dyer, D.A., (2000). *Every Child's dream: Horses helping kids grow up, a parent's guide*. Blacksburg, VA: Advantage Re Source.
- Earles, J. L., Vernon, L. L., & Yetz, J.P. (2015). Equine-assisted therapy for anxiety and posttraumatic stress symptoms *Journal of Traumatic Stress* 28, 149-152. Doi: 10.1002/jts.21990
- Ekesbo, I. (2011). *Farm animal behaviour characteristics for assessment of health and welfare* UK Cambridge University Press.
- Eling, A. & Hwang, P. (red) (2001) *Ungdomspsykologi och livsvillkor* Falun: Natur & Kultur
- Erikson, E. H. (1964). *Insight and Responsibility*, W.W. Norton, New York.
- Esbjorn, R. J. (2006). When horses heal: A qualitative inquiry into equine facilitated psychotherapy. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Science and Engineering*, 67(4-B).
- Evans, T & Harris, J (2004). Street-level bureaucracy, social work and the exaggerated death of discretion. *British Journal of Social Work*, 34 (6) 871-895.
- Ewing, C.A., MacDonald, P.M., Taylor, M., Bowers, M.J (2007). Equine-facilitated Learning for Youths with Severe Emotional Disorders: A Quantitative and Qualitative Study *Child Youth Care Forum*, 36, 59–72. Doi:10.1007/s10566-006-9031-x
- Favazza, A. R., & Contei, K. (1988). The plight of chronic self-mutilators *Community and Mental Health Journal* 24 (1), 22-30. Doi: 10.1007/BF00755050
- Fine, A. (Ed). (2000). *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice*. San Diego, CA: Academic Press.
- Fine, A. (Ed). (2015). *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions*. UK: Academic Press.
- Florén, T. (2010). *Talangfabriken, om organisering av kunskap och kreativitet i skrivindustrin* Stockholm: Stockholms Universitet.

- Flynn, C. P. (Ed) (2008) *Social creatures A human and animal studies reader* New York: Latern Books
- Foley, A.J (2008). *Conflict and Connection: A Theoretical and evaluative study of an Equine-Assisted psychotherapy program for at risk and delinquent girls* a thesis submitted to the Faculty of Graduate School of the University of Colorado in partial fulfillment of the requirement for the degree of Doctor of Philosophy B-A., Oklahoma State University, Department of Sociology.
- Fonagy, P., & Bateman, A. (Eds.). (2012). *Handbook of Mentalizing in mental health practice*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing, Inc.
- Fonagy, P., & Bateman, A. (2011). The widening scope of mentalizing: A discussion. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 84, 98–110. Doi: 10.1111/j.2044-8341.2010.02005.x.
- Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E. L., & Target, M. (2003). *Affect regulation, mentalization, and the development of the self*. London, UK: Karnac.
- Fonagy, P., Gergely, G., & Target, M. (2007). The parent-infant dyad and the construction of the subjective self. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, 288–328. Doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01727.x
- Ford, C. (2013). Dancing with horses: combining dance/movement therapy and equine facilitated psychotherapy *American Journal dance Therapy* 35, 93-117. Doi: 10.1007/s10465-013-9156-z
- Forsberg, H. & Vagil, Å. (2006). The Social Construction of Emotions in Child Protection Case-Talk *Qualitative Social Work* 5 (1) 9-31.
- Forsling, S. *Flickan och hästen* utgiven av Statens institutionsstyrelse SIS Rapport nr 2/01.
- Frederick, K. E. (2012). *Understanding the impact of equine-assisted learning on levels of hope in at-risk adolescents* Dissertation Baylor University Educational Psychology Department.
- Frederick, K. E., Hatz, J. I., & Lanning, B. (2015). Not just horsing around: the impact of equine-assisted learning on levels of hope and depression in at-risk adolescents *Community Mental Health Journal* 51 (7), 809-817. Doi: 10.1007/s10597-015-9836-x
- Frewin, K. & Gardiner, B. (2005). New age or old sage? A review of equine assisted psychotherapy *The Australian Journal of Counselling Psychology* 6, 13-17.
- Frensch, K. M. & Cameron, G (2002). Treatment of Choice or a Last Resort? A Review of Residential Mental Health Placements for Children and Youth *Child & Youth Care Forum* 31 (5) 307-339.

- Froeschle, J. (2009). Empowering abused women through equine assisted career therapy *Journal of Creativity in Mental Health* 4 (2), 180-190. Doi: 10.1080/15401380902945228
- Gallant, J., Snyder, G. S., & Von der Embse, N. P. (2014). Characteristics and Psychosocial Predictors of Adolescent Nonsuicidal Self-Injury in Residential Care *Preventing School Failure* 58 (1), 26-31. Doi: 10.1080/1045988X.2012.747170
- Garcia, M. D. (2010). Of equines and humans: Toward a new ecology *Ecopsychology* 2 (2)85-89. Doi:10.1089/eco.2009,0042
- Gausel, N. (2011). The importance of emotions in social work: thematic directions from a national conference *European Journal of Social Work* 14 (2) 287-291. Doi: 10.1080/13691457.2011.578347
- Gehrke, E.K., Baldwin, A., & Schiltz, P.M. (2011). Heart Rate Variability in Horses Engaged in Equine-Assisted Activities *Journal of Equine Veterinary Science*. 31, 78-84. Doi: 10.1016/j.jevs.2010.12.007
- Gianini, L.M., White, M.A., & Masheb, R.M. (2013). Eating pathology, emotion regulation and emotional overeating in obese adults with binge eating disorders. *Eating Behaviors*, 14, 309-313. Doi: 10.1016/j.eatbeh.2013.05.008
- Gibert, D. (2006). *Stumbling on Happiness* New York: Harper Perennial.
- Giddens, A.(1991). *Modernity and self-identity: self and society in the late modern age* Cambridge: Polity Press.
- Gilgun, J. (2015). Beyond Description to Interpretation and Theory in Qualitative Social Work Research Paper presented at a workshop entitled Beyond Description: a Workshop on Moving Beyond Description to Analysis in Qualitative Social Work Research, Society for Social Work and Research, New Orleans, Louisiana, January 15.
- Goffman, E. (1959). *Jaget och maskerna En studie i vardagslivets dramatik* Smedjebacken; ScandBook Nordstedts Akademiska förlag.
- Goffman, E.(1966) *Behavior in public places: Notes on the social organization of gatherings* New York; The Free Press.
- Goffman, E. (1971). *Stigma Den avvikandes roll och identitet* Lund; Studentlitteratur.
- Gonzales, A. H., & Berstrom, L. (2013). Adolescent Non-Suicidal Self-injury Interventions *Journal of Child & Adolescent Psychiatric Nursing* 26 (2), 124-130. Doi: 10.1111/jcap.12035
- Grandin, T. (ed) (1998). *Genetics and the Behavior of Domestic Animals* USA Academic Press.

- Greenberg, L. S. (2011). *Emotion-focused therapy* Washington, DC: American Psychological Association.
- Greenwald, A. (2001). *The effect of a therapeutic horsemanship program on emotionally disturbed boys*. Dissertation Abstracts International: Section B: the Sciences and Engineering Vol. 62 (2-B), 1078.
- Gress, K. (2003). Animals helping people. People helping animals. Interview by Shirley A Smoyak. *Journal Psychosocial Nursing Mental Health Serv.* 41 (8)18-25.
- Gross, J.J. (2013). Emotional Regulation: Taking Stock and Moving Forward. *Emotion* 13(3), 359-365. Doi: 10.1037/a0032135
- Gutek, B. A., Groth, M., & Cherry, B. (2002). Achieving service success through relationships and enhanced encounters. *Academy of Management Executive*, 16 (4), 132-144.
- Guy, M et. al. (2010). *Emotional Labour in the Human Service Organization* in Hasenfeld (2010) (ed) *Human Services as Complex Organizations* London Sage.
- Hacking, I. (2010). *Social konstruktion av vad?* Lettland; Livonia Print.
- Hagqvist, C., (2010). Discrepant Trends in Mental Health Complaints among Younger and Older Adolescents in Sweden: An Analysis of WHO Data 1985-2005 *Journal of Adolescent Health* 46, 258-264. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2009.07.003
- Hagqvist, A. & Widinghoff, B. (2000) *Miljöterapi – igår, idag och imorgon* Lund: Studentlitteratur.
- Hall, C., Goodwin, D., Heleski, C., Randle, H. & Waran, N. (2008). Is there evidence of learned helplessness in horses? *Journal of Applied Animal Welfare Science* 11 (3), 249-266. Doi: 10.1080/10888700802101130
- Hallberg, L. (2008). *Walking the way of the Horse – Exploring the power of the Horse-Human relationship* New York Bloomington.
- Hama, H., Yogo, M, Matsuyama, Y.,(1996). Effects of stroking horses on both humans and horses heart rate responses. *Japanese. Psychological. Research* 38, 66-73. Doi: 10.1111/j.1468-5884.1996.tb00009.x
- Haraway, D.(1991). *Situated knowledge: The science question in feminism and the privilege of partial perspectives*. In Donna Haraway (ed.) *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.
- Haraway, D (2003) *A companion species manifesto: dogs, people, and significant otherness*. Chicago Prickly Paradigm
- Haraway, D. (2007). *When Species Meet* Minneapolis University of Minnesota Press.

- Hartmann, E., Sondergaard, E., & Keeling, L. J. (2012). Keeping horses in groups: A review *Applied Animal Behavior Science* 136, 77-87. Doi: 10.1016/j.applanim.2011.10.004
- Hasenfeld, Y. (1992). *Human services as complex organizations* USA; Sage Publications.
- Hasenfeld, Y. (2010). *Worker-Client Relations: Social Policy in Practice* in Hasenfeld (2010) (ed) *Human Services as Complex Organizations* London Sage.
- Haskin, P., Andrews, T. & Martin, G. (2013). The Role of Exposure to Self-Injury Among Peers in Predicting Later Self-Injury *Journal Youth Adolescence* 42 (1) 1543-1556. Doi: 10.1007/s10964-013-9931-7
- Hauge, H, Kvalem, I. L., Berget, B. Enders-Slegers, M.-J. & Braastad, B. O. (2014). Equine-assisted activities and the impact on perceived social support, self-esteem and self-efficacy among adolescents—an intervention study. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19 (1), 1-21. Doi: 10.1080/02673843.2013.779587.
- Hauge, H., Kvalem, I. L., Pedersen, I., & Braastad, B. O. (2013). Equine-Assisted Activities for Adolescents: Ethogram-based behavioral analysis of persistence during horse-related tasks and communication patterns with the horse *Human-Animal Interaction Bulletin* 1 (2), 57-81.
- Hausberger, M., Roche, H., Henry, S. & Visser, E. K. (2008). A review of human – horse relationship *Applied Animal Behaviour Science* 109, 1-24. 10.1016/j.applanim.2007.04.015
- Hayward, E., (2010) Fingereyes: impression of cup corals *Cultural Anthropology*, 25 (4), 577-99. Doi: 10.1111/j.1548-1360.2010.01070.x.
- Heath, C., Hindmarsh, J. & Luff, P. (2010). *Video in Qualitative Research Analysing Social Interaction in Everyday Life* London: SAGE.
- Hedenborg, S. (2007) Female Jockeys in Swedish Horse Racing 1890-2000: From Minority to Majority – Complex Causes *The international Journal of the History of Sport* 4, 501-519 Doi: 10.1080/09523360601157206
- Helm, K. (2009). *The effects of equine assisted psychotherapy on women with eating disorders: A multiple case study* Dissertation Abstracts International: Section B: The Science and Engineering 2.
- Hill, C.L.M., & Updegraff, J. A. (2012). Mindfulness and its relationship to emotional regulation. *Emotion*, 12 (1), 81- 90. Doi: 10.1037/a0026355
- Hines, L. M. (2003). Historical Perspectives on the Human-Animal Bond *American Behavioral Scientist*. 47. 7-15.
- Hochschild, A., R., (1979). Emotion Work, feeling Rules and Social Structure *American Journal of Sociology*, 85 (3), 551-575

- Hochschild, A., R., (2003). *The managed heart: commercialization of human feeling* Los Angeles: University of California Press.
- Hogg, M. A., & Vaughan, G. M. (2002). *Social Psychology* Ashford Colour Press Ltd.
- Holleran Steiker. L. K. (2008). Cultural Considerations for Residential Treatment of Children and/or Adolescents *Residential Treatment for Children & Youth*, 23 (1), 61-74. Doi: 10.1300/J007v23n01_05
- Holley, J. M., & Germain, S. A (2013.) Nonsuicidal self-injury, pain and self-criticism: does changing self-worth change pain endurance in people who engage in self-injury? *Clinical Psychological Science* 2 (3), 297-305. Doi: 10.1177/2167702613509372
- Holmes, C.M.P., Goodwin, D., Redhead, E.S., & Goymour, K.L. (2011). The Benefits of Equine Assisted Activities: An Exploratory Study. *Child Adolescent Social Work Journal*, 29, 111-122. Doi: 10.1007/s10560-011-0251-z
- Holmqvist, R., Carlberg, M. & Hellgren, L. (2007). Deliberate Self-harm Behaviour in Swedish Adolescent Girls Reports from Public Assessment and Treatment Agencies. *Child Youth Care Forum* 37,1-13. Doi: 10.1007/s10566-007-9044-0
- Holstein, J. & Gubrium, J. (1997). *Active Interviewing*, in D. Silverman (ed) *Qualitative Research: Theory, Method and Practice* London: Sage.
- Horne, O., & Csipke, E. (2009). From feeling too little and too much, to feeling more and less? A nonparadoxial theory of the functions of self-harm. *Qualitative Health Research*, 19, 655-667. Doi: 10.1177/1049732309334249
- Hougaard, E. (1994). The therapeutic alliance-A conceptual analysis *Scandinavian Journal of Psychology* 35, 67-85. Doi: 10.1111/j.1467-9450.1994.tb00934.x
- Håkansson, M., Karlsson Palmgren, C., Sandgren, V. (2008). *Kartläggning av verksamheter som använder hästar i vård och behandling i Sverige 2008*. Stiftelsen Svensk Hästforskning.
- Irvine, L. (2004). *If you tame me. Understanding our connection with animals*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Jablonska, B., Lindberg, L. Lindblad, F., & Hjern, A. (2009). Ethnicity, socio-economic status and self-harm in Swedish youth: a national cohort study *Psychological Medicine*. 38, 87-94. Doi: 10.1017/S0033291708003176
- Jacobs, M. (2010). *Psychodynamic Counselling in Action*, 4th edn, Sage, London.
- Johansen, S.G. (2008). Equine facilitated psychotherapy in mood disorders *Journal of Affective Disorders*. 107. Doi: 10.1017/S0033291708003176

- Johansen, S. G., Arfwedson-Wang, C. E., Binder, P-E., & Malt, U. F. (2014). Equine-facilitated body and emotion-oriented psychotherapy designed for adolescents and adults not responding to mainstream treatment: A structured program. *Journal of Psychotherapy Integration, 24*, 323-335. Doi: 10.1037/a0038139.
- Johnsson, E. & Svensson, K. (2005). Theory in social work: Some Reflections on Understanding and Explaining Interventions *European Journal of Social Work 8* (4) 419-433. Doi: 10.1080/13691450500314442
- Jones, W. E. (ed) (2002). Experience the Human-Animal Bond *Journal of Equine Veterinary Science 22* (7), 283.
- Jordan, J. V. (2010). *Relational – Cultural Therapy* Baltimore, MD, United Book Press, Inc.
- Juhila, K & Abrams, L. S. (2011). Special Issue Editorial: Constructing Identities in Social Work Settings. *Qualitative Social Work, 10*(3). 277-292. Doi: 10.1177/1473325011409480
- Kaiser, L., Heleski, C. R., Seigford, J., & Smith, K. A. (2006). Stress-related behaviors among horses used in therapeutic riding program JAVMA, 228 (1) 39-45. Doi: 10.2460/javma.228.1.39
- Kaiser, L., Spence, L. J., Lavergne, A.G. & Vanden Bosch, K.L (2004). Can a week of therapeutic riding make a difference? – A pilot study *Anthrozoös, 17* (1), 63-72.
- Karol, J. (2007). Applying a Traditional Individual Psychotherapy Model to Equine-facilitated Psychotherapy (EFP): Theory and Method. *Clinical Child Psychology and Psychiatry 12* (1) 77-90. Doi: 10.1177/1359104507071057
- Kelly, S. (2014). Horses for courses: Exploring the limits of leadership development through equine-assisted learning *Journal of Management Education 38* (2), 216-233. Doi: 10.1177/1052562913489027
- Kemp, K., Signal, T., Botros, H., Taylor, N., & Prentice, K. (2013). Equine facilitated therapy with children and adolescents who have been sexually abused: A program evaluation study. *Journal of Child and Family Studies, 23*, 558-566. Doi: 10.1007/s10826-013-9718-1.
- Kendall, E., Maujean, A., Pepping, C. A., & Wright, J. J. (2014). Hypotheses about the psychological benefits of horses. *Explore: The Journal of Science and Healing, 10*, 81–87. Doi:10.1016/j.explore.2013.12.001
- Kim, D-M, Wampold, B. E., & Bolt, D. M. (2007). Therapist effect in psychotherapy: A random-effects modeling of the National Institute of Mental Health treatment of depression collaborative research program data. *Psychotherapy Research 16* (2), 161-172. Doi: 10.1080/10503300500264911

- Kirby, M. (2010). Gestalt equine psychotherapy *Gestalt Journal of Australia and New Zealand* 6 (2), 60-68.
- Klonsky, E. D. & Muehlenkamp, J.J. (2007). Self-injury: a research review for the practitioner *Journal of Clinical Psychology* 63 (11), 1045-1056. Doi:10.1002/jclp.20412
- Klonsky, E. D., Victor, S. E., & Saffer, B. Y. (2014). Nonsuicidal Self-Injury: What we know, and what we need to know *The Canadian Journal of Psychiatry* 59 (11) 565-568.
- Klontz, B.T., Bivens, A., Leinart, D., & Klontz, T (2007). The Effectiveness of Equine-Assisted Experiential Therapy: Results of an Open Clinical *Trial Society and Animals* 15, 257-267. Doi: 10.1163/156853007X217195
- Knapp, S. (2013). *More than a mirror: Horses, humans & therapeutic practices.* Marshall, NC: Horse Sense of the Carolinas.
- Kohanov, L. (2007). *Way of the horse: Equine archetypes for self-discovery.* Novato, CA: New World Library.
- Kopta, S. M., Lueger, R. J, Saunders, S. M & Howard, K. I. (1999). Individual psychotherapy outcome and process research: Challenges leading to greater turmoil or a positive transition? *Annual Review of psychology* 50, 441-469.
- Kurdek, L. A. (2009). Pet dogs as attachment figures for adult owners. *Journal of Family Psychology*, 23, 439–446. Doi:10.1037/a0014979.
- Kåver, A. & Nilson, Å. (2003). *Dialektisk beteendeterapi vid emotionellt instabil personlighetsstörning-Teori, strategi och teknik* Stockholm Natur och Kultur.
- Lac, V. (2016). Amy's Story: An existential-integrative equine-facilitated psychotherapy approach to anorexia nervosa *Journal of Humanistic Psychology* 1-12. Doi: 10.1177/0022167815627900
- Lac, V., Marble, E., & Boie, I., (2013). Equine-assisted psychotherapy as a creative relational approach to treating clients with eating disorders. *Journal of Creativity in Mental Health* 8 (4), 483-498. Doi: 10.1080/15401383.2013.852451
- Lambert, M. J. (2010). *Yes, It is time for clinicians to routinely monitor treatment outcome.* In Duncan, B.L., Miller, S.D., Wampold, B.E., & Hubble, M.A. (ed.) (2010). *The Heart & Soul of Change Second edition Delivering What Works in Therapy* USA American Psychological Association.
- Larsson, S., Lilja, J. & Mannheimer, K (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete* Lund; Studentlitteratur.
- Latimer, J., & Birke, L. (2009) Natural relations: Horses, Knowledge, technology *Sociological Review* 57 /1), 1-27 Doi: 10.1111/j.1467-954X.2008.01802.x

- Latour, B. (2015). *Tinget återställt En introduction till actor-network theory* Lund: Studentlitteratur.
- Leahy, R. L., Tirch, D. D. & Napolitano, L. A., (2012). Why is emotion regulation important? *Journal of Psychotherapy in Australia* 19 (1) , 68-80.
- Leinonen, R-M. (2016). From servant to therapist The Changing Meanings of horses in Finland in Davis, D. L., & Maurstad A. (2016) *The meaning of horses biosocial encounters* New Yorke: Routledge
- Lentini, J. A. & Knox, M. S. (2009). A qualitative and quantitative review of equine facilitated psychotherapy (EFP) with children and adolescents *The open complementary medicine journal* 1, 51-57. Doi:10.2174/1876391X00901010051
- Lentini, J. A. & Knox, M. S. (2015). Equine-Facilitated Psychotherapy with children and adolescents: An update and literature review *Journal of Creativity in Mental Health* 10 (3), 278-305. Doi:10.1080/15401383.2015.1023916
- Lesimple, C., Fureix, C., LeScolan, N., Richard-Yris, M. A., & Hausberger, M. (2011). Housing conditions and breed are associated with emotionality and cognitive abilities in riding school horses *Applied Animal Behavior Science* 129, 92-99. Doi: 10.1016/j.applanim.2010.11.005
- Linehan, M. M., & Chen, E. Y. (2005). *Dialectical behavior therapy for eating disorders*. In A. Freeman, S. H. Felgoise, C. M. Nezu, A. M. Nezu, & M. A. Reinecke (Eds.), *Encyclopedia of cognitive behavioral therapy* New York, NY: Springer.
- Linell, P. 2006. "Bara prat?" *Om socialkonstruktivismen som vanställande och vanställd*. I: Kylhammar, M., & Battail, J.-F. (red.) *Det vanställda ordet*. Stockholm: Carlssons.
- Link, B. G. & Phelan, Jo. C. (2001) Conceptualizing stigma *Annual Review of Sociology* 27, 363-385
- Lipsky, M(2010). *Street-level Bureaucracy* London Sage.
- Littell, J. H. (2010). *Evidence-Based Practice: Evidence or orthodoxy?* In Duncan, B.L., Miller, S.D., Wampold, B.E., & Hubble, M.A. (ed.) (2010) *The Heart & Soul of Change Second edition Delivering What Works in Therapy* USA American Psychological Association.
- Ljungberg, A., Denhov, A., & Topor, A. (2016) Non-helpful relationships with professionals: A literature review of the perspective of persons with severe mental illness *Journal of Mental Health* 25 (3), 267-277 Doi:10.3109/09638237.2015.1101427
- Low, D. J., MacLeod, A., Power, M., & Duggan, C. (2000). Childhood trauma, dissociation and self-harming behaviour: A pilot study *British Journal of Medical Psychology*, 73, 269-278.

- Lundh, L-G. (2013). *Behandlingseffekter på självskadebeteende: vad visar forskningen?* Report Department of Psychology Lund University.
- Lundh, L-G. & Bjärhed, J. (2008). Deliberate Self-Harm in 14- year-Old Adolescent: How Frequent Is It, and How Is It Associated with Psychopathology, Relationship Variables, and Styles of Emotional Regulation? *Cognitive Behavior Therapy* 37 (1), 26-37. Doi: 10.1080/16506070701778951
- Lundh, L-G, Karim, J. & Quilisch, E. (2007). Deliberate self-harm in 15-year-old adolescent: A pilot study with a modified version of the Deliberate Self-Harm Inventory *Scandinavian Journal of Psychology* 48, 33-41. Doi: 10.1111/j.1467-9450.2007.00567.x
- Lunner, K., Werthem, E.H., Thompson, J.K., Paxton, S.J., McDonald, F. & Halvaarson, K.S. (2000). A Cross-Cultural Examination of Weight-Related Teasing, Body Image, and Eating Disturbance in Swedish and Australian Samples *International Journal Eating Disorders* 28, 430-435. Doi:10.1002/1098-108X(200012)28:4
- Macauley, B. L. & Gutierrez, K. M. (2004). The Effectiveness of Hippo therapy for Children with Language – Learning Disabilities *Communication Disorders Quarterly* 25 (4) 205-217.
- Manso, A. Rauktis, M.E. & Boyd, A. S (2008). *Youth Expectations about Therapeutic Alliance in Residential Setting Residential Treatment for Children & Youth* Vol. 25 (1) 55-72. Doi: 10.1080/08865710802209826
- Martin, D. J., Garske, J. P. & Davis, M. K (2000). Relation of the therapeutic alliance with outcome and other variables: A meta-analytic review *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 68 (3) 438-450 Doi:10.1037/0022-006X.68.3.438
- Masini, A. (2010). Equine-assisted psychotherapy in clinical practice *Journal of psychosocial nursing* 48 (10) 30-34. Doi:10.3928/02793695-20100831-08
- Masterson, J. F. red. (2005). *The Personality Disorders Through the Lens of Attachment Theory and the Neurobiologic Development of the Self* New York: Zeig, Tucker & Theisen.
- Matamonasa-Benett, A. (2015). Putting the Horse before Descartes: Native American Paradigms and Ethics in Equine-Assisted Therapies *Business & Professional Ethics Journal* 34 (1) 23-43. Doi: 10.5840/bpej201562624
- Maujean, A., Kendall, E. & Roguet, L. (2013). Connecting for health: Playing with horses as a therapeutic tool. *Journal of Community Psychology*, 41(4), 515-522. Doi: 10.1002/jcop.21547.
- Maustad, A., Davis, D. & Cowles, S. (2013). Co-being and intra-action in horse-human relationships: a multi-species ethnography of be(com)ing human and be(com)ing horse *Social Anthropology* 21, (3), 322-335. Doi:10.1111/1469-8676.12029

- McConnell, P. (2010). National survey on equine assisted therapy: An exploratory study of current practitioners and programs. (Dissertation). Walden University College of Health Sciences.
- McCullough, L. M. (2011). *Effect of equine-facilitated psychotherapy on posttraumatic stress symptoms in youth with history of maltreatment and abuse* Dissertation Northcentral University Graduate Faculty of the School of Behavioral and Health Sciences, Prescott Valley, Arizona.
- McKenna, V. F. (2010). *Examining the perceptions of stigma in self-harming clients in general hospital settings and clinical research portfolio* University of Glasgow section of Psychological Medicine.
- Meeuwisse, A., Sunesson, S. & Swärd, H. (red) (2006). *Socialt arbete en grundbok* Stockholm Natur och Kultur.
- Meinersmann, K., M., Bradberry, J., & Bright-Roberts, F. (2008). Equine-facilitated Psychotherapy with adult female survivors of abuse *Journal of psychosocial nursing* 46 (12) 36-42. Doi: 10.3928/02793695-20081201-08
- Miller, J. (2008). *EFP is right for me! An equine facilitated psychotherapy program for children diagnosed with ADHD or PDD-NOS* Dissertation Abstracts International: Section B: The Science and Engineering 71 (1-B).
- Minero, M. & Canali, E. (2009). Welfare issues of horses: an overview and practical recommendations *Italian Journal Animal Science* 8 (suppl.1) 219-230. Doi:10.4081/ijas.2009.s1.219
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2012) An attachment perspective on psychopathology *World Psychiatry* 11(1), 11-15.
- Mitten, N., Preyde, M., Lewis, S., Vanderkooy, J., & Heintzman, J. (2016). The perceptions of adolescents who self-harm on stigma and care following inpatient psychiatric treatment *Social Work in Mental Health* 14 (1), 1-21. Doi: 10.1080/15332985.2015.1080783
- Moesby-Jensen, C. K., & Nielsen, S. H. (2015). Emotional labor in social worker's practice Folelsearbejde i sagsbehandleres praksis *European Journal of Social Work* 18 (5), 690-702. Doi: 10.1080/13691457.2014.981148
- Momozawa, Y., Ono, T., Fumio, S., Kikusui, T., & Mori, Y. (2003). Assessment of equine temperament by a questionnaire survey to caretakers and evaluation of fits reliability by simultaneous behavior test *Applied Animal Behavior Science* 84, 127-138. Doi:10.1016/j.applanim.2003.08.001
- Morrison, T. (2007). Emotional Intelligence, Emotion and Social Work: Context, Characteristics, Complications and Contribution *British Journal of Social Work*. 37, 245-263.

- Muehlenkamp, J. J. Peat, C. M., Claes, L. & Smits, D. (2012). Self-Injury and Disordered Eating: Expressing Emotion Dysregulation Through the Body *Suicide and Life-Threatening Behavior* 42 (4) 416-425. Doi: 10.1111/j.1943-278X.2012.00100.x
- Myers, J. E., Willse, J. T., & Villalba J. A. (2011). Promoting Self-Esteem in Adolescents The Influence of Wellness Factors *Journal of Counseling & Development* 89 (1), 28-36. Doi: 10.1002/j.1556-6678.2011.tb00058.x
- Naim B., Hirschberger, S., Ein-Dor, G., & Mikulincer, M. (2013). An experimental study of emotion regulation during relationship conflict interactions: The moderating role of attachment orientations. *Emotion*, 13(3), 506-519. Doi:10.1037/a0031473
- Nebbe, L. (2000). *Nature Therapy* in Fine, A. (Ed.) Handbook on animal assisted Therapy. (pp.385-414) London Academic Press.
- Nevonen, L. & Broberg, A.G. (2000). The Emergence of Eating Disorders An Exploratory Study *European Eating Disorders Review* 8, 279-292. Doi:10.1002/1099-0968(200008)8:4
- Neznanov, N. G., & Anna, V. V. (2012). Psychodynamic aspects of self-stigmatization *European Psychiatry* 27 (1). Doi:10.1016/S0924-9338(12)75097-6
- Niemi, M. (2012). Naturbaserade diskurser i teori och praktik – motiv och argument *Socialmedicinsk tidskrift* 3, 268-276.
- Nilsson, K., Abrahamsson, E., Torbjörnsson, A., & Hägglöf, B. (2007). Causes of Adolescent Onset Anorexia Nervosa: Patient Perspectives *Journal of Eating Disorders*, 15 (2), 125-133. Doi: 10.1080/10640260701190642
- Norcross, J. (2002). *Psychotherapy relationships that work – therapist contributions and responsiveness to patients*. Oxford University Press.
- Nordling, I. (2000), *Djur i vården – En forskningsöversikt om hur sällskapsdjur kan påverka äldres hälsa och livskvalitet* Sektionen för värdforskning vid Sahlgrenska sjukhuset Göteborgs universitet.
- Norske, B. (1997) *Beyond Boundaries: Human and Animals* rev. Ed. Montreal: Black Rose
- Notgrass, C. G. & Pettinelli, J. D. (2014).. Equine Assisted Psychotherapy: The Equine Assisted Growth and Learning Association's model overview of equine-based modalities *Journal of Experiential Education* 1-13. Doi: 10.1177/1053825914528472
- Nyman, J. & Schuurman, N. (2016). *Affect, Space and Animals* London: Routledge.
- Oakley, A. (1981). *Interviewing women: a contradiction in terms* in H. Roberts (ed.), *Doing Feminist Research* Ondon: Routledge & Kegan Paul.
- Patton, P. (2003) Language, power, and the training of horses, in Wolfe, C. (ed.),

- Zoontologies. *The question of the animal*, 83-101. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press
- Pauw, J. (2000). Therapeutic horseback riding studies: problems experienced by researches *Physiotherapy* 86, 10, 523-527. Doi:10.1016/S0031-9406(05)60986-8
- Pelletier-Milet, C. (2012) *Riding on the autism spectrum: How horses open doors for children with ASD: One teacher's experiences using EAAT to instill confidence and promote independence* USA: Trafalgar Square Publishing
- Pendry, P., Carr, A. M., Smith, A. N. & Roeter, S. M. (2014). Improving adolescent social competence and behavior: A randomized trial of an 11-week equine facilitated learning prevention program *Journal Primary Prevention* 35, 281-293. Doi: 10.1007/s10935-014-0350-7
- Pendry, P. & Roeter, S. (2013). Experimental Trial Demonstrates Positive Effects of Equine Facilitated Learning on Child Social Competence *Human-Animal Interaction Bulletin* 1(1), 1-19.
- Polanyi, M. (1983) *The tacit dimension* Gloucester, Mass; Peter Smith
- Porter-Wenzlaff, L. (2007). Finding their voice: Developing emotional, cognitive, and behavioral congruence in female abuse survivors through equine-facilitated therapy. *Nursing*, 3, 529-534. Doi: 10.1016/j.explore.2007.07.016
- Rasmusson, B (2006). Barnperspektivet i den sociala barnvården. Forsknings- och utvecklingsarbete inom ramen för projekt kunskapsbaserad socialtjänst. Lund: Socialhögskolan.
- Rector, B. K. (2005). *Adventures in awareness: Learning with the help of horses*. Bloomington, IN: AuthorHouse.
- Richmond, P.A. & Padgett, D. L. (2002). Finding the Line: Boundary Decisions in Residential Treatment *Residential Treatment for Children & Youth* 20 (1) 53-66. Doi: 10.1300/J007v20n01_04
- Roberts, F., Bradberry, J. & Williams, C. (2004). Equine-facilitated psychotherapy benefits students and children *Holistic Nursing Practice* 18, 32-35.
- Rogers, Carl (1951). *Client-Centered Therapy* Cambridge Massachusetts: The Riverside Press.
- Rosenberg, M. B. (2003). *Nonviolent communication A Language of Life* 2nd edition USA: PuddleDancer Press
- Rothe, E.Q., Vega, B.J, Torres, R.M., Campos Soler, S.M. & Molina Pazos, R-M (2005). From kids and horses: Equine facilitated psychotherapy for children. *International journal of Clinical and Health Psychology*, 5, (002) 373-383.

- Russell, L. A. (2003). Decoding equine emotions. *Society & Animals*, 11, 265-266. Doi: 10.1163/156853003322773050
- Russell-Martin, L. A. (2006). *Equine facilitated couples therapy and solution focused couples therapy: A comparison study* Dissertation International: Section B: The Sciences and Engineering 67 (9-B).
- Rutter, M. (2000). Children in Substitute Care: Some Conceptual Considerations and Research Implications *Children and Youth Services Review*, 22 (9/10) 685-703. Doi: 10.1016/S0190-7409 (00) 00116-X
- Ryan, T. (2011). *Animals and Social Work: A Moral Introduction* UK: Palgrave Macmillan.
- Ryden, G. & Wallroth, P. (2008). *Mentalisering: att leka med verkligheten* Stockholm: Natur och Kultur.
- Sakamoto, I., & Pitner, R. O. (2005). Use of critical consciousness in anti-oppressive social work practice: Disentangling power dynamics at personal and structural level *British Journal of Social Work* 35, 435-452.
- Sallnäs, M. (2000). *Barnavårdens institutioner – framväxt, ideologi och struktur*. Stockholms Universitet, Rapport i socialt arbete, n96.
- Sandfort, J. (2010). *Human Service Organizational Technology: Improving Understanding and Advancing Research* in Hasenfeld (2010) (ed) *Human Services as Complex Organizations* London Sage.
- Sandman, C. A., Kemp, A. S., Mabini, C., Pincus, D. & Magnusson, M. (2012). The role of self-injury in the organisation of behaviour *Journal of Intellectual Disability Research* 56 (5) 516-526. Doi: 10.1111/j.1365-2788.2012.01552.x
- Saslow, C.A. (2002). Understanding the perceptual world of horses *Applied Animal Behavior Science*. 78, 209-224. Doi: 10.1016/S0168-1591 (02) 00092-8
- Schamess, G. (2013). On knowing and not knowing: Theoretical and relational transformations during 50 years of practice *Journal of Social Work practice* 27 (3), 217-233. Doi: 10.1080/02650533.2013.818939
- Schultz, P. N., Remick-Barlow, G. A., Robbins, L. (2007). Equine – assisted Psychotherapy: a mental health promotion/intervention modality for children who have experienced intra family violence. *Health & Social Care in the Community* 15 (3) 265-271. Doi: 10.1111/j.1365-2524.2006.00684.x
- Searcy, Y. D. (2007). Placing the Horse in Front of the Wagon: Toward a Conceptual Understanding of the Development of Self-Esteem in Children and Adolescents *Child & Adolescent Social Work*. 24 (2), 121-131. Doi: 10.1007/s10560-006-0070-9

- Selby, A., & Smith-Osborne, A. (2013). A systematic review of effectiveness of complementary and adjunct therapies and interventions involving equines *Health Psychology* 32 (49), 418-432. Doi:10.1037/a0029188
- Serpell, J.A. Creatures of the unconscious: companion animals as mediators. In Podberscek, A.L., Paul, E.S. & Serpell, J.A. (Ed) (2000). *Companion Animals & Us exploring the relationships between people & Pets* USA: Cambridge University Press.
- Shapiro, K. (2008) *Human-Animal-Studies: Growing the Field, Applying the Field* Ann Arbor, MI: Animals and Society Institute
- Signal, T., Taylor, N., Botros, H., Prentice, K., & Lazarus, K. (2013). Whispering to horses: Childhood sexual abuse, depression and the efficacy of equine facilitated therapy. *Sexual Abuse in Australia and New Zealand*, 5(1), 24.
- Silvers, J.A., Mc Rae, K., Gabrieli, J.D.E., Gross, J.J., Remy, K.A. & Ochsner, K.N. (2012). Age-Related Differences in Emotional Reactivity, Regulation and Rejection Sensitivity in Adolescence *Emotion Bol.* 12 (6) 1235-1247. Doi: 10.1037/a0028297
- Silverman, D. (2001). *Interpreting Qualitative Data Methods for Analysing Talk, Text and Interaction* London: Sage.
- Silverman, D. (ed.) (2004). *Qualitative research Theory, Method and Practice* London; SAGE Publications Ltd.
- Simms, E.M. (2008). *The child in the world: Embodiment, time, and language in early childhood.* Detroit: Wayne State University Press.
- Simmel, G. (1971). How is society possible? In D.N. Levine (Ed.) *On individuality and social forms.* Selected writings (pp. 6-22). University of Chicago Press.
- Siporin, S. (2012). Talking horses: Equine psychotherapy and intersubjectivity. *Psychodynamic Practice: Individuals, Groups and Organisations*, 18(4), 457-464. Doi: 10.1080/14753634.2012.71944.
- Smith, B. (2010). *Service Technologies and the Conditions of Work in Child Welfare Research* in Hasenfeld (2010) (ed) *Human Services as Complex Organizations* London Sage.
- Smith, D. E. Ed (2006). *Institutional Ethnography as Practice* USA Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Smith-Osborne, A., Selby, A. (2010). Implications of the Literature in Equine-Assisted Activities for Use as a Complementary Intervention in Social Work Practice With children and Adolescents *Springer Science Child Adolescent Social Work Journal* 27, 291-307. Doi: 10.1007/s10560-010-0201-1

- Smith-Osborne & Selby (2009). Reflections on a therapeutic horseback riding experience for a group of aging veterans *Reflections: Narratives of Professional Helping*, 15, 15-19.
- Smith, A. V., Proops, L., Grounds, K., Wathan, J., & McComb, K. (2016). Functionally relevant responses to human facial expressions of emotion in the domestic horse (*Equus caballus*) *Biology Letters* 12. Doi:10.1098/rsbl.2015.0907
- Socialstyrelsen (2013). Psykisk ohälsa bland unga – Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013.
- Socialstyrelsen (2011). *Debatten om Dodo-fågeln: Spelar behandlingsmetoden någon roll I klientarbete?* Stockholm: Socialstyrelsen.
- Sodergaard, E., & Ladewig, J. (2004). Group housing exerts a positive effect on the behavior of young horses during training *Applied Animal Behaviour Science* 87, 105-118. Doi: 10.1016/j.applanim.2003.12.010
- Sole, D. P. (2005). *Effects of equine-facilitated therapy on self-efficacy beliefs of cerebral palsied pre-adolescents* Submitted in partial fulfillment of the requirement for the degree of Doctor of Philosophy with concentration in Clinical Psychology Union Institute & University Cincinnati, Ohio.
- Sodergaard, E., Ladewig, L., (2003). Group housing exerts a positive effect on the behavior of young horses during training *Applied Animal Behavior Science* 87, 105-118. Doi: 10.1016/j.applanim.2003.12.010
- Sosin, M. (2010). *Discretion in Human Service Organizations: Traditional and Institutional Perspectives* ur Hasenfeld (2010) (ed) *Human Services as Complex Organizations* London Sage.
- Soydan, H. (2012) Understanding Social Work in the History of Ideas *Research on Social Work Practice* 22 (5), 468-480 Doi: 10.1177/1049731512441262
- SOU 2000:109 *En svensk hästpolitik Betänkande från Hästpolitiska utredningen* Stockholm; Nordstedts tryckeri.
- SOU 2008:18 *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren* Stockholm: Edita Sverige AB
- SOU 2009:68 *Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU)* Fritzes Offentliga Publikationer
- Sparrman, A. (2005). Video recording as interaction: Participant observation of children's everyday life *Qualitative Research in Psychology* 2 (3), 241-255.
- Sundgren, M. & Topor, A. (Red.) (2011). *Psykiatri som social arbete* Stockholm; Bonniers utbildning AB.

- Sunseri, P. A. (2004). Family Functioning and Residential Treatment Outcomes *Residential Treatment for Children & Youth*.22 (1), 33-53.
- Suthers-McCabe, H. M. & Albano, L. (2004). Evaluation of Stress response of horses in equine assisted therapy programs Center for Animal Human Relationships, Virginia-Maryland Regional College of Veterinary Medicine, Blacksburg, USA.
- Svanevie, K. (2013) *Socialt arbete som evidensbaserad praktik* Lund: Studentlitteratur
- Svanevie, K (2011) *Evidensbaserat socialt arbete: Från idé till praktik*. Doctoral Thesis Umeå, Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet 232
- Sweeney, A., Greenwood, K. E., Williams, S., Wykes, T., & Rose, D. S. (2013). Hearing the voices of service user researchers in collaborative qualitative data analysis: The case for multiple coding. *Health Expectations*, 16, 89–99. Doi:10.1111/j.1369- 7625.2012.00810.x.
- Symington, A. (2012). Grief and horse: Putting the pieces together *Journal of Creativity in Mental Health* 7, 165-174. Doi: 10.1080/15401383.2012.685017
- Stenberg, H., & Isenberg, B.(2013) *Relationell socialpsykologi: klassiska och samtida teorier* Stockholm: Liber AB
- Strkalj-Ivezic S. (2013). Stigma in clinical practice *Psychiatria Danubina* 25 (2), 135-139.
- Szyciel, D., Buczny, J., & Bazinska, R. (2012). Emotional regulation and emotional information processing: The moderating effect of emotional awareness *Personality and Individual differences* 52(3), 433-437. Doi: 10.1016/j.paid.2011.11.005
- Taylor, N., Fraser, H. Signal, T. & Prentice, K (2014). Social work, animal-assisted therapies and ethical Considerations: A programme example from central Queensland, Australia *British Journal of Social Work*, 1-18. doi: 10.1093/bjsw/bcu115
- Thelin, A., Michanek, P., & Borglid, L-O. (2010). *Vi har avlivat din häst, den ligger under presenningen: djurskyddslag för vem?* Borås: Norsborg: Recito.
- Thodberg, K., Berget, B., & Lidfors, L. (2014). Research in the use of animals as treatment for humans *Animal Frontiers* 4 (3) 43-48. Doi: 10,2527/af.2014-0021
- Topor, A. (2001). *Återhämtning från svåra psykiska störningar*, Stockholm: Natur och Kultur.
- Topor, A., & Ljungberg, A. (2016). "Everything is so relaxed and personal" – The construction of helpful relationships in individual placement and support *American Journal of Psychiatric Rehabilitation* 19 (4), 275-298 Doi: 10.1080/15487768.2016.1255276

- Toukonen, M. C. (2011). *The relationship between adolescent girls & horses: Implications for equine-assisted therapies*. (Unpublished doctoral dissertation) Kent, OH: Kent State University. Retrieved from etd.ohiolink.edu.
- Trevithick, P. (2003). Effective relationship-based practice: a theoretical exploration *Journal of Social Work Practice* 17 (2), 163-176. Doi: 10.1080/026505302000145699
- Trevithick, P. (2008). *Socialt arbete – teori och praktik* Polen: Studentlitteratur.
- Trevithick, P. (2011). Understanding defences and defensiveness in social work *Journal of Social Work Practice* 25 (4), 389-412. Doi: 10.1080/02650533.2011.626642
- Trotter, K., Chandler, C., Goodwin-Bond, D., & Casey, J. (2008). A comparative study of the efficacy of group equine assisted counselling with at-risk children and adolescents. *Journal of Creativity in Mental Health*, 3 (3), 254-284. Doi: 10.1080/15401380802356880
- Uvnäs-Moberg, K. (2009). Närhetens hormon- oxytocinets roll i relationer. Natur och Kultur, Stockholm.
- Vidrine, M., Owen-Smith, P., Faulkner, P (2002). Equine facilitated group psychotherapy Applications for therapeutic vaulting *Issues in Mental Health Nursing* 2002; 23: 587-603. Doi: 10.1080/01612840290052730
- Voon, D., Hasking, P., & Martin, G. (2013). The roles of emotion regulation and ruminative thoughts in non-suicidal self-injury *British Journal of Clinical Psychology* 53, 95-113. Doi: 10.1111/bjc.12030
- Waite, C., & Bourke, L. (2013). “It’s different with a horse”: Horses as a tool for engagement in a horse therapy program for marginalised young people. *Youth Studies Australia*, 32(4), 1–10.
- Walsh, F. (2009). Human-Animal Bonds: The Relational Significance of Companion Animals *Family Process*, 48 (4) 462-480. Doi: 10.1111/j.1545-5300.2009.01296.x
- Walter, U.M & Petr, C.G. (2008). Family-Centered Residential Treatment: Knowledge, Research, and Values Coverage, *Residential Treatment for Children & Youth*. 25 (1) 1-16. Doi: 10.1080/08865710802209594
- Wampold, B. E. (2010). The Research Evidence for the Common Factors Models: A Historically Situated Perspective (2010) In Duncan, B.L., Miller, S.D., Wampold, B.E., & Hubble, M.A. (ed.) (2010) *The Heart & Soul of Change Second edition Delivering What Works in Therapy* USA American Psychological Association.
- Wampold, B. E. & Brown G. S. (2005). Estimating variability in outcome attributable to therapist: A naturalistic study of outcomes in managed care. *Journal of Consulting and clinical psychology*, 73 (5), 914-923. Doi: 10.1037/0022-006X.73.5.914

- Ware, N., Tugenberg, T. & Dickey, B. (2004). Practioner relationships and quality of care for low-income persons with serious mental illness. *Psychiatric services*, 55 (5), 555-559. Doi: 10.1176/appi.ps.55.5.555
- Watson, A. C., Corrigan, P., Larsson, J. E., & Sells, M. (2007). Self-Stigma in People With Mental Illness *Schizophrenia Bulletin* 33 (6), 1312-1318. Doi: 10.1093/schbul/sbl076
- Wettergren, Å., Starrin, B. & Lindgren, G. (red) (2008). *Det sociala livets emotionella grunder*. Malmö Liber.
- Wetherell, M. (2012). *Affect and Emotion – A new social science understanding*. London: SAGE.
- Wharton, A. S. (2011). The Sociology of Arlie Hochschild *Work and Occupations* 38 (4) 459-464. Doi: 10.1177/07308884
- Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken* Lund; Studentlitteratur.
- Wilinska, M., & Bülow, P. H. (2016). We are on the air now: the emotionality of video-recording in the institutional setting *International journal of Social research methodology*, 1-13. Doi: 10.80/13645579.2016.1176315
- William, B. (2005). Horsemastership part 1: Therapeutic components and link to occupational therapy. *International Journal of Therapy & Rehabilitation*.12 (2) 83-83.
- Wilson, C.C & Barker, S.B. (2003). Challenges in Designing Human-Animal Interaction Research *American Behavioral Scientist* 47 (16), 16-28.
- Wilson, E. (1993). Biophilia and the Conservation Ethic in Dustin, J. P., & Myserud, I. (ed) (2009) *Evolutionary Perspectives on Enviromental Problem* New Kersey: Transaction Publishers.
- Winnicott, D. W. (1960a). Ego distortion in terms of true and false self. In: *The maturational processes and the facilitating environment*. Madison, CT: International Universities Press, 1987, 140-152.
- Winnicott, D. W. (1965). Ego distortion in terms of True and False Self in *The Maturational Process and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development* London: The Hogarth Press and the Institute of Pstcho-Analysis, 140-152,
- Winnicott, D. W. (1971). *Playing and reality* London: Tavistock
- Yates, T. M., (2004). The developmental psychopathology of self-injurious behavior: Compensatory regulation in posttraumatic adaption *Clinical Psychology Review* 24 (1), 35-74. Doi: 10.1016/j.cpr.2003.10.001

- Yorke, J., Adams, C. & Coady, N., (2008). Therapeutic Value of Equine-Human Bonding in Recovering from Trauma *Anthrozoös* 21 (1), 17-30. Doi: 10.2752/089279308X274038
- Yorke, J. Nugent, W., Strand, E., Bolen, R., New, J., & Davis, C. (2012). Equine-assisted therapy and its impact on cortisol levels of children and horses: A pilot study and meta-analysis. *Early Child Development and Care*, 183(7), 874-894. Doi: 10.1080/03004430.2012.693486.
- Yorke, J., Grant, S. & Csiernik, R. (2016) Horses and baseball: social work's cultivation of one's third eye *Social Work Education* Doi: 10.1080/02615479.2016.1189526
- Young, R., Sproeber, N., Groschwitz, R. C., Preiss, M., & Plener, P. L. (2014). Why alternative teenagers self-harm: exploring the link between non-suicidal self-injury, attempted suicide and adolescent identity *BMC Psychiatry* 14 (1), 1-15. Doi: 10.1186/1471-244X-14-137
- Zegers, M., Schuengel, C., van Ijzendoorn, M. & Janssens, J (2006). Attachment representations of institutionalized adolescents and their professional caregivers: Predicting the development of therapeutic relationships *American Journal of Orthopsychiatry*. 76 (3) 325-334. Doi: 10.1037/0002-9432.76.3.325
- Åsberg, C., Hultman, M., & Lee, F. (red.) (2012). *Posthumanistiska nyckeltexter* Lund: Studentlitteratur AB.

